मध्यमकालीन खर्च संरचना

(आ.व.२०८२/८३-२०८४/८५)

Medium Term Expenditure Framework
(Fiscal Year 2025/26-2027/28)

रुन्टीगढी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

झेनाम (होलेरी), रोल्पा, लुम्बिनी प्रदेश

२०८१

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना

Medium-term Expenditure Framework of Runtigadhi Rural Municipality

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगः

रुन्टीगढी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

झेनाम (होलेरी), रोल्पा, लुम्बिनी प्रदेश

प्राविधिक सहजीकरण

Three Research Point Nepal Pvt. Ltd.
Tarakeshwor-5, Kathmandu

थ्री रिसर्च प्रा. लि.

काठमाडौं

विषयसूची

परिच्छेद एक : परिचय १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा १

१.३ मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको उद्देश्य २

१.४ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका आधारहरू २

१.५ मध्यमकालीन खर्च संरचना र दिगो विकास लक्ष्य ३

१.६ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया ६

परिच्छेद दुईः मध्यमकालीन खर्च संरचना १०

२.१ पृष्ठभूमि १०

२.२ चुनौती तथा अवसर ११

२.३ सोच, उद्देश्य तथा रणनीति ११

२.३.१ दीर्घकालीन सोच ११

२.३.३ गाउँपालिका विकासको उद्देश्य १२

२.३.४ गाउँपालिका विकासको रणनीति १२

२.४ मध्यमकालीन आर्थिक खाका १३

२.५ मध्यमकालीन नतिजा खाका १६

२.६ मध्यमकालीन बजेट खाका १६

२.७ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट १८

२.८ विषय क्षेत्रगत बाँडफाँट २२

परिच्छेद तीनः आर्थिक क्षेत्र २३

३.१ कृषि २३

३.१.१ पृष्ठभूमि २३

३.१.२ समस्या तथा चुनौती २३

३.१.३ लक्ष्य २४

३.१.४ उद्देश्य २४

३.१.५ रणनीति २४

३.१.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य २४

३.१.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २४

३.१.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण २५

३.२ सिँचाइ २७

३.२.१ पृष्ठभूमि २७

३.२.२ समस्या तथा चुनौती २७

३.२.३ लक्ष्य २८

३.२.४ उद्देश्य २८
३.२.५ रणनीति २८
३.२.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य २८
३.२.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २८
३.२.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण २९
३.३ पर्यटन तथा संस्कृति ३१
३.३.१ पृष्ठभूमि ३१
३.३.२ समस्या चुनौती ३२
३.३.३ सोच ३२
३.३.४ उद्देश्य ३२
३.३.५ रणनीति ३३
३.३.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ३३
३.३.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३३
३.३.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ३३
३.४ उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय ३४
३.४.१ पृष्ठभूमि ३४
४.४.२ समस्या तथा चुनौती ३४
३.४.३ लक्ष्य ३५
३.४.४ उद्देश्य ३५
३.४.५ रणनीति ३५
३.४.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ३५
३.४.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३५
३.४.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ३६
३.५ श्रम, रोजगारी तथा गरिबी निवारण ३७
३.५.१ पृष्ठभूमि ३७
३.५.२ समस्या चुनौती ३८
३.५.३ सोच ३८
३.५.४ उद्देश्य ३८
३.५.५ रणनीति ३८
३.५.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ३९
३.५.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३९
३.५.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ३९

परिच्छेद चारः सामाजिक क्षेत्र ४१
४.१ स्वास्थ्य तथा पोषण ४१
४.१.१ पृष्ठभूमि ४१
४.१.२ समस्या तथा चुनौती ४१
४.१.३ लक्ष्य ४२

४.१.४ उद्देश्य ४२
४.१.५ रणनीति.. ४२
४.१.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ४३
४.१.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४३
४.१.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण.. ४३
४.२ शिक्षा, कला, भाषा तथा साहित्य ४५
४.४.१ पृष्ठभूमि ४५
४.२.२ समस्या तथा चुनौती.. ४६
४.२.३ लक्ष्य.. ४६
४.२.४ उद्देश्य ४७
४.२.५ रणनीति.. ४७
४.२.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ४७
४.२.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४७
४.२.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण.. ४८
४.३ खानेपानी तथा सरसफाइ.. ५०
४.३.१ पृष्ठभूमि ५०
४.३.२ समस्या तथा चुनौती.. ५१
४.३.३ लक्ष्य.. ५२
४.३.४ उद्देश्य ५२
४.३.५ रणनीति.. ५२
४.३.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ५२
४.३.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ५२
४.३.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण.. ५२
४.४ महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण.. ५४
४.४.१ पृष्ठभूमि ५४
४.४.२ समस्या तथा चुनौती.. ५५
४.४.३ लक्ष्य.. ५६
४.४.४ उद्देश्य ५६
४.४.५ रणनीति.. ५६
४.४.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ५६
४.४.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ५६
४.४.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण.. ५७
४.५ युवा तथा खेलकुद ५८
४.५.१ पृष्ठभूमि ५८
४.५.२ समस्या तथा चुनौती.. ५९
४.५.३ लक्ष्य.. ५९
४.५.४ उद्देश्य ५९
४.५.५ रणनीति.. ६०

४.५.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ६०
४.५.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ६०
४.५.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण........ ६०

परिच्छेद पाँचः पूर्वाधार क्षेत्र ६२
५.१ भवन, आवास तथा बस्ती विकास........ ६२
५.१.१ पृष्ठभूमि........ ६२
५.१.२ समस्या तथा चुनौती........ ६३
५.१.३ लक्ष्य........ ६३
५.१.४ उद्देश्य ६३
५.१.५ रणनीति........ ६३
५.१.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ६४
५.१.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ६४
५.१.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण........ ६४
५.२ सडक, पुल तथा यातायात........ ६५
५.२.१ पृष्ठभूमि........ ६५
५.२.२ समस्या तथा चुनौती........ ६६
५.२.३ लक्ष्य........ ६६
५.२.४ उद्देश्य ६६
५.२.५ रणनीति........ ६७
५.२.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ६७
५.२.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ६७
५.२.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण........ ६७
५.३ जलस्रोत, विद्युत तथा स्वच्छ ऊर्जा ६८
५.३.१ पृष्ठभूमि........ ६८
५.३.२ समस्या तथा चुनौती........ ६९
५.३.३ लक्ष्य........ ६९
५.३.४ उद्देश्य ६९
५.३.५ रणनीति........ ६९
५.३.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ६९
५.३.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ६९
५.३.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण........ ७०
५.४ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि........ ७०
५.४.१ पृष्ठभूमि........ ७०
५.४.२ समस्या तथा चुनौती........ ७१
५.४.३ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति........ ७१
५.४.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ७१
५.४.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ७१

५.४.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण..७२

परिच्छेद छः वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र..७३
६.१ वन तथा जैविक विविधता..७३
६.१.१ पृष्ठभूमि..७३
६.१.२ समस्या तथा चुनौती..७४
६.१.३ लक्ष्य..७४
६.१.४ उद्देश्य..७४
६.१.५ रणनीति..७४
६.१.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य..७५
६.१.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान..७५
६.१.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण..७५
६.२ भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन..७६
६.२.१ पृष्ठभूमि..७६
६.२.२ समस्या तथा चुनौती..७६
६.२.३ लक्ष्य..७७
६.२.४ उद्देश्य..७७
६.२.५ रणनीति..७७
६.२.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य..७७
६.२.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान..७७
६.२.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण..७७
६.३ वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन..७८
६.३.१ पृष्ठभूमि..७८
६.३.२ समस्या तथा चुनौती..७८
६.३.४ उद्देश्य..७९
६.३.५ रणनीति..७९
६.३.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य..७९
६.३.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान..७९
६.३.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण..८०
६.४ विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन..८०
६.४.१ पृष्ठभूमि..८०
६.४.२ समस्या तथा चुनौती..८१
६.४.३ लक्ष्य..८१
६.४.४ उद्देश्य..८१
६.४.५ रणनीति..८१
६.४.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य..८२
६.४.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान..८२
६.४.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण..८२

परिच्छेद सातः संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र..८३
७.१ पृष्ठभूमि..८३
७.२ समस्या तथा चुनौती...८४
७.३ लक्ष्य...८५
७.४ उद्देश्य...८५
७.५ रणनीति...८५
७.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य...८६
७.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान...८६
७.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण..८६

अनुसूचीहरू...८८
अनुसूची १- मध्यमकालीन खर्च संरचना योजना विवरण..८८

तालिकासूची

तालिका १: मध्यमकालीन आर्थिक खाका..१४
तालिका २: मध्यमकालीन बजेट खाका रू. हजारमा...१७
तालिका ३: रणनीतिक स्तम्भको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण..............१९
तालिका ४: प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण..........२०
तालिका ५: दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण.......२०
तालिका ६: लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण...........२१
तालिका ७: जलवायु सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण...........२२
तालिका ८: विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण.............२२
तालिका ९: कृषि विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान...२४
तालिका १०: कृषि विकासका प्रमुख कार्यक्रमहरू..२५
तालिका ११: सिँचाइ विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान...................................२८
तालिका १२: सिँचाइ विकासका प्रमुख कार्यक्रमहरू...२९
तालिका १३: पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान..........३३
तालिका १४: पर्यटन, संस्कृति र सम्पदाका प्रमुख कार्यक्रमहरू..३३
तालिका १५: उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान..................३५
तालिका १६: उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्तिका प्रमुख कार्यक्रमहरू...........................३६
तालिका १७: श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षाको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान.............३९
तालिका १८: श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षाका प्रमुख कार्यक्रमहरू............................३९
तालिका १९: स्वास्थ्य तथा पोषणको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान.............................४३
तालिका २०: स्वास्थ्य तथा पोषणका प्रमुख कार्यक्रमहरू...४३
तालिका २१: शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तनको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान.................४७
तालिका २२: शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तनका प्रमुख कार्यक्रमहरू......................................४८
तालिका २३: खानेपानी तथा सरसफाइ को खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान........................५२

तालिका २४: खानेपानी तथा सरसफाइका प्रमुख कार्यक्रमहरू ५२
तालिका २५: महिला, बालबालिका विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ५६
तालिका २६: महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा लक्षित वर्गका प्रमुख कार्यक्रमहरू ५७
तालिका २७: युवा तथा खेलकुद विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ६०
तालिका २८: युवा तथा खेलकुदका प्रमुख कार्यक्रमहरू ६०
तालिका २९: बस्ती, भवन, आवास तथा सार्वजनिक निर्माणको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान.................. ६४
तालिका ३०: वस्ति, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माणका प्रमुख कार्यक्रमहरू ६४
तालिका ३१: सडक, पुल तथा यातायात पूर्वाधारको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान............................ ६७
तालिका ३२: सडक, पुल तथा यातायात व्यवस्थाका प्रमुख कार्यक्रमहरू ६७
तालिका ३३: ऊर्जा विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान... ६९
तालिका ३४: ऊर्जाका प्रमुख कार्यक्रमहरू ७०
तालिका ३५: सञ्चार, सूचना तथा प्रविधिको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान....................................... ७१
तालिका ३६: सूचना, सञ्चार तथा प्रविधिका प्रमुख कार्यक्रमहरू... ७२
तालिका ३७: वन तथा जैविक विविधताको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान....................................... ७५
तालिका ३८: वन तथा जैविक विविधताका प्रमुख कार्यक्रमहरू.. ७५
तालिका ३९: भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापनको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान............................ ७७
तालिका ४०: भू संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापनका प्रमुख कार्यक्रमहरू ७७
तालिका ४१: वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापनको नतिजा सूचक र लक्ष्य... ७९
तालिका ४२: वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापनका प्रमुख कार्यक्रमहरू ८०
तालिका ४३: विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलताको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ८२
तालिका ४४: विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलताका प्रमुख कार्यक्रमहरू ८२
तालिका ४५: संस्थागत विकास तथा सुशासनको विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान...................... ८६
तालिका ४६: सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकासका प्रमुख कार्यक्रमहरू.. ८६
तालिका ४७: आर्थिक विकास क्षेत्रका मध्यमकालीन योजना तथा कार्यक्रम ८८
तालिका ४८: सामाजिक विकास क्षेत्रका मध्यमकालीन योजना तथा कार्यक्रम.. ९९
तालिका ४९: पूर्वाधार विकास क्षेत्रका मध्यमकालीन योजना तथा कार्यक्रम १११
तालिका ५०: वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन विकास क्षेत्रका मध्यमकालीन योजना तथा कार्यक्रम........... ११३
तालिका ५१: संस्थागत विकास तथा सुशासन विकास क्षेत्रका मध्यमकालीन योजना तथा कार्यक्रम................. ११५

परिच्छेद एक : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

मध्यमकालीन खर्च संरचनाले आवधिक योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बीच अन्तरसम्बन्ध कायम गरी सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन सहयोग गर्दछ । रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजनाले लिएका समष्टिगत तथा विषयगत लक्ष्य र उद्देश्य हासिल गर्न सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्त्वपूर्ण भूमिका हुन्छ ।विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र वित्तीय सुशासन जस्ता विषयहरू सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनका मुख्य अवयवहरू हुन । मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रमुख उद्देश्य प्राथमिकताका आधारमा सार्वजनिक स्रोतको बाँडफाँट गरी खर्चको प्रभावकारिता बढाउनु हो । मध्यमकालीन खर्च संरचनाले विकास योजनाको लक्षित नतिजा हासिल गर्नको निमित्त उपलब्ध स्रोत साधनको प्रभावकारी विनियोजन र परिचालन, पारदर्शी र मितव्ययी खर्च प्रणाली, वित्तीय सुशासन जस्ता पक्षमा सुधार ल्याउन महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ ।

अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ ले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न अनिवार्य कानुनी व्यवस्था गरेको छ । गाउँ कार्यपालिका, विषयगत समिति, कार्यदल, विषयगत शाखा र अन्य सरोकारवालासँग राय परामर्शका साथै रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९, उपलब्ध शाखागत सूचना, लुम्बिनी प्रदेशको प्रथम आवधिक विकास योजना तथा मध्यमकालीन खर्च संरचना र चालू आर्थिक वर्षको वार्षिक कार्यक्रमलाई आधार मानी यस दस्तावेज तयार गरिएको छ ।

१.२ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा

मध्यमकालीन खर्च संरचना सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको एक औजार हो जसले सरकारसँग उपलब्ध सीमित स्रोत—साधनको वस्तुनिष्ठ आँकलन गर्ने र योजनाको प्राथमिकताको क्षेत्रमा मध्यम अवधिको लागि बाँडफाँट गर्ने गर्दछ । यस संरचनामा मुख्यतः समष्टिगत आर्थिक खाका, नतिजा खाका र बजेट खाका गरी तीन वटा खाकाहरू समावेश गरिएको हुन्छ । चालू आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको उपलब्धिको आधारमा उत्पादन, रोजगारी, आय र लगानी लगायतका परिसूचक समावेश गरी मध्यमकालीन आर्थिक खाका (Medium Term Fiscal Framework – MTFF) निर्धारण गरिन्छ । स्थानीय तहलाई सङ्घ तथा प्रदेशबाट प्राप्त हुने अनुदान, राजस्व तथा रोयल्टी बाँडफाँट, आन्तरिक आय, आन्तरिक ऋण तथा अन्य स्रोत समेत आँकलन गरी क्षेत्रगत प्राथमिकता अनुरूप विषयगत महाशाखा/शाखा र अन्तर्गतका निकायहरूसँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रम तथा आयोजनागत रूपमा खर्चको अनुमान सहितको मध्यमकालीन बजेट खाका (Medium Term Budgetary Framework - MTB) तयार गरिन्छ । यस दस्तावेज

तयार गर्दा बजेटको कार्यान्वयनबाट तीन आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुने प्रतिफलको समेत अनुमान गरी मध्यमकालीन नतिजा खाका (Medium Term Result Framework – MTRF) तयार गरिएको हुन्छ ।

मध्यमकालीन खर्च संरचना चक्रीय हिसाबले वार्षिक रूपमा तयार गरिने योजना दस्तावेज हो । यसमा पहिलो आर्थिक वर्षमा बजेटको वास्तविक स्रोत र व्ययको अनुमान हुन्छ भने त्यसपछिका दुई आर्थिक वर्षका लागि स्रोत र खर्चको प्रक्षेपण गरिन्छ । पहिलो वर्षको बजेट कार्यान्वयन भएपछि उपलब्धि समीक्षा गरी बाँकी दुई वर्षको प्रक्षेपित अनुमान परिमार्जन एवम् थप एक वर्षको बजेट प्रक्षेपण गरिन्छ, यो प्रक्रिया वार्षिक रूपमा गरिरहनु पर्दछ । मध्यमकालीन खर्च संरचनाले बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई बढी यथार्थपरक र वस्तुनिष्ठ बनाउन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ ।

१.३ मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको उद्देश्य

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मुख्य उद्देश्य उपलब्ध स्रोत साधनलाई नीति, आवधिक योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बीच तालमेल गराई सार्वजनिक खर्च प्रणालीमा सुधार ल्याई वित्तीय अनुशासन कायम गर्नु हो । साथै मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तयारीका विशिष्ट उद्देश्य देहायअनुसार रहेका छन् :

क) मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई दिगो विकासमैत्री बनाई नेपालले निर्धारण गरेका लक्ष्य सन २०३० सम्ममा प्राप्त गर्न सहयोग गर्ने;

(ख) आवधिक विकास योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमबीच तादात्म्यता कायम गरी स्रोत—साधनको विनियोजनलाई उपलब्धिमूलक बनाउन बजेट खाका, नतिजा खाका र वित्तीय खाका तयार गर्नु;

(ग) दिगो विकासलाई टेवा पुऱ्याउने आयोजनाहरूलाई प्राथमिकीकरणका आधारमा स्रोतको सुनिश्चितता गर्नु;

(घ) स्थानीय सरकारलाई प्राप्त हुने मध्यम अवधिको आन्तरिक र बाह्य स्रोतको वास्तविक अनुमान गरी बजेट खाका तर्जुमा गर्नु;

(ङ) सार्वजनिक खर्चलाई प्रभावकारी एवम् कुशल बनाइ लक्षित प्रतिफल सुनिश्चित गर्नु ।

१.४ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका आधारहरू

सार्वजनिक खर्च संरचना तर्जुमा गर्दा संविधानले व्यवस्था गरेका प्रावधानहरू एवं स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्रका आर्थिक, सामाजिक, वातावरणीय तथा राजनीतिक पक्षसँग सम्बन्धित विभिन्न नीति, ऐन, नियमको कार्यान्वयन तथा दीर्घकालीन योजना, आवधिक योजना, विषयगत रणनीतिक योजना र दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्ने पक्षलाई ध्यान दिनु आवश्यक छ । सो बमोजिम यस मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्दा देहायमा उल्लिखित लगायत अन्य पक्षलाई आधार लिइएको छ

- नेपालको संविधान
- दिगो विकासका लक्ष्यको अवस्था र मार्गचित्र (२०१५—२०३०)
- अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

- राष्ट्रिय दीर्घकालीन सोच, २१०० तथा पन्ध्रौं राष्ट्रिय योजना (२०७६/७७—२०८१/८२)
- लुम्बिनी प्रदेशको प्रथम आवधिक योजना (२०७७/७८—२०८२/८३)
- नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम (आ.व. २०८०/८१)
- रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना (२०७९/८०—२०८४/८५)
- गाउँपालिकाका अन्य विषय क्षेत्रगत नीति र योजनाहरू
- गाउँपालिकाको स्थिति पत्र (प्रोफाइल) आदी ।

१.५ मध्यमकालीन खर्च संरचना र दिगो विकास लक्ष्य

दिगो विकास लक्ष्य गरिबीको अन्त्य, समग्र पर्यावरण तथा पृथ्वीको संरक्षण र सबै मानिसको शान्ति एवम् समृद्धि हासिल गर्ने उद्देश्यले संयुक्त राष्ट्र सङ्घको १५औं साधारण सभाद्वारा विश्वको साझा, दिगो र सुरक्षित भविष्यका लागि ग्रहण गरिएको विश्वव्यापी लक्ष्य हो । सहस्राब्दी विकास लक्ष्य (MDGs) मा आधारित रही तर्जुमा गरिएको दिगो विकास लक्ष्य (SDGs) मा सन २०३० सम्ममा हासिल गर्ने गरी १७ वटा विश्वव्यापी लक्ष्यहरू, १६९ परिमाणात्मक गन्तव्य र २३२ वटा सूचक निर्धारण गरिएका छन् । यी दिगो विकास लक्ष्यहरू सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारका काम, कर्तव्य अधिकार तथा दायित्वसँग प्रत्यक्ष, परोक्ष रूपमा सम्बन्धित रहेका छन् । नेपालको दीर्घकालीन सोच समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय लक्ष्यहरू पनि दिगो विकास लक्ष्यसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित छन्; यसर्थ पनि सबै तहका सरकारहरूले दिगो विकासको लक्ष्य प्राप्तिमा योगदान गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । यसका अतिरिक्त, दिगो विकास लक्ष्यलाई देशको आवधिक तथा वार्षिक योजनामा समाहित गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रतिबद्धता विश्वका अन्य राष्ट्रहरूका साथै नेपालले पनि व्यक्त गरेको सन्दर्भमा दिगो विकास लक्ष्यको कार्यान्वयन नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताका रूपमा पनि रहेको छ ।

स्थानीय सरकारहरू नागरिकका समस्या सम्बोधनमा प्रत्यक्ष संलग्न हुने तथा नागरिकहरूसँग प्रत्यक्षरूपमा जोडिएका हुने भएकाले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा स्थानीय सरकारको भूमिका अझ बढी महत्त्वपूर्ण रहेको छ । उदाहरणका लागि सबै क्षेत्रबाट सबै किसिमका गरिबीको अन्त्य गर्नु दिगो विकास लक्ष्य—१ हो; यो लक्ष्य हासिल गर्ने सन्दर्भमा गरिबीमा रहेको जनसङ्ख्याको पहिचान गर्न र स्रोत तथा सार्वजनिक वित्तलाई सम्बन्धित गरिब व्यक्ति/समुदायसम्म केन्द्रित गर्न स्थानीय सरकारको भूमिका तुलनात्मक रूपमा बढी प्रभावकारी हुने भएकाले दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न स्थानीय सरकारहरूको भूमिका अहम् छ । नागरिकहरूसँग प्रत्यक्ष जोडिनुका अतिरिक्त संवैधानिक अधिकार र जिम्मेवारीका हिसाबले पनि दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा स्थानीय तहहरूको भूमिका महत्त्वपूर्ण छ । सेवा प्रवाह र स्थानीय पूर्वाधार विकास लगायतका कार्य जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रमा पर्ने भएकोले दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न यसको स्थानीयकरण गर्ने महत्त्वपूर्ण अभिभारा स्थानीय तहमा रहन गएको छ । साथै, सरकारको एकल प्रयासले मात्र पनि दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न सम्भव छैन । यसका लागि निजी क्षेत्र, गैरसरकारी क्षेत्र, नागरिक समाज, समुदाय, विकास साझेदार लगायत विकासका सरोकारवाला बीचमा साझेदारी हुनु पनि उत्तिकै जरुरी छ ।

दिगो विकास सम्बन्धित राष्ट्रको आर्थिक तथा सामाजिक विकास र वातावरण संरक्षणको एकीकृत अवधारणा भएकाले सदस्य राष्ट्रले दिगो विकास लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण वा स्थानीयकरण गर्नु आवश्यक छ । अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा सहमति भएका विकासका मुद्दामा सरकारको जिम्मेवारी पूरा गर्ने यो एउटा मुख्य माध्यम समेत हो । नेपालले चौधौं योजनादेखि नै दिगो विकास लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण गरिरहेको छ, जसअनुसार आय वृद्धि, गुणस्तरीय मानवीय पूँजी निर्माण र आर्थिक जोखिमको न्यूनीकरण गर्दै वि.सं. २०८३ सम्ममा अति कम विकसित देशबाट विकासशील देशमा स्तरोन्नति गर्ने र वि.सं. २०८७ सम्ममा दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्दै उच्च मध्यम आयस्तर भएको मुलुकमा स्तरोन्नति हुने गरी दीर्घकालीन लक्ष्य लिइएको छ । सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय स्तरमा आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा दिगो विकास लक्ष्यहरूलाई साङ्केतिकरण गरी सम्बन्धित योजनाले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा पुऱ्याउने योगदानको आँकलन गरी समग्र विकास उपलब्धिलाई दिगो विकासका लक्ष्य प्राप्तितर्फ उन्मुख गराउने प्रयास हुँदै आएको छ । दिगो विकास लक्ष्यको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन प्रदेश तथा स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । यसका अलावा, दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनलाई अझ प्रवलीकरण गर्न दिगो विकास लक्ष्य अनुकूलको स्थानीय आवधिक योजना तर्जुमा, दिगो विकास लक्ष्य अनुरूपको मध्यमकालीन खर्च संरचना, वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा, दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि चालू तथा पुँजीगत खर्चको व्यवस्थापन, दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि समन्वय, सहकार्य तथा साझेदारीको आवश्यकता रहेको छ ।

सार्वजनिक वित्तलाई दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तितर्फ उन्मुख हुने गरी लगानी नगरेसम्म दिगो विकासको अपेक्षित उपलब्धि हासिल नहुने भएकाले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा सार्वजनिक वित्तको अहम् भूमिका रहेको छ । यसर्थ, स्थानीय तहहरूले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा योगदान गर्न सार्वजनिक वित्तलाई दिगो विकास लक्ष्यका प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा लगानी गर्नु आवश्यक हुन गएको छ । लगानी बिना दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त हुन नसक्ने र सामाजिक, आर्थिक, भौतिक विकास र वातावरण संरक्षणमा लगानीको मुख्य स्रोत सार्वजनिक वित्त भएकाले स्थानीय तह लगायत प्रदेश र सङ्घ स्तरमा समेत दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा सार्वजनिक वित्तको मुख्य भूमिका रहेको छ । दिगो विकास लक्ष्यको कार्यान्वयनका लागि वार्षिक रूपमा नेपाललाई औसत रु. २०२४.८ अर्ब आवश्यक पर्ने र यसको ५४.८ प्रतिशत सार्वजनिक क्षेत्र, ३६.५ प्रतिशत निजी क्षेत्र, ४.४ प्रतिशत घरपरिवार र ४.३ प्रतिशत सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट योगदान हुने प्रक्षेपण गरिएको छ । यस आँकडाबाट पनि दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा सार्वजनिक क्षेत्र तथा सार्वजनिक वित्तको भूमिका अहम् रहेको देखिन्छ।

सबै जसो दिगो विकास लक्ष्यहरू स्थानीय सरकारका कानुनी कार्यजिम्मेवारी भित्र र जनअपेक्षालाई सम्बोधन गर्ने किसिमका रहेका छन् । दिगो विकास लक्ष्य—१ (शून्य गरिबी), लक्ष्य—२ (भोकमरीको अन्त्य), लक्ष्य—८ (मर्यादित काम तथा आर्थिक वृद्धि) र लक्ष्य—१० (असमानताको न्यूनीकरण) सँग जोडिएका छन् । संविधानले स्थानीय तहहरूलाई स्थानीय बजारको व्यवस्थापन, कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, सहकारी जस्ता स्थानीय आर्थिक विकासको जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

ले लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता तथा नियमनसम्बन्धी र स्थानीय सङ्घ संस्था दर्ता, नियमन र परिचालनको जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । यसर्थ, स्थानीय सरकारका उक्त जिम्मेवारीहरू दिगो विकास लक्ष्य १, लक्ष्य २, लक्ष्य ८ र लक्ष्य १० सँग सम्बन्धित छन् ।

स्थानीय सरकारको अर्को महत्त्वपूर्ण कार्यक्षेत्र सामाजिक विकासको क्षेत्रमा स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारभित्र चारवटा प्रमुख क्षेत्र पर्दछन् । यसमा आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा, खानेपानी तथा सरसफाइ, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीता जस्ता पक्षहरू रहेका छन् । सामाजिक विकाससँग दिगो विकास लक्ष्यका चारवटा लक्ष्य, लक्ष्य—३ (स्वस्थ जीवन), लक्ष्य—४ (गुणस्तरीय शिक्षा), लक्ष्य—५ (लैङ्गिक समानता) र लक्ष्य—६ (स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइ) का लागि आवश्यक बजेटको सुनिश्चितता गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचनाको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहेको छ ।

स्थानीय तहको अर्को कार्यक्षेत्र पूर्वाधार विकासतर्फ दिगो विकास लक्ष्य—९ (उद्योग, नवीनता एवम् पूर्वाधार), लक्ष्य ११ (दिगो सहर तथा समुदाय) र लक्ष्य ७ (धान्न सक्ने र सफा ऊर्जा) पर्दछन् । वातावरणीय दिगोपनाको सन्दर्भमा दिगो विकास लक्ष्य—१२ दिगो उत्पादन तथा उपभोग तथा उत्पादन प्रति जबाफदेहीता), लक्ष्य—१३ जलवायुसम्बन्धी कार्य), र लक्ष्य—१५ (जमिनमाथिको जीवन) जोडिएका छन् । यसरी, दिगो विकास लक्ष्य र स्थानीय सरकारका कार्यक्षेत्रमा ठूलो हदसम्म समानता रहेको छ । स्थानीय सरकारले आफ्नो प्राथमिकताका आयोजना तथा कार्यक्रममा स्रोतको सुनिश्चितता गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्नुपर्ने कानुनी अनिवार्यता हुनु र स्थानीय सरकारका प्राथमिकताका क्षेत्रहरू दिगो विकास लक्ष्यसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित हुने भएकाले दिगो विकास लक्ष्य र मध्यमकालीन खर्च संरचनाबीच पनि प्रत्यक्ष सम्बन्ध रहेको छ ।

रुन्टीगढी गाउँपालिकाले हालसम्म दिगो विकास लक्ष्यमा केन्द्रित गरी दिगो विकास लक्ष्य, महत्त्व, जिम्मेवारी सम्बन्धी जनप्रतिनिधि, कर्मचारीहरूलाई जानकारीमूलक तालिम कार्यक्रम प्रस्तावित गरेको छ । दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्न प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा योगदान पुऱ्याउन वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीलाई दिगो विकास मैत्री तुल्याउने अठोट लिएको छ । दिगो विकास लक्ष्य स्थानीयकरणमा आधारित रही गाउँपालिकाको सङ्घीय सरकार तथा लुम्बिनी प्रदेशसँग समन्वय सहकार्य गरी कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने र गाउँपालिकाका शाखागत कार्यक्रमहरू दिगो विकास लक्ष्यमा आधारित भई समीक्षा गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने अभ्यास रहेको छ ।

उपर्युक्त पृष्ठभूमिमा यस मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई पनि दिगो विकास लक्ष्यमैत्री बनाउने प्रयास गरिएको छ । यसका लागि दिगो विकासका लक्ष्य तथा सूचकहरू र यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाको लक्ष्य तथा सूचकहरूबीच अधिकतम सामञ्जस्यता/एकरूपता कायम गर्ने प्रयास छ । यसमा प्रस्तुत आर्थिक खाका तथा नतिजा खाकामा प्रस्तुत सबै सूचकहरूले प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा दिगो विकास लक्ष्यका सूचकहरूलाई कुनै न कुनै रूपमा योगदान गर्दछन् । दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा बजेटको बाँडफाँटको अवस्था अध्ययन गरी योजना अवधिमा कुन-कुन दिगो विकास लक्ष्यमा के कति बजेट प्राप्त हुन सक्छ भनी अनुमान तथा प्रक्षेपण

गरिएको छ । यस मध्यमकालीन खर्च संरचनामा प्रस्तुत विषय उपक्षेत्रगत सोच, उद्देश्य तथा रणनीतिहरू प्रत्यक्ष वा परोक्षरूपमा दिगो विकास लक्ष्यलाई नै योगदान पुऱ्याउने खालका रहेका छन् । समस्या चुनौतीहरूको विश्लेषण गर्ने क्रममा दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नमा रहेका समस्या चुनौतीहरूलाई पनि आवश्यकताअनुसार विश्लेषण गरिएको छ । दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा योगदान पुऱ्याउने आयोजना तथा कार्यक्रमहरू र दिगो विकास लक्ष्यसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित क्षेत्रलाई प्राथमिकीकरण गरी लगानीको सुनिश्चितता गर्ने कार्यलाई पनि यस मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका क्रममा विशेष ध्यान दिइएको छ । समग्रमा यस रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई अधिकतम रूपमा दिगो विकास लक्ष्यमैत्री बनाउने प्रयास गरिएको छ ।

१.६ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया

सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार गरेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ (परिमार्जित), स्थानीय तहको बजेट तथा कार्यक्रममा दिगो विकास लक्ष्यको साङ्केतिकरण श्रोत पुस्तिका, २०७९ र स्थानीय तहको दिगो विकास लक्ष्यमैत्री मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्न सहयोगी श्रोत पुस्तिका, २०७९ लाई आधारमानी यो दिगो विकास लक्ष्यमैत्री मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ । मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमामा निम्न बमोजिमको चरण तथा प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको छ:

चरण— १: तयारी चरण

<u>प्रक्रिया १: प्राविधिक सहयोगका लागि टोली परिचालन</u>

मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीमा सहजीकरण गर्न परिचालित हुने प्राविधिक सहयोग टोली गठन गरी अभिमुखीकरण गरियो । अभिमुखीकरणमा मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा, तयारी प्रक्रिया ढाँचा एवं औजारहरूको सम्बन्धमा प्राविधिक सहयोग टोलीका सदस्यहरूबीच समान बुझाइ कायम गरियो । साथै यस अभिमुखीकरण कार्यक्रममा समय सीमा, सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्य, गाउँपालिका र परामर्शदाताको जिम्मेवारी स्पष्ट गरी परिचालन गरियो ।

<u>प्रक्रिया २: नीतिगत, कानुनी दस्तावेज, दिग्दर्शन एवं अन्य उपयोगी सन्दर्भ सामग्री सङ्कलन तथा समीक्षा</u>

प्राविधिक सहयोग टोलीद्वारा स्थानीय तहको योजना, श्रोत प्रक्षेपण र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित नीति, कानुन, दिग्दर्शन र कार्यविधि लगायतका सान्दर्भिक दस्तावेज सङ्कलन एवं अध्ययन गरियो । दस्तावेजहरूको अध्ययनबाट मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका सन्दर्भमा व्यवस्था गरिएका महत्त्वपूर्ण तथा सान्दर्भिक विषय वस्तुहरू पहिचान गरियो ।मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा क्रममा निम्न बमोजिम सन्दर्भमा सामाग्रीहरू अध्ययन एवं समीक्षा गरियो:

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७

- अन्तर—सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण कार्यविधि
- नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको वित्तीय हस्तान्तरणको अभ्यास
- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार एवं सम्बन्धित स्थानीय सरकारको वित्तीय ऐनहरू
- नेपाल सरकारको क्षेत्रगत नीति, कानुन, मार्गदर्शन र मापदण्ड
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ (परिमार्जित)
- स्थानीय सरकारको बजेट तथा योजना तर्जुमा हाते किताब, २०७७
- नेपाल सरकारको दीर्घकालीन सोच, पन्ध्रौं राष्ट्रिय योजना, प्रदेशका योजनाहरू
- रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना तथा विषय क्षेत्रगत नीति र योजनाहरू
- सङ्घ तथा प्रदेशको सान्दर्भिक नीति, कानुन तथा प्रतिवेदन
- गाउँपालिकाका सान्दर्भिक नीति, कानुन तथा प्रतिवेदन आदि ।

प्रक्रिया ३: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको ढाँचा, औजार र कार्ययोजना तर्जुमा

स्थानीय तहको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी सम्बन्धी दिग्दर्शनमा उल्लिखित विधि, औजार एवं कार्ययोजना सम्बन्धमा गाउँपालिकामा प्रारम्भिक बैठकको आयोजना गरी छलफल गरियो । यस बैठकमा गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विभिन्न शाखाका प्रमुखहरू लगायतको उपस्थिति रहेको थियो । बैठकमा भएको छलफलका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी विधि तथा प्रक्रिया औजार र दस्तावेजको ढाँचाको प्रस्ताव तयार गरियो । साथै, बैठकमा आएका सुझाव र पृष्ठपोषणका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी कार्ययोजना तर्जुमा र परिमार्जन गरियो ।

चरण— २: लेखाजोखा चरण

प्रक्रिया ४: अभिमुखीकरण तथा प्रारम्भिक कार्यशालाको आयोजना

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तर्जुमा प्रक्रियाको सम्बन्धमा साझा बुझाइ तयार गर्ने उद्देश्यले एक दिने अभिमुखीकरण कार्यक्रमको आयोजना गरियो । उक्त कार्यक्रममा गाउँपालिकाका विषयगत शाखाका कर्मचारी लगायतको सहभागिता रहेको थियो । कार्यशालामा मध्यमकालीन खर्च संरचना सम्बन्धी अवधारणा, कानुनी आधार, विधि तथा प्रक्रिया औजार, संस्थागत व्यवस्था र कार्ययोजना प्रस्तुति गरी यस सम्बन्धमा स्पष्टता तथा बुझाइमा एकरूपता कायम गरियो । मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यदल गठन तथा कार्य योजनाको स्वीकृति र यस सम्बन्धमा स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, विषयगत समिति, कार्यदल र विषयगत शाखाको जिम्मेवारी तथा भूमिका समेत स्पष्ट गरियो ।

प्रक्रिया ५: विषयगत समिति तथा शाखाहरूसँग परामर्श तथा छलफल

विषयगत रणनीतिक योजना, आवधिक योजना र वार्षिक योजनाको उपलब्धि समीक्षाका लागि विषयगत समितिहरूसँग छलफल गरियो । यस छलफलबाट विषयगत समिति तथा शाखाका प्रमुख उपलब्धि, चालू आयोजना, सालबसाली आयोजना तथा कार्यक्रम, विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार भएका आयोजना तथा

सम्भाव्यता अध्ययन र लागत अनुमान भएका आयोजना र कार्यक्रमहरूको विवरण सङ्कलन गरियो । सो छलफलबाट विषय क्षेत्रगत योजनाको सूची तयार र हरेक आयोजनाको उप—क्षेत्रगत रूपमा श्रोत आवश्यकता निर्धारण गरियो ।

प्रक्रिया ६ः श्रोत तथा खर्चको अनुमान र त्रिवर्षीय प्रक्षेपण

अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, राजस्व बाँडफाँट लगायतका विभिन्न श्रोतबाट उपलब्ध हुने रकमलाई विगत आर्थिक वर्षहरूको श्रोतको उपलब्धताका आधारमा तथा आन्तरिक श्रोतलाई राजस्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको श्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण गरियो । विगत आर्थिक वर्षहरूको खर्च सहित गाउँ गौरवका आयोजना, चालू तथा बहुवर्षीय आयोजना र आवधिक योजना, विषयगत क्षेत्र रणनीति र गुरुयोजना अनुसारका प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको कार्यान्वयनमा आवश्यक पर्ने श्रोतलाई मध्यनजर गरी खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण गरियो । श्रोत तथा खर्च प्रक्षेपणका आधारमा तीन वर्षको विषय क्षेत्र तथा उपक्षेत्रगत बजेट सीमा निर्धारण गरियो । यसरी तयार गरिएको बजेट सीमालाई सबै विषयगत शाखा र उप-शाखामा क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका लागि उपलब्ध गराइयो ।

चरण — ३ः तर्जुमा चरण

प्रक्रिया ७ः क्षेत्रगत योजना तर्जुमा

विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका लागि विषयगत शाखासँग छलफल तथा बैठक गरियो विषयगत शाखा/एकाइका कर्मचारी तथा विषयगत समितिका पदाधिकारीहरूको सहभागिता रहेको छलफलबाट प्रत्येक उप—क्षेत्रका आगामी तीन वर्ष सञ्चालन गरिने आयोजना तथा कार्यक्रमको पहिचान गर्ने, प्राथमिकता निर्धारण गर्ने, लागत अनुमान यकिन गर्ने र आगामी तीन आर्थिक वर्षको लागि स्रोत आवश्यकता निर्धारण गर्नका साथै स्थानीय रणनीतिक स्तम्भ, प्राथमिकताक्रम, दिगो विकास लक्ष्य, लैङ्गिक तथा जलवायु सङ्केतका आधारमा कार्यक्रम तथा आयोजना तथा उप—क्षेत्रको साङ्केतिकरण गरियो ।

प्रक्रिया ८ः विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको दस्तावेज तयारी

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शनका आधारमा विषयगत शाखा/एकाइ सँग छलफल गरी उप क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयार गरियो । यसरी तयार गरिएको उप—क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई एकीकृत गरी विषयगत क्षेत्र मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरियो ।

प्रक्रिया ९ः मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयारी

निर्धारित ढाँचामा विषयगत क्षेत्रका मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई एकीकृत गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनाको एकीकृत मस्यौदा दस्तावेज तयार गरियो । यस क्रममा मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यदल र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिसँग राय परामर्श गरियो । त्यसैगरी मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका क्रममा आवधिक योजना, विषयगत क्षेत्र मध्यमकालीन खर्च संरचनाको विवरण, विषयगत क्षेत्र योजना र वार्षिक विकास

कार्यक्रम समीक्षाबाट प्राप्त उपलब्धि विवरण तथा क्षेत्रगत रणनीतिक योजनाको परिमाणात्मक लक्ष्यलाई आधार लिइएको थियो । यस दस्तावेजमा स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ (परिमार्जित) को व्यवस्था बमोजिम समष्टिगत मध्यमकालीन वित्तीय खाका, मध्यमकालीन नतिजा खाका र मध्यमकालीन बजेट खाका साथै विषयगत क्षेत्रको स्थिति, नतिजा खाका, वित्तीय योजना र कार्यक्रम/आयोजनाको सारांश तयार गरि प्रस्तुत गरिएको छ ।

चरण ४: स्वीकृति चरण

<u>प्रक्रिया १०: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा प्रस्तुति, छलफल तथा सुझाव सङ्कलन</u>

उल्लिखित विधि प्रक्रियाबाट तयार गरिएको मस्यौदा दस्तावेज प्रस्तुति तथा छलफल गरि आवश्यक सुझाव सङ्कलन गर्ने उद्देश्यले गाउँपालिकामा अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, शाखा प्रमुखहरू तथा सम्बद्ध अन्य कर्मचारीहरूको सहभागिता थियो । उक्त कार्यक्रममा मस्यौदा प्रतिवेदनका मुख्य पक्षहरूमा प्रस्तुति तथा छलफल गरी आवश्यक थप सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलनका साथै विषयगत क्षेत्र तथा उपक्षेत्रगत मुख्य कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको विस्तृत विवरण तयार गरियो । त्यसैगरी विषय उपक्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण तथा साङ्केतीकरणलाई समेत अन्तिम रूप प्रदान गरियो ।

<u>प्रक्रिया ११: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अन्तिम मस्यौदा तयारी</u>

मस्यौदा प्रस्तुति तथा छलफल कार्यक्रमका साथै विभिन्न शाखाहरूबाट प्राप्त सुझावहरू तथा दस्तावेजमा अपुग भएका आवश्यक सूचना तथा तथ्याङ्कहरू विभिन्न शाखाहरूबाट सङ्कलन तथा समावेश गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनाको यो अन्तिम मस्यौदा तयार गरिएको छ ।

<u>प्रक्रिया १२: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको स्वीकृति</u>

उपरोक्त चरण र प्रक्रिया अनुसार तयार भई बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिबाट पेस भएको मध्यमकालीन खर्च संरचना उपर कार्यपालिकामा आवश्यक छलफल र स्वीकृति पश्चात् अनुमोदनका निमित्त गाउँ सभामा पेस गरी स्वीकृत गरिनेछ ।

परिच्छेद दुईः मध्यमकालीन खर्च संरचना

२.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा दसौं योजना देखि नै मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा र कार्यान्वयन गरी प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा साधन र स्रोतको विनियोजन गर्ने पद्धतिको सुरुवात गरिएको हो । सामाजिक तथा आर्थिक विकास र समृद्धिका लागि सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । यसका लागि साधन स्रोतको विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता तथा वित्तीय अनुशासनका तीनै पक्ष उत्तिकै प्रभावकारी हुनु पर्दछ । यी तीन वटै पक्षहरूमा सुधार गर्ने उपाय तथा औजारको रूपमा मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई लिइन्छ ।

सङ्घीय संरचना अनुरूप अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धी सङ्घीय कानुनले सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा आ—आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रका विषयहरूमा हुने सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गरी आगामी तीन आर्थिक वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । उक्त विवरणमा वित्तीय व्यवस्थाका लागि आवश्यक पर्ने रकम सहितको चालू खर्च, पुँजीगत खर्च खुलाउनुपर्ने व्यवस्था रहको छ । उपरोक्त संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था अनुसार रुन्टीगढी गाउँपालिकाले तय गरेको दीर्घकालीन सोच सहितको आवधिक योजना अनुसार प्राथमिकताका क्षेत्रमा साधन स्रोतको विनियोजन सहितको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना आवश्यक रहेको छ ।

नेपाल सरकारले घोषणा गरेको **समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली**को दीर्घकालीन सोच अनुरूप तयार चालू सोह्रौं योजना, लुम्बिनी प्रदेश सरकारको दोश्रो आवधिक योजना र गाउँपालिकाको आवधिक योजनाका नीति तथा कार्यक्रमलाई यस दस्तावेजमा समेट्न प्रयास गरिएको छ । योजना तथा विकास उपलब्धिको सफलता वित्तीय सङ्घीयताको कुशल व्यवस्थापन, तीव्र आर्थिक वृद्धि एवम् विकास कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा निर्भर रहन्छ । मध्यमकालीन खर्च संरचनाले यसतर्फ गाउँपालिकालाई मार्गदर्शन गर्नेछ ।

आर्थिक वर्षका (२०८२/८३—२०८४/८५) का लागि तर्जुमा गरिएको यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाले तीनै तहका सरकारहरूका योजनाहरूको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता तथा गाउँपालिकाको घोषणा, प्रतिबद्धता, विगत आर्थिक वर्षका वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र दिगो विकास लक्ष्यको मार्ग चित्रलाई मुख्य आधारका रूपमा लिइएको छ । गाउँपालिकाका तुलनात्मक लाभका क्षेत्रहरू, प्राथमिकता तथा विकास कार्यक्रम र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्र संलग्न कार्यसूची अनुसारका कार्यक्रम तथा आयोजनालाई यस संरचनामा समेट्ने प्रयास गरिएको छ ।

२.२ चुनौती तथा अवसर

समस्या तथा चुनौती

- मानव संसाधनको अभाव
- विज्ञ कर्मचारीको अभाव
- मानव संसाधनको कार्यगत क्षमताको अभाव
- विषयगत समितिको क्षमताको अभाव
- गाउँपालिकाको प्रशासनिक संरचना पूर्ण रूपमा एकीकृत हुन नसकेको
- आन्तरिक वित्तीय स्रोतको न्यूनता
- खर्च गर्ने क्षमताको अभाव (पुँजीगत खर्च पूर्ण रूपमा हुन नसकेको)
- सडक संरचनाको स्तरोन्नति गर्नु साथै नयाँ सडक संरचनाको विकास गर्नु
- सङ्घीय कानुनमा समयानुकूल परिवर्तन गर्नु
- स्थानीय आवश्यकता अनुसारको दक्ष मानव संसाधनको व्यवस्थापन गर्नु
- स्रोत साधन प्राप्ति को प्रक्षेपण यथार्थपरक नभएको
- कर प्रणाली व्यवस्थित हुन नसकेको
- कर्मचारीको दरबन्दी अनुरूप स्थाई पद पूर्ति नभएको
- अनुदानको पर्याप्त अनुगमन नभएको
- वितरणमुखी कार्यक्रमको प्रधानता
- वित्तीय सुशासनको पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन हुन नसक्नु ।

अवसर तथा संभावना

- संवैधानिक रूपमा अधिकार प्राप्त सार्वभौम सरकार
- आफ्नै मौलिक भेषभूषा तथा रहनसहनको विकास र विस्तार गर्न सकिने
- सुन्ताला, मौसमी तरकारी साथै बेसार, खुर्सानी, टिमुर, अदुवा, अलैंची, लसुन, धनियाँ जस्ता नगदे बालीको प्रवर्द्धन गर्न सकिने
- बाराहीमन्दिर, अकलाथान, भैरवथान, मनपाङ, कोट थानी मणी मन्दिर, कालाभैर थान, मनकामना मन्दिर, अन्य प्रचलित मठहरुलाई विकास तथा प्रचार प्रसार गर्न सकिने ।

२.३ सोच, उद्देश्य तथा रणनीति

नेपाल सरकारको "समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली" तथा प्रादेशिक सरकारको लक्ष्य तथा रुन्टीगढी गाउँपालिकाको श्रोत र साधनलाई दृष्टिगत गर्दै गाउँ विकासको सोच, लक्ष्य उद्देश्य तथा रणनीति देहाय बमोजिम रहेको छः

२.३.१ दीर्घकालीन सोच

"समृद्ध रुन्टीगढीः सुखी र सम्मानित रुन्टीगढीबासी"

२.३.२ गाउँपालिका विकासको लक्ष्य

“आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, वन वातावरण र संस्थागत क्षेत्रको समग्र पक्षको विकास गरी समृद्ध रुन्टीगढी सुखी र सम्मानित रुन्टीगढी बासीको गन्तव्यमा पुग्न उत्पादन र रोजगारीलाई प्राथमिकतामा राखी नगर उन्मुख पूर्वाधार तयार गर्ने ।”

२.३.३ गाउँपालिका विकासको उद्देश्य

उद्देश्य १: गाउँपालिकामा विद्यमान जमिन, जङ्गल, जल, जडीबुटी तथा खनिजको समुचित उपयोगको वातावरण निर्माण गर्दै कृषि तथा पशुपालन, पर्यटन, ऊर्जा, उद्योग र व्यवसायको क्षेत्रगत विकासको माध्यमबाट उत्पादन, रोजगारी र आयमा समतामूलक, गुणात्मक र दिगो अभिवृद्धि गर्नु,

उद्देश्य २: गाउँपालिकामा शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा जस्ता आधारभूत सेवाहरू समावेशी र समन्यायिक प्राप्तिका लागि उपयुक्त वातावरण निर्माण गरी असहाय, विपन्न, सीमान्तकृत वर्ग तथा समुदायहरूको सामाजिक विकास तथा सशक्तीकरण गर्ने र गाउँपालिका भित्रका भाषा, कला, संस्कृति एवं ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक धरोहरहरूको संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गर्दै मौलिकतामा आधारित रुन्टीगढी गाउँपालिकाको सर्वाङगीण विकास गर्नु,

उद्देश्य ३: गाउँपालिका क्षेत्रमा सर्वसुलभ, आधुनिक र अन्तर पालिका, अन्तर जिल्ला तथा अन्तर प्रदेशसँग जोडने प्रविधि र वातावरण मैत्री आधुनिक भौतिक पूर्वाधारहरूको विकासका माध्यमबाट जनताको आर्थिक, सामाजिक क्रियाकलापहरूमा सहज पहुँच सुनिश्चित गर्नु,

उद्देश्य ४: गाउँपालिकाको प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक, वातावरणीय धरोहरहरूको संरक्षण तथा संवर्द्धन गर्दै हरियाली, जैविक विविधता, जमिन र जलस्रोतको समुचित व्यवस्थापन, वातावरण मैत्री विकास तथा जलवायु परिवर्तन र विपद् उत्थानशीलताका साथै प्राकृतिक एवं सामाजिक जोखिमहरूबाट उत्पन्न विपदहरूको समुचित व्यवस्थापन गर्नु,

उद्देश्य ५: स्थानीय जनताले प्राप्त गर्ने सार्वजनिक सेवा प्रवाह तथा अवसर सहज, गुणस्तरीय, प्रभावकारी, निष्पक्ष रूपमा समयमै उपलब्ध हुने वातावरण सुनिश्चित गरी संस्थागत विकासका प्रयासहरूलाई पारदर्शी, जबाफदेही, न्यायपूर्ण र परिणाममूखी बनाउनु ।

२.३.४ गाउँपालिका विकासको रणनीति

- ☞ आधुनिक कृषि प्रणालीको विकास गरी व्यवसायिक कृषि र पशुपालनलाई प्रवद्र्धन गर्दै गाउँपालिकालाई खाद्यान्न, दूध र मासुमा आत्मनिर्भर बनाउने ।
- ☞ सहकारी क्षेत्रमा रहेको पुँजीलाई कृषि क्षेत्रमा प्रवाहित गरी कृषि उत्पादनको विविधीकरण र बजारीकरणमार्फत गरिबी न्यूनीकरणमा जोड दिने ।
- ☞ सडक गुरुयोजना निर्माण गरी गुरुयोजना अनुरूप सडक पूर्वाधारको विकास गरी प्रत्येक वडाकेन्द्र जोडने सडक स्तरोन्नति गरी बाहै महिना सहजै यातायात सञ्चालन हुने उचित व्यवस्था मिलाउने ।

- ☞ प्रत्येक टोल तथा बस्तीहरूलाई वडाकेन्द्रसम्म जोडने सडकको स्तरोन्नति गर्ने ।
- ☞ गुणात्मक शिक्षाको माध्यमबाट सुशिक्षित सभ्य समाज निर्माणमा जोड दिने ।
- ☞ स्वास्थ्य समस्यालाई निराकरण गर्दै स्वास्थ्य सेवालाई सबै नागरिकको पहुँच कायम गरी सर्वसुलभ बनाउने ।
- ☞ सीपमूलक तालिम र ज्ञानको माध्यमबाट दक्ष जनशक्ति निर्माण गरी रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्ने ।
- ☞ सेवा प्रवाहलाई स्वचालित प्रणालीमा आवद्ध गरी सुशासन प्रवद्र्धनमा टेवा पु¥याउने ।
- ☞ आर्थिक क्षेत्रका मूल स्तम्भहरू जस्तै कृषि, वन, पर्यटन र उद्योग क्षेत्रको समुचित विकास गर्न ती क्षेत्रहरूलाई वैज्ञानिक र व्यवसायिक बनाई यसमा संलग्न मानव स्रोतलाई सक्षम र प्रतिस्पर्धी तुल्याउने ।
- ☞ हरेक क्षेत्रको विकासमा अपरिहार्य आधारको रूपमा रहेका आधारभूत भौतिक पूर्वाधार जस्तै सडक, उर्जा, सिँचाइ, खानेपानी आदिको विकासलाई उच्च प्राथमिकता दिने ।
- ☞ सम्पूर्ण क्षेत्रको दीर्घकालीन विकासलाई प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रको संस्थागत विकास गरी मानव स्रोत निर्माण, अध्ययन र अनुसन्धानतर्फ केन्द्रित नीति तथा कार्यक्रमलाई महत्वका साथ कार्यान्वयन गर्ने ।
- ☞ सामाजिक न्याय स्थापित गरी समावेशीकरण र पछाडि परेका वर्गलाई मूल प्रवाहीकरण गर्न सहभागिता मूलक विकास पद्धति अबलम्बन गरी राज्यको नजरमा कोही पछि नपर्ने नीति कार्यान्वयन गर्ने ।
- ☞ विकास निर्माणका हरेक क्रियाकलापमा वातावरण संरक्षण र प्रवद्र्धन हुने क्रियाकलापसमेत गर्न सोको सुनिश्चितता गर्ने ।
- ☞ जनमुखी असल शासन स्थापित गर्न सङ्घीय र लोकतान्त्रिक सफल राज्यहरूमा अवलम्बन गरिएका असल अभ्यासहरूलाई हाम्रो विशिष्टिकृत परिस्थिति अनुरूप अनुशरण गर्ने ।

२.४ मध्यमकालीन आर्थिक खाका

राष्ट्रिय सोच तथा सङ्कल्प **"समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली"** को लुम्बिनी प्रदेशको सोच **"समृद्ध लुम्बिनीः आर्थिक विकास, सुशासन, समता र समुन्नति"** र रुन्टीगढी गाउँपालिकाको सोच **"आत्मनिर्भर समृद्ध रुन्टीगढीको आधार, मानव विकास, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार"** तथा गाउँ विकासको लक्ष्य अनुरूप आगामी तीन आर्थिक वर्षको मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रमुख लक्ष्य तथा नतिजा सूचक निर्धारण गरिएको छ । सो अनुसार ३ वर्षको समष्टिगत आर्थिक लक्ष्य तालिका नं. १ मा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका १: मध्यमकालीन आर्थिक खाका

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
			कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
क	**आर्थिक विकास**	**२०८२/८३**	**१०४७४८**	**१८४३८**	**८६३१०**	**०**	**१०४७५**	**६२८४९**	**२६१८७**	**५२३७**
		२०८३/८४	**११९१९६**	**२१२६२**	**९७९३४**	**०**	**११९२०**	**७१५१८**	**२९७९९**	**५९६०**
		२०८४/८५	**१३७२५६**	**२४१६०**	**११३०९६**	**०**	**१३७२६**	**८२३५४**	**३४३१४**	**६८६३**
१	कृषि विकास	२०८२/८३	१४७९०	२२१९	१२५७२	०	१४७९	८८७४	३६९८	७४०
		२०८३/८४	१६८३०	२५२५	१४३०६	०	१६८३	१००९८	४२०८	८४२
		२०८४/८५	१९३८०	२९०७	१६४७३	०	१९३८	११६२८	४८४५	९६९
२	पशुपछि विकास	२०८२/८३	२२६७८	३४०२	१९२७६	०	२२६८	१३६०७	५६७०	११३४
		२०८३/८४	२५८०६	३८७१	२१९३५	०	२५८१	१५४८४	६४५२	१२९०
		२०८४/८५	२९७१६	४४५७	२५२५९	०	२९७२	१७८३०	७४२९	१४८६
३	सिँचाइ तथा जलस्रोत	२०८२/८३	३१४३६	४७१५	२६७२१	०	३१४४	१८८६२	७८५९	१५७२
		२०८३/८४	३५७७२	५६४६	३०१२६	०	३५७७	२१४६३	८९४३	१७८९
		२०८४/८५	४११९२	६१७९	३५०१३	०	४११९	२४७१५	१०२९८	२०६०
४	उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्ति	२०८२/८३	१५१०९	२२६६	१२८४३	०	१५११	९०६५	३७७७	७५५
		२०८३/८४	१७१९३	२५७९	१४६१४	०	१७१९	१०३१६	४२९८	८६०
		२०८४/८५	१९७९८	२९७०	१६८२८	०	१९८०	११८७९	४९५०	९९०
५	पर्यटन, संस्कृति र सम्पदा	२०८२/८३	७१०५	१०६६	६०३९	०	७११	४२६३	१७७६	३५५
		२०८३/८४	८०८५	१२१३	६८७२	०	८०९	४८५१	२०२१	४०४
		२०८४/८५	९३१०	१३९७	७९१४	०	९३१	५५८६	२३२८	४६६
६	श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा	२०८२/८३	१३६३०	४७७१	८८६०	०	१३६३	८१७८	३४०८	६८२
		२०८३/८४	१५५१०	५४२९	१००८२	०	१५५१	९३०६	३८७८	७७६
		२०८४/८५	१७८६०	६२५१	११६०९	०	१७८६	१०७१६	४४६५	८९३
ख	**सामाजिक विकास**	**२०८२/८३**	**१२७०३४**	**१९०३०**	**१०८००४**	**०**	**१२७०३**	**७६२२०**	**३१७५९**	**६३५२**
		२०८३/८४	**१४६२१८**	**२२३५८**	**१२३८६०**	**०**	**१४६२२**	**८७७३१**	**३६५५५**	**७३११**
		२०८४/८५	**१८१४४८**	**२७२१७**	**१५४२३१**	**०**	**१८१४५**	**१०८८६९**	**४५३६२**	**९०७२**
१	शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन	२०८२/८३	५५२१६	८२८२	४६९३४	०	५५२२	३३१३०	१३८०४	२७६१
		२०८३/८४	१४६२१८	९४२५	५३४०७	०	१४६२२	८७७३१	३६५५५	७३११
		२०८४/८५	७२३५२	१०८५३	६१४९९	०	७२३५	४३४११	१८०८८	३६१८
२	स्वास्थ्य तथा पोषण	२०८२/८३	२०१५५	३०२३	१७१३२	०	२०१६	१२०९३	५०३९	१००८
		२०८३/८४	२२९३५	३४४०	१९४९५	०	२२९४	१३७६१	५७३४	११४७
		२०८४/८५	२६४१०	३९६२	२२४४९	०	२६४१	१५८४६	६६०३	१३२१
३	खानेपानी तथा सरसफाइ	२०८२/८३	२३९८३	३५९७	२०३८६	०	२३९८	१४३९०	५९९६	११९९
		२०८३/८४	२७२९१	४०९४	२३१९७	०	२७२९	१६३७५	६८२३	१३६५
		२०८४/८५	३१४२६	४७१४	२६७१२	०	३१४३	१८८५६	७८५७	१५७१

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
			कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
४	महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा लक्षित वर्ग	२०८२/८३	१७९८०	२६९७	१५२८३	०	१७९८	१०७८८	४४९५	८९९
		२०८३/८४	२०४६०	३०६९	१७३९१	०	२०४६	१२२७६	५११५	१०२३
		२०८४/८५	२३५६०	३५३४	२००२६	०	२३५६	१४१३६	५८९०	११७८
५	युवा तथा खेलकुद	२०८२/८३	९७००	१४३०	८२७०	०	९७०	५८२०	२४२५	४८५
		२०८३/८४	१२७००	२३३०	१०३७०	०	१२७०	७६२०	३१७५	६३५
		२०८४/८५	२७७००	४१५५	२३५४५	०	२७७०	१६६२०	६९२५	१३८५
ग	**पूर्वाधार विकास**	२०८२/८३	**१५१४८०**	**८२५५**	**१४३२२५**	**०**	**१५१४८**	**९०८८८**	**३७८७०**	**७५७४**
		२०८३/८४	**१७१४००**	**९७०१**	**१६१६९९**	**०**	**१७१४०**	**१०२८४०**	**४२८५०**	**८५७०**
		२०८४/८५	**१९६३००**	**१०५२१**	**१८५७७९**	**०**	**१९६३०**	**११७७८०**	**४९०७५**	**९८१५**
१	सडक, पुल तथा यातायात व्यवस्था	२०८२/८३	९४५४०	४७२७	८९८१३	०	९४५४	५६७२४	२३६३५	४७२७
		२०८३/८४	१०७५८०	५३७९	१०२२०१	०	१०७५८	६४५४८	२६८९५	५३७९
		२०८४/८५	१२३८८०	६१९४	११७६८६	०	१२३८८	७४३२८	३०९७०	६१९४
२	वस्ति, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण	२०८२/८३	४९८८०	२४९४	४७३८६	०	४९८८	२९९२८	१२४७०	२४९४
		२०८३/८४	५६७६०	२८३८	५३९२२	०	५६७६	३४०५६	१४१९०	२८३८
		२०८४/८५	६५३६०	३२६८	६२०९२	०	६५३६	३९२१६	१६३४०	३२६८
३	ऊर्जा	२०८२/८३	३५६०	५३४	३०२६	०	३५६	२१३६	८९०	१७८
		२०८३/८४	३५६०	५३४	३०२६	०	३५६	२१३६	८९०	१७८
		२०८४/८५	३५६०	५३४	३०२६	०	३५६	२१३६	८९०	१७८
४	सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि	२०८२/८३	३५००	५००	३०००	०	३५०	२१००	८७५	१७५
		२०८३/८४	३५००	९५०	२५५०	०	३५०	२१००	८७५	१७५
		२०८४/८५	३५००	५२५	२९७५	०	३५०	२१००	८७५	१७५
घ	**वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन**	२०८२/८३	**३२१००**	**४७२५**	**२७३७५**	**०**	**३२१०**	**१९२६०**	**८०२५**	**१६०५**
		२०८३/८४	**२९९००**	**६०१५**	**२३८८५**	**०**	**२९९०**	**१७९४०**	**७४७५**	**१४९५**
		२०८४/८५	**२७२५०**	**४०८८**	**२३१६३**	**०**	**२७२५**	**१६३५०**	**६८१३**	**१३६३**
१	वन तथा जैविक विविधता	२०८२/८३	७८००	११५५	६६४५	०	७८०	४६८०	१९५०	३९०
		२०८३/८४	६३००	१२००	५१००	०	६३०	३७८०	१५७५	३१५
		२०८४/८५	६३००	९४५	५३५५	०	६३०	३७८०	१५७५	३१५
२	भू संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	२०८२/८३	६८००	९९५	५८०५	०	६८०	४०८०	१७००	३४०
		२०८३/८४	५९००	१३१०	४५९०	०	५९०	३५४०	१४७५	२९५
		२०८४/८५	५९००	८८५	५०१५	०	५९०	३५४०	१४७५	२९५
३	वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन	२०८२/८३	९७००	१४३०	८२७०	०	९७०	५८२०	२४२५	४८५
		२०८३/८४	१०७००	२०३०	८६७०	०	१०७०	६४२०	२६७५	५३५
		२०८४/८५	८०५०	१२०८	६८४३	०	८०५	४८३०	२०१३	४०३

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
			कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
४	विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	२०८२/८३	७८००	११४५	६६५५	०	७८०	४६८०	१९५०	३९०
		२०८३/८४	७०००	१४७५	५५२५	०	७००	४२००	१७५०	३५०
		२०८४/८५	७०००	१०५०	५९५०	०	७००	४२००	१७५०	३५०
ङ	**सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकास**	२०८२/८३	**१२५००**	**१८५०**	**१०६५०**	**०**	**१२५०**	**७५००**	**३१२५**	**६२५**
		२०८३/८४	**१२७००**	**२३३०**	**१०३७०**	**०**	**१२७०**	**७६२०**	**३१७५**	**६३५**
		२०८४/८५	**१३०००**	**१९५०**	**११०५०**	**०**	**१३००**	**७८००**	**३२५०**	**६५०**

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

२.५ मध्यमकालीन नतिजा खाका

नेपाल सरकारको सोह्रौं योजना, लुम्बिनी प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना तथा गाउँपालिकाको वर्तमान आवधिक योजनाले लिएको समष्टिगत तथा विषयगत अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सहयोग पुग्ने गरी आगामी तीन आर्थिक वर्षको समष्टिगत नतिजा खाका निर्धारण गरिएको छ । यो खाका विगत आर्थिक वर्षहरूको उपलब्धि र चालू आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को अनुमानित उपलब्धिको आधारमा आगामी आ.व. २०८१/८२ को लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ । नतिजा खाकाको दोस्रो र तेस्रो वर्षको लक्ष्य वर्तमान आवधिक योजना र विगत वर्षहरूको उपलब्धिको आधारमा निर्धारण गरिएको छ । मध्यमकालीन समष्टिगत नतिजा खाका तालिका २ मा प्रस्तुत गरिएको छ :

२.६ मध्यमकालीन बजेट खाका

आवधिक योजनाको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, दिगो विकास लक्ष्यको मार्गचित्र, क्रमागत एवम् विस्तृत अध्ययन भएका आयोजना तथा कार्यक्रम, स्थानीय प्राथमिकता, विनियोजन कुशलता, अनुमान योग्यता र वित्तीय सुशासनलाई मुख्य आधार लिई गाउँपालिकाको त्रिवर्षीय बजेट खाका तयार गरिएको छ । मध्यमकालीन खर्च संरचनामा वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयन, स्थानीय आर्थिक स्थायित्व र रोजगारी, सामाजिक तथा आर्थिक विकास र सन्तुलित विकासका लागि विकास आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइएको छ । माथि उल्लिखित समष्टिगत नतिजा खाका तथा विषय क्षेत्रगत नतिजा प्राप्त गर्नका लागि आवश्यक हुने खर्च तथा स्रोतको अनुमान गरिएको छ ।

विभिन्न खालको विपद्, जलवायु परिवर्तनजन्य विपद् पश्चातको सामाजिक आर्थिक पुनरुत्थानलाई प्राथमिकता दिइएको छ । विपदले सिर्जना गरेका विकासका अवसरहरूको उपयोग गर्ने खालका विकास कार्यक्रमको तर्जुमालाई प्राथमिकता दिइएको छ ।

रणनीतिक आयोजना, चालू तथा विस्तृत अध्ययन भएका, तुलनात्मक लाभका आयोजना तथा कार्यक्रमका लागि आवश्यक रकम सुनिश्चित (Earmark) हुने गरी बजेट सीमा र सोको आधारमा विषयगत बजेट खाका तर्जुमा

गरिएको छ । क्रमागत कार्यक्रम, आयोजना कार्यान्वयनको अवस्था र आगामी कार्यान्वयन योजनाको आधारमा खर्च गर्न सक्ने क्षमता तथा स्रोतको आवश्यकता एवम् उपलब्धतालाई मध्यनजर गरिएको छ ।

मध्यमकालीन स्रोत अनुमान गर्दा आन्तरिक आय तथा राजस्व परिचालनको विगत प्रवृत्ति, विभिन्न विपदबाट स्रोत परिचालनमा परेको चाप र आगामी वर्षहरूमा पर्न सक्ने असर तथा प्रभाव, स्रोतको आवश्यकता लगायतका पक्षहरूलाई पनि ध्यान दिइएको छ । त्रिवर्षीय खर्चको अनुमान र स्रोतको बाँडफाँट सहितको विषयगत शाखा, उपशाखा, एकाइलाई प्रदान गरिएको बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन अनुसूची १ मा प्रस्तुत छ ।

पहिलो वर्षको खर्च संरचनाको राजस्व तथा खर्च अनुमान गर्दा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट राजस्व तथा विनियोजनका आधारमा गरिएको छ भने दोस्रो र तेस्रो वर्षको प्रक्षेपण गर्दा गाउँपालिकाको आवधिक योजनामा उल्लेख गरेको आवधिक लक्ष्य, घोषित कार्यक्रम र सो अनुसार सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा हासिल गर्ने नतिजालाई प्रमुख आधार मानिएको छ । प्रक्षेपणका क्रममा गाउँपालिकाको प्राथमिकताका क्षेत्र तथा रणनीतिक महत्त्वका आयोजना तथा कार्यक्रमलाई पर्याप्त स्रोत व्यवस्था गरिएको छ । आगामी आ.व.हरूका लागि स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण गर्दा विगत आ.व.हरूको स्रोत सङ्कलन, चालू आ.व.को अनुमान तथा असोज मसान्तसम्मको सङ्कलन, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदानका सिलिङ तथा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेका रोयल्टी तथा राजस्व बाँडफाँटका दस्तावेजहरूलाई मुख्य आधारका रूपमा लिइएको छ ।

तालिका २: मध्यमकालीन बजेट खाका रू. हजारमा

क्र.सं.	विवरण	गत आ.व.को यथार्थ	चालू आ.व.को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन बजेट अनुमान र प्रक्षेपण (रू. हजारमा)			
				२०८२/८३ को प्रक्षेपण	२०८३/८४ को प्रक्षेपण	२०८४/८५ को प्रक्षेपण	तीन बर्षको कुल
१	**खर्च अनुमान**						
	चालू खर्च	३४२२२६	४५८९१९	४२०५९२	४५३९०२	५०४९८३	१३७९४७६
	पुँजीगत खर्च	११४०७५	१९६६८०	२८०३९५	३०२६०१	३३६६५५	९१९६५१
	वित्तीय व्यवस्था	०	०	०	०	०	०
	कुल	४५६३०१	६५५५९९	७००९८६	७५६५०३	८४१६३८	२२९९१२७
२	**आय अनुमान**						
	नगद मौज्दात	०	२६१००	१००	१००	१००	३००
	आन्तरिक राजस्व	३४४७४	११०००	१३७५०	१७१८८	२१४८४	५२४२२
	संघीय सरकारबाट प्राप्त वित्तीय समानीकरण अनुदान	९१६०५	९२५००	१०१७५०	१११९२५	१२३११८	३३६७९३
	ससर्त अनुदान चालू (संघीय सरकार)	२०६३५४	२७१००४	२९८१०४	३२७९१५	३६०७०६	९८६७२६
	ससर्त अनुदान पुँजीगत (संघीय सरकार)	४४८६	०	५०००	५५००	६०५०	१६५५०

क्र.सं.	विवरण	गत आ.व.को यथार्थ	चालू आ.व.को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन बजेट अनुमान र प्रक्षेपण (रू. हजारमा)			
				२०८२/८३ को प्रक्षेपण	२०८३/८४ को प्रक्षेपण	२०८४/८५ को प्रक्षेपण	तीन बर्षको कुल
	संघीय सरकारबाट राजस्व बाँडफाँट	६४७०७	११४८००	१२६२८०	१३८९०८	१५२७९९	४१७९८७
	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त वित्तीय समानीकरण अनुदान	५२४४	६६३२	७२९५	८०२५	८८२७	२४१४७
	ससर्त अनुदान चालू (प्रदेश सरकार)	४३१	०	१०००	११००	१२१०	३३१०
	ससर्त अनुदान पुंजीगत (प्रदेश सरकार)	९२०४	१८८००	२०६८०	१००	११०	२०८९०
	राजस्व बाँडफाँट (प्रदेश सरकार)	८५२८	६१३८	६७५२	७४२७	८१७०	२२३४८
	समपूरक अनुदान (प्रदेश सरकार)	८७३२	७०००	८०५०	९२५८	१०६४६	२७९५४
	विशेष अनुदान (प्रदेश सरकार)	२५४२	२०००	१००	११५	१३२	३४७
	विशेष अनुदान (संघ)	६९९६	७५००	८६२५	९९१९	११४०७	२९९५०
	समपूरक अनुदान (संघ)	४९९८	१००००	११५००	१३२२५	१५२०९	३९९३४
	सामाजिक सुरक्षा	८०००	८००००	९२०००	१०५८००	१२१६७०	३१९४७०
	अन्य सहायता	०	२१२५	२४४४	२८१०	३२३२	८४८६
	लागत सहभागिता	०	०	५०००	५७५०	६६१३	१७३६३
कुल जम्मा		**४५६३०१**	**६५५५९९**	**७००९८६**	**७५६५०३**	**८४१६३८**	**२२९९१२७**

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

२.७ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट

आगामी तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपणको विभिन्न आधारमा गरिएको तुलनात्मक विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

क. रणनीतिक स्तम्भका आधारमा बाँडफाँट

कार्यक्रम तथा आयोजनाको रणनीतिक स्तम्भका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ३ मा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ३: रणनीतिक स्तम्भको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण

रणनीतिक संकेत	रणनीतिक स्तम्भ	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	आधुनिक कृषि प्रणालीको विकास गरी व्यावसायिक कृषि र पशुपालनलाई प्रवर्द्धन गर्दै गाउँपालिकालाई खाद्यान्न, दूध र मासुमा आत्मनिर्भर बनाउने ।	३७४६८	८.७५	४२६३६	८.८८	४९०९६	८.८३
२	सहकारी क्षेत्रमा रहेको पुँजीलाई कृषि क्षेत्रमा प्रवाहित गरी कृषि उत्पादनको विविधीकरण र बजारीकरणमार्फत गरिबी न्यूनीकरणमा जोड दिने ।	१३६३०	३.१८	१५५१०	३.२३	१७८६०	३.२१
३	सडक गुरुयोजना निर्माण गरी गुरुयोजना अनुरूप सडक पूर्वाधारको विकास गरी प्रत्येक वडा केन्द्र जोडने सडक स्तरोन्नति गरी बाह्रै महिना सहजै यातायात सञ्चालन हुने उचित व्यवस्था मिलाउने ।	४६६९०	१०.९०	५३१३०	११.०७	६११८०	११.००
४	प्रत्येक टोल तथा बस्तीहरूलाई वडा केन्द्रसम्म जोडने सडकको स्तरोन्नति गर्ने ।	४७८५०	११.१७	५४४५०	११.३४	६२७००	११.२८
५	गुणात्मक शिक्षाको माध्यमबाट सुशिक्षित सभ्य समाज निर्माणमा जोड दिने ।	५३६२१	१२.५२	६१०१७	१२.७१	७०२६२	१२.६४
६	स्वास्थ्य समस्यालाई निराकरण गर्दै स्वास्थ्य सेवालाई सबै नागरिकको पहुँच कायम गरी सर्वसुलभ बनाउने ।	२०१५५	४.७०	२२९३५	४.७८	२६४१०	४.७५
७	सीपमूलक तालिम र ज्ञानको माध्यमबाट दक्ष जनशक्ति निर्माण गरी रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्ने ।	१०८६०	२.५३	१४०२०	२.९२	२९२२०	५.२६
८	सेवा प्रवाहलाई स्वचालित प्रणालीमा आबद्ध गरी सुशासन प्रवर्द्धनमा टेवा पुर्‍याउने ।	३५००	०.८२	३५००	०.७३	३५००	०.६३
९	आर्थिक क्षेत्रका मूल स्तम्भहरू जस्तै कृषि, वन, पर्यटन र उद्योग क्षेत्रको समुचित विकास गर्न ती क्षेत्रहरूलाई वैज्ञानिक र व्यावसायिक बनाई यसमा संलग्न मानव स्रोतलाई सक्षम र प्रतिस्पर्धी तुल्याउने ।	२२७९४	५.३२	२५९३८	५.४०	२९८६८	५.३७
१०	हरेक क्षेत्रको विकासमा अपरिहार्य आधारको रूपमा रहेका आधारभूत भौतिक पूर्वाधार जस्तै सडक, ऊर्जा, सिँचाइ, खानेपानी आदिको विकासलाई उच्च प्राथमिकता दिने ।	१०८४२४	२५.३१	१२२८८८	२५.६०	१४०९६८	२५.३५
११	सम्पूर्ण क्षेत्रको दीर्घकालीन विकासलाई प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रको संस्थागत विकास गरी मानव स्रोत निर्माण, अध्ययन र अनुसन्धानतर्फ केन्द्रित नीति तथा कार्यक्रमलाई महत्वका साथ कार्यान्वयन गर्ने ।	८७०	०.२०	९९०	०.२१	११४०	०.२१
१२	सामाजिक न्याय स्थापित गरी समावेशीकरण र पछाडि परेका वर्गलाई मूल प्रवाहीकरण गर्न सहभागिता मूलक	१७९८०	४.२०	२०४६०	४.२६	२३५६०	४.२४

रणनीतिक संकेत	रणनीतिक स्तम्भ	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
	विकास पद्धति अवलम्बन गरी राज्यको नजरमा कोही पछि नपर्ने नीति कार्यान्वयन गर्ने ।						
१३	विकास निर्माणका हरेक क्रियाकलापमा वातावरण संरक्षण र प्रवर्द्धन हुने क्रियाकलापसमेत गर्न सोको सुनिश्चितता गर्ने ।	१२५००	२.९२	२९९००	६.२३	२७२५०	४.९०
१४	जनमुखी असल शासन स्थापित गर्न सङ्घीय र लोकतान्त्रिक सफल राज्यहरूमा अवलम्बन गरिएका असल अभ्यासहरूलाई हाम्रो विशिष्टिकृत परिस्थिति अनुरूप अनुसरण गर्ने ।	३२१००	७.४९	१२७००	२.६५	१३०००	२.३४

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

ख. प्राथमिकताक्रमको आधारमा बाँडफाँट

कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकताक्रम बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ४ मा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ४ः प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

प्राथमिकताक्रम	आयोजना सङ्ख्या	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
पहिलो (१)	४१२	३०९०७७	७२.१४	३४३७६९	७१.६१	३९१२३४	७०.३६
दोस्रो (२)	१५५	११९३६५	२७.८६	१३६३०५	२८.३९	१६४७८०	२९.६४
कुल जम्मा	**५६७**	**४२८४४२**	**१००.००**	**४८००७४**	**१००.००**	**५५६०१४**	**१००.००**

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

ग. दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा बाँडफाँट

दिगो विकास लक्ष्य बमोजिम आगामी तीन आर्थिक वर्षको व्यय अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ५ मा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ५ः दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

सङ्केत नम्बर	दिगो विकास लक्ष्य	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	गरिबीको अन्त्य	४८२८५	११.२७	५४९४५	११.४५	६३२७०	११.३८
२	शून्य भोकमरी	३७७५८	८.८१	४२९६६	८.९५	४९४७६	८.९०
३	स्वस्थ जीवन	२०१५५	४.७०	२२९३५	४.७८	२६४१०	४.७५

सङ्केत नम्बर	दिगो विकास लक्ष्य	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
४	गुणस्तरीय शिक्षा	५५२१६	१२.८९	६२८३२	१३.०९	७२३५२	१३.०१
५	लैङ्गिक समानता	१७९८०	४.२०	२०४६०	४.२६	२३५६०	४.२४
६	स्वच्छ पानी र सरसफाइ	२३९८३	५.६०	२७२९१	५.६८	३१४२६	५.६५
७	आधुनिक ऊर्जामा पहुँच	४०६०	०.९५	४०६०	०.८५	४०६०	०.७३
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि र मर्यादित काम	१४५००	३.३८	१६५००	३.४४	१९०००	३.४२
९	उद्योग नविन खोज र पूर्वाधार	९५२६५	२२.२४	१०८४०५	२२.५८	१२४८३०	२२.४५
१०	असमानता न्यूनीकरण	९९९०	२.३३	१३०३०	२.७१	२८०८०	५.०५
११	दिगो सहर र बस्ती	४९८८०	११.६४	५६७६०	११.८२	६५३६०	११.७६
१२	दिगो उपभोग र उत्पादन	३७७०	०.८८	४२९०	०.८९	४९४०	०.८९
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन	२४३००	५.६७	२३६००	४.९२	२०९५०	३.७७
१४	सामुद्रिक स्रोतको उपयोग	०	०.००	०	०.००	०	०.००
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	७८००	१.८२	६३००	१.३१	६३००	१.१३
१६	शान्ति न्याय र सबल संस्था	१५५००	३.६२	१५७००	३.२७	१६०००	२.८८
१७	दिगो विकासकालागि साझेदारी	०	०.००	०	०.००	०	०.००
कुल जम्मा		४२८४४२	१००.००	४८००७४	१००.००	५५६०१४	१००.००

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

घ. लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा बाँडफाँट

लैङ्गिक सङ्केत बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ६ मा प्रस्तुत छः

तालिका ६ः लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

सङ्केत नम्बर	लैङ्गिक सङ्केत	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	प्रतक्ष्य लाभ	४९२१८	११.४९	५६३८६	११.७५	६३०९६	११.३५
२	अप्रतक्ष्य लाभ	२८१००९	६५.५९	३२२६३३	६७.२०	३८३५३८	६८.९८
३	तटस्थ	९८२१५	२२.९२	१०१०५५	२१.०५	१०९३८०	१९.६७
कुल जम्मा		४२८४४२	१००.००	४८००७४	१००.००	५५६०१४	१००.००

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

ङ. जलवायु सङ्केतको आधारमा बाँडफाँट

जलवायु सङ्केत बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ७ मा प्रस्तुत छ ।

तालिका ७: जलवायु सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

सङ्केत नम्बर	जलवायु परिवर्तन सङ्केत	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	प्रतक्ष्य लाभ	५६५१०	१३.१९	५७५१०	११.९८	५८८६०	१०.५९
२	अप्रतक्ष्य लाभ	१६६०८४	३८.७६	१८८६६८	३९.३०	२१६८९८	३९.०१
३	तटस्थ	२०५८४८	४८.०५	२३३८९६	४८.७२	२८०२५६	५०.४०
कुल जम्मा		**४२८४४२**	**१००.००**	**४८००७४**	**१००.००**	**५५६०१४**	**१००.००**

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

२.८ विषय क्षेत्रगत बाँडफाँट

विषय क्षेत्रगत रूपमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ८ मा प्रस्तुत गरिएको छ । विषय क्षेत्रगत आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट, खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतीकरण सम्बन्धी विवरण अनुसूची ३ समावेश गरिएको छः

तालिका ८: विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

विषयगत क्षेत्र	आगामी आ.व.को विनियोजन			आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण			आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण		
	चालू	**पुँजीगत**	**जम्मा**	**चालू**	**पुँजीगत**	**जम्मा**	**चालू**	**पुँजीगत**	**जम्मा**
आर्थिक विकास	१८४३८	८६३१०	१०४७४८	२१२६२	९७९३४	११९१९६	२४१६०	११३०९६	१३७२५६
सामाजिक विकास	१९०३०	१०८००४	१२७०३४	२२३५८	१२३८६०	१४६२१८	२७२१७	१५४२३१	१८१४४८
पूर्वाधार विकास	८२५५	१४३२२५	१५१४८०	९७०१	१६१६९९	१७१४००	१०५२१	१८५७७९	१९६३००
वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	४७२५	२७३७५	३२१००	६०१५	२३८८५	२९९००	४०८८	२३१६३	२७२५०
सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकास	१८५०	१०६५०	१२५००	२३३०	१०३७०	१२७००	१९५०	११०५०	१३०००
जम्मा	**५२२९८**	**३७५५६४**	**४२७८६२**	**६१६६६**	**४१७७४८**	**४७९४१४**	**६७९३६**	**४८७३१८**	**५५५२५४**

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को विनियोजन र पछिल्लो दुई वर्षको प्रक्षेपण विषय क्षेत्रगत नतिजा, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण, अपेक्षित उपलब्धि र विषय क्षेत्रगत अनुमानित बजेट परिच्छेद ३ देखि परिच्छेद ७ सम्म प्रस्तुत गरिएको छ ।

परिच्छेद तीनः आर्थिक क्षेत्र

३.१ कृषि

३.१.१ पृष्ठभूमि

रुन्टीगढी गाउँपालिका भित्रको जम्मा जमिन २३२५६ हेक्टर मध्ये कृषि तथा मानव बसोबासका लागि ७०६६ हेक्टर अर्थात ३०.३८ प्रतिशत रहेको छ । उक्त जमिनमा बसोबास गर्ने जनसंख्याको आफ्नो स्वामित्वमा भएको जग्गालाई खेत, पाखो बारी, घडेरी, आवासीय, औद्योगिक, व्यापारिक र अन्य गरी उपयोग गरिएको छ । रुन्टीगढी गाउँपालिकाको स्थलगत सर्वेक्षण २०७९ को आधारमा गाउँपालिकामा .... प्रतिशत जमिन खेत, ... प्रतिशत जमिन पाखो बारी रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको (१५ देखि ५९ वर्ष) १६९३६ मध्ये यस पालिकाका मानिसहरूले अपनाउँदै आएका पेसाहरूमा कुल घरधुरी संख्याको ९,४६१ घरधुरीले मुख्य पेसाको रूपमा कृषि, पशुपालन तथा फलफूल खेती गर्दै आएका छन् ।

गाउँपालिकाका पारिला चौरहरू, ओसिला फाँटहरू उत्पादनका दृष्टिले महत्वपूर्ण मानिन्छन् । गाउँपालिकाको कृषि उत्पादनलाई हेर्दा अन्न उत्पादन गर्ने ...., तरकारी उत्पादन गर्ने ...... र फलफूल उत्पादन गर्ने ..... परिवार रहेका छन् । यो गाउँपालिका तरकारी उत्पादन र व्यापार प्रवर्द्धनका दृष्टिकोणले जिल्लाका अन्य पालिकाको तुलनामा राम्रो क्षेत्रका रूपमा रहेको छ । परम्परागत कृषि प्रणालीमा आधारित रहेकाले कृषि पेसा केवल जीविकोपार्जनमा मात्र सीमित हुन पुगेको छ । परम्परागत कृषि प्रणालीमा प्रविधिकरण गरी कृषकहरूलाई व्यावसायिक बनाई आधुनिक कृषि प्रणालीमा जोड दिएमा गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउन सकिने सम्भावना रहेको छ ।

यो गाउँपालिकाका केही स्थानहरूमा तरकारी तथा तरकारीजन्य वस्तु उत्पादनका लागि समेत राम्रा रहेका छन । तथापि उत्पादित तरकारीजन्य वस्तुको विक्री वितरणका लागि भरपर्दो बजार व्यवस्थाको सुनिश्चितताको अभावमा तरकारी उत्पादन कार्यमा ह्रास आइरहेको छ, भने परम्परागत कृषि प्रणालीमा आधारित रहेकाले कृषि पेसा केवल जीविकोपार्जनमा मात्र सीमित हुन पुगेको छ । परम्परागत कृषि प्रणालीमा प्रविधिकरण गरी कृषकहरूलाई व्यावसायिक बनाई आधुनिक कृषि प्रणालीमा जोड दिएमा गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउन सकिने सम्भावना रहेको छ ।

३.१.२ समस्या तथा चुनौती

प्राङ्गारिक मलको अभाव, युवा जनशक्ति पलायन, प्राविधिक ज्ञानको अभाव, परम्परागत शैलीको कृषि प्रणाली हाबी हुनु, सिँचाइ पूर्वाधारको अभाव, चरिचरणको समस्या सन्तुलित दानाको कमी, गोठ सुधार हुन नसकेको, दक्ष जनशक्तिको कमी, बजारको समस्या, सडक पूर्वाधारको कमजोर अवस्था, सहज यातायातको अभाव, जलवायु परिवर्तनले कृषि तथा पशुपालन व्यवसायमा परेको प्रभाव न्यूनीकरण गर्नु, कृषि तथा पशुपालन भएका क्षेत्रमा सडक यातायातको व्यवस्था गर्नु, कृषि तथा पशुपालन व्यवसायलाई आय आर्जनको भरपर्दो स्रोतका रूपमा विकास गर्नु आदि कृषि तथा पशुपंक्षीपालन क्षेत्रका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरू हुन् ।

३.१.३ लक्ष्य

कृषिको यान्त्रिकीकरण, व्यावसायीकरण र औद्योगिकीकरणका माध्यमबाट उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गरी निर्यात वृद्धि गर्ने,

३.१.४ उद्देश्य

१. कृषि पेशालाई सम्मानित पेशाको रुपमा विकास गर्नु,
२. दक्ष कृषि जनशक्तिको उत्पादन गरी आधुनिक कृषि पेशामा जोडनु,
३. उत्पादन र उत्पादकत्व हासिल गरी कृषि उपजमा आत्मनिर्भर गाउँपालिका बनाउनु,
४. कृषिलाई नाफामूलक, गुणस्तरीय, दिगो एवं व्यावसायिक प्रणालीमा रूपान्तरण गर्नु,
५. कृषि उद्यमी तथा उद्योगको विकास गरी आय तथा रोजगारी वृद्धि गर्नु र
६. कृषि उपजको बजारीकरण तथा निर्यातको लागि व्यावसायिक कृषि उत्पादनलाई बजार संजालमा जोड्नु।

३.१.५ रणनीति

१. कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
२. रैथाने कृषि उपजहरूको बजार विस्तार एवं प्रवर्द्धन गर्ने
३. कृषि उपजहरूको उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि गर्ने
४. खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर हुन आधार निर्माण गर्ने
५. उन्नत जातका पशुपंक्षीको पालनबाट उत्पादन वृद्धि गर्दै बजार प्रवर्द्धन गर्ने

३.१.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

३.१.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ९: कृषि विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
कृषि विकास तर्फ								
आ. व. २०८२/८३	१४७९०	२२१९	१२५७२	०	१४७९	८८७४	३६९८	७४०
आ. व. २०८३/८४	१६८३०	२५२५	१४३०६	०	१६८३	१००९८	४२०८	८४२
आ. व. २०८४/८५	१९३८०	२९०७	१६४७३	०	१९३८	११६२८	४८४५	९६९
पशुपक्षी विकास तर्फ								
आ. व. २०८२/८३	२२६७८	३४०२	१९२७६	०	२२६८	१३६०७	५६७०	११३४
आ. व. २०८३/८४	२५८०६	३८७१	२१९३५	०	२५८१	१५४८४	६४५२	१२९०
आ. व. २०८४/८५	२९७१६	४४५७	२५२५९	०	२९७२	१७८३०	७४२९	१४८६

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

३.१.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका १०: कृषि विकासका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्टयाई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
कृषि विकास तर्फ			**५१०००**		आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
कृषि बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मशान्त सम्म	२०००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	
कृषि मेला तथा प्रचार प्रसार कार्यक्रम			१५००		
बाली बीमा कार्यक्रम			१५००		
माटो उपचार तथा माटो परीक्षण शिविर			१५००		
रैथाने बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम			२०००		
मसला बाली विकास कार्यक्रम			२०००		
दलन तथा कोषे बाली विकास कार्यक्रम			२०००		
धान, गहुँ र मकै बीउ उत्पादन कार्यक्रम			२०००		
बीउ विजन मल र विषादी वितरणमा अनुदान कार्यक्रम			२०००		
भकारो सुधार कार्यक्रम			२०००		
आई.पि.एम. कृषक पाठशाला कार्यक्रम			१५००		
बाली उपचार शिविर कार्यक्रम			५०००		
व्यावसायिक युवा लक्षित कार्यक्रम			१५००		
माटो परीक्षण ल्याब निर्माण			५०००		
कृषक कार्ड वितरण			१५००		
व्यावसायिक कृषकलाई राहत वितरण कार्यक्रम			१५००		
प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम			२५००		
सुन्तला जात फलफूलको विरुवा, किवी कागती बदाम, ओखर			२५००		
मौरी र च्याउ खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम			१५००		
कृषक भ्रमण अवलोकन कार्यक्रम			१५००		
गुणस्तरीय उत्पादनका लागि ग्रेडिङ प्याकेजिङ सम्बन्धी तालिम			१५००		
तरकारी नर्सरी तथा तरकारी खेती प्रविधि सम्बन्धी तालिम			१५००		
फलफूल काँटछाँट सम्बन्धी तालिम			१५००		
खाद्यान्न बाली खेती प्रविधि सम्बन्धी तालिम			१५००		
प्राविधिकको क्षमता वृद्धि सम्बन्धी तालिम			१०००		
रासायनिक विषादीको न्यूनीकरण सम्बन्धी तालिम			१५००		
पशुपालन विकास तर्फ			**७८२००**		
नमुना भैंसी फर्म स्थापना			२५००		
बाखाको श्रोत केन्द्र स्थापना			२५००		
स्थानीय जातको कुखुरा प्रवर्द्धन कार्यक्रम			२५००		
बंगुर विकास कार्यक्रम			१५००		
नवीनतम प्रविधि कालिज पालन			१०००		
माछापालन			१५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
विपन्न, पिछडिएका तथा एकल महिलालाई प्रोत्साहन कार्यक्रम			१०००		
डालेघाँस नर्सरी स्थापना			१५००		
हिउँदे तथा वर्षे भुइ घाँस प्रवर्द्धन कार्यक्रम			१५००		
मिनरल ब्लक, ल्त्तत्त्ख वितरण			१७००		
डालेघाँस, भुईघाँसको बीउ/ बेर्ना वितरण			१५००		
पशु स्वास्थ्य शिविर			२५००		
परजीवी नियन्त्रण शिविर			१५००		
खोप सेवा (रेविज, खोरेत, पिपिआर, रानीखेत, भ्यागुते चरचरे)			१५००		
औषधी उपचार सेवा			३०००		
बाँझोपन निवारण शिविर			१५००		
गाई/भैसीपालन तालिम			१५००		
बाखापालन तालिम			१५००		
बंगुरपालन तालिम			१५००		
बीमा सम्बन्धी तालिम			१५००		
समूह व्यवस्थापन तथा नेतृत्व विकास तालिम			१५००		
अन्तर समूह/ जिल्ला भ्रमण कार्यक्रम			१५००		
प्राकृतिक गर्भधारण (राँगो/बोका वितरण)			२०००		
कृत्रिम गर्भधारण बजारीकरण			१५००		
सङ्कलन केन्द्र स्थापना			३५००		
प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन कार्यक्रम (मासु/ दूध)			१५००		
डेरी स्थापना			२०००		
वधशाला स्थापना			२५००		
फ्रेसहाउस सुधार			१५००		
दूध सङ्कलन केन्द्र			१०००		
च्याप कटर मेसिन वितरण			५०००		
मिल्क ल्यान			१०००		
टाट्नो निर्माण			१५००		
भ्याक्सिन स्टोर फ्रिज			१५००		
आधारभूत प्रयोगशाला			५०००		
डिपिङ ट्याङ स्थापना			५०००		
भकारो सुधार			१५००		
खोर सुधार			१५००		
पशु मेला प्रदर्शन			१५००		
कृषक (उत्कृष्ट) पुरस्कार कार्यक्रम			१५००		
कृषि तथा पशुपन्छीको जम्मा			**१२९२००**		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

३.२ सिँचाइ

३.२.१ पृष्ठभूमि

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार सा—साना सतह तथा भूमिगत सिँचाइ प्रणालीको सञ्चालन, मर्मत सम्भार, रेखदेख, स्तरोन्नति एवं अनुगमन तथा नियमन गर्न सक्ने अधिकार स्थानीय तहलाई दिएको छ । कृषियोग्य भूमिमा नियमित बाह्रै महिना सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराई कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन सिँचाइको दिगो व्यवस्थापन गर्नुपर्ने, परम्परागत सिँचाइ प्रणालीको मर्मत सम्भार एवं नयाँ प्रविधिमा आधारित सिँचाइ प्रणालीको माध्यमबाट सिँचित क्षेत्र विस्तार गर्दै सिँचाइ पूर्वाधार निर्माण तथा सिँचाइ प्रणालीलाई सुदृढीकरण गर्नुपर्ने भएको छ ।

नेपाल परम्परागत कृषिबाट विस्तारै आधुनिक कृषि प्रणालीतर्फ रूपान्तरण हुँदै गइरहेको छ । कृषिको आधुनिकीकरणका लागि वैज्ञानिक कृषि प्रणालीको आवश्यकता पर्दछ । कृषियोग्य भूमिमा बाह्रै महिना सिँचाइ सुविधा पुऱ्याई कृषिको उत्पादकत्व बढाउन सिँचाइको दिगो व्यवस्थापन गर्न आवश्यक छ । रुन्टीगढी गाउँपालिकाको भू बनोटको प्रकृति र पानीका स्रोतको अवस्थालाई हेर्दा सीमित मात्रामा परम्परागत सिँचाइ भएको र खोला तटीय क्षेत्रमा साना सिँचाइका कार्यक्रमहरू संचालन भएका छन् । यस पालिकाका प्रायः ठूला बस्तीहरू उच्च स्थानमा रहेका र बस्तीसँगै कृषिजन्य जमिन रहेकाले सिँचाइ आयोजना संचालन गर्न तुलनात्मक रूपमा जटिल रहेको छ । भू बनोट, हावापानी र माटोको प्रकृतिलाई हेर्दा खाद्यान्न जन्य उपज भन्दा फलफूल तथा नगदेबालीका लागि उपयुक्त रहेको छ । रुन्टीगढी गाउँपालिकाको विभिन्न वडाहरूमा विभिन्न साना तथा परम्परागत सिँचाइ आयोजनाहरू सञ्चालित रहे तापनि गाउँपालिकाका अधिकांश भूभागमा सिँचाइ सुविधा पुगी रहेको अवस्था छैन ।

रुन्टीगढी गाउँपालिका भित्र रहेका घरपरिवार जम्मा ...... मध्ये ..... घरपरिवार खेतबारीमा सिँचाइको लागि वर्षातको समय पर्खिनु पर्ने अवस्था छ भने केवल जम्मा ..... घरपरिवारलाई मात्र बाह्रै महिना सिँचाइ सुविधा पुग्ने गरेको पाइएको छ । हालसम्म खेती गरिएको ..... हेक्टर जमिन मध्ये ... प्रतिशतमा १२ महिना सिँचाइ पुगेको अवस्था छ ।

३.२.२ समस्या तथा चुनौती

साना-साना सिँचाइ योजना निर्माण खर्चिलो हुनु, कृषि योग्य जमिनमा सर्व याम सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउन नसक्नू, कृषि र सिँचाइ बीच अन्तरसम्बन्ध स्थापना नहुनु, सिँचाइ आयोजनाहरू पूर्ण क्षमतामा उपयोग नहुनु, स्थानीय समुदायहरूद्वारा सञ्चालन भई आएका परम्परागत सिँचाइ प्रणालीका कुलाहरूको संरक्षण हुन नसक्नू, सिँचाइ कुलाहरूको मर्मत सम्भारमा लाभ ग्राही उपभोक्ता समितिहरूलाई जिम्मेवार बनाउन नसक्नू आदि यस क्षेत्रका सिँचाइ विकासका चुनौतीहरू हुन् ।

३.२.३ लक्ष्य

नवीनतम प्रविधिको उपयोग मार्फत कृषि योग्य भूमिमा दिगो एवं भरपर्दो सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने,

३.२.४ उद्देश्य

१. सबै कृषि योग्य भूमिमा सिँचाइ सेवा विस्तार गरी वर्षभरि भरपर्दो सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउनु,
२. उपलब्ध सिँचाइको बहुउद्देश्यीय उपयोगमा जोड दिनु र
३. परम्परागत रूपमा सञ्चालित सिँचाइका क्षेत्रहरूको नियमित मर्मत सम्भार र स्तरोन्नती गर्नु ।

३.२.५ रणनीति

१. खोला, सीमसार, तालतलैया तथा पानी मुहान जस्ता जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गर्दै विस्तार गर्ने
२. सिँचाइ आयोजनाहरूको निर्माण, मर्मत सम्भार र स्तरोन्नति गर्दै सिँचाइ सुविधा विस्तार गर्ने
३. उपयुक्त आधुनिक सिँचाइ प्रविधिहरूको व्यवस्थाबाट सिँचाइ सुविधा विस्तार गर्ने

३.२.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

३.२.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ११: सिँचाइ विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	३१४३६	४७१५	२६७२१	०	३१४४	१८८६२	७८५९	१५७२
आ. व. २०८३/८४	३५७७२	५६४६	३०१२६	०	३५७७	२१४६३	८९४३	१७८९
आ. व. २०८४/८५	४११९२	६१७९	३५०१३	०	४११९	२४७१५	१०२९८	२०६०

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

३.२.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका १२: सिँचाइ विकासका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
घटिङखोला देखि लापखोलासम्म (वडा नं. १)	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मशान्त सम्म	१०००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	
मडानी खोलादेखि नीवन वगुवा ३०० मिटर लम्बाइ आर.सि.सि. (वडा नं. १)			१५००		
केवरे खोला देखि घलाङ्ग्रो १५०० मिटर २१/२ को पाइप (वडा नं. १)			१०००		
घनिङ खोला देखि कमेरी धारासम्म १५० मिटर आर.सि.सि. (वडा नं. १)			१०००		
मधेरा देखि घैरेनीसम्म (वडा नं. १)			१२००		
धोनीखोला देखि ओबाङसम्म (वडा नं. १)			१०००		
दमाइ पढेरा देखि धनचौरसम्म १५०० मिटर (वडा नं. १)			१०००		
फाचेखोला देखि तेस्रो गाडिना सम्म (वडा नं. १)			१०००		
निगाल्नी सिमखेत मुहान (वडा नं. १)			१०००		
राम्चे मुहानदेखि दाङचोट पालुथान सम्म १५०० मिटर पाइप खरिद तथा पोखरी निर्माण (वडा नं. १)			१०००		
घलाङ्ग्रो पोखरी निर्माण (वडा नं. १)			१०००		
साम्री नारायण पुर खोला सिँचाइ कुलो (वडा नं. १)			१५००		
कमिरेधारा पोखरी निर्माण (वडा नं. १)			१०००		
उपल्लो राङजान पोखरी निर्माण (वडा नं. १)			१०००		
माल्के सिँचाइ निर्माण योजना (वडा नं. २)			१०००		
काम्ले उमा सिँचाइ पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. २)			१५००		
उमा उल्का डाँडा खोला सालघारी थापा टोल धार खोला, तिनवाङ सिँचाइ निर्माण योजना (वडा नं. २)			२०००		
उमा ढोरेन सिँचाइ कुलो निर्माण योजना (वडा नं. २)			२५००		
रिचार्ज पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. २)			१०००		
धरमपानी खुङ लिफ्टिङ सिँचाइ योजना (वडा नं. २)			२०००		
पानी मुहान डि.पि.आर कार्यक्रम योजना (वडा नं. २)			१०००		
पेल्पानी गोरिनेटा फलिष्ट सिँचाइ योजना (लिफ्ट) (वडा नं. २)			१५००		
आकासे घैटो निर्माण गोरिनेटा, जौलिपोखरी घौलडाडा, घनडाडा, बासफेट (वडा नं. २)			२५००		
मतिकाफल जेमधारा नैमुख आकासे घौइटो निर्माण योजना (वडा नं. २)			१०००		
भेपलडाडा सल्लेरी लाखुनडाडा आकासे घौइटो निर्माण योजना (वडा नं. २)			१०००		
पनिरा कोलम्पा लिफ्टिङ थोपा सिँचाइ निर्माण योजना(वडा नं. २)			१५००		
अरड्खोला किनारामा पर्ने जग्गामा सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ३)			१५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
बाजा, सालवाङ सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ३)			१५००		
प्लास्टिक पाइप सिँचाइ योजना निर्माण (वडा नं. ३)			१०००		
प्लास्टिक पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. ३)			२०००		
रिचार्ज पोखरी निर्माण (वडा नं. ३)			१०००		
तल्लो डाफ्ला तुसरपानी सिँचाइ पोखरी निर्माण (वडा नं. ३)			१०००		
सिँचाइ पोखरी निर्माण योजना कार्यक्रम (वडा नं. ४)			१०००		
सिँचाइको लागि पक्की कुलो निर्माण कार्यक्रम (वडा नं. ४)			१०००		
सिँचाइको लागि पाइप खरिद कार्यक्रम (वडा नं. ४)			५००		
मौङखोला हुँदै दमाइ टोल एक्ले लाखुरी लिफ्टिङ १० मि. (वडा नं. ५)			२५००		
भुटेर खोला हुँदै चिन्ने थान मेला चौरसम्म लिफ्टिङ १४०० मिटर (वडा नं. ५)			३०००		
जागिरेदेखि वसिवाङसम्म उपल्लो कुलो निर्माण योजना ५०० मिटर (वडा नं. ५)			२०००		
भुटेर खोला देखि वसिवाङसम्म तल्लो कुलो निर्माण योजना १ किलो मिटर (वडा नं. ५)			२०००		
भुटेर खोला देखि जिउनी काक्ना हुँदै सिँचाइ कुलो मौउखोला निर्माण योजना ३ किलोमिटर (वडा नं. ५)			१२००		
कुड्ग्री सिँचाइ पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. ५)			१०००		
वइजा उपल्लो वाइजा सिँचाइ पोखरी (वडा नं. ५)			१०००		
वसिवाङ सिँचाइ पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. ५)			१०००		
रात पोखरा सिँचाइ पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. ५)			१०००		
वाइजा दमाइ टोल पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. ५)			१०००		
भयाङखोला देखि मसान धारा सिँचाइ पोखरी १ किलोमिटर लिफ्टिङ योजना (वडा नं. ५)			३०००		
कालिमाटी खेतवाङ सिँचाइ कुलो १ किलोमिटर योजना (वडा नं. ५)			१०००		
जागिरे सिँचाइ कुलो निर्माण योजना (वडा नं. ५)			१०००		
उपल्लो वाइजा पढेरा खोल सिँचाइ पोखरी अलाइची बोट सिँचाइ कुलो (वडा नं. ५)			१०००		
भाग्री पानी देखि मझिरे खोला सिँचाइ कुलो (वडा नं. ५)			१०००		
हापखोला देखि मालडाडा सम्म सिँचाइ कुलो योजना (वडा नं. ५)			२५००		
धौलावाङ कुङरी तल्लो मुल सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ५)			१५००		
धौलावाङ भुटेरह जागिरे आर सि.सी. नहर निर्माण (वडा नं. ५)			१५००		
दुविडाँडा भुटेरह दुविडाडा सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ५)			१५००		
सैवाङ सिँचाइ आयोजना निर्माण दुविडाँडा (वडा नं. ५)			१५००		
आकासेपानी सङ्कलन पक्की पोखरी निर्माण (वडा नं. ६)			३०००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
माछी खोला सापडाडा सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ६)			३०००		
सीपखोला छाप सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ६)			३०००		
ओखरपाटा सिँचाइ पोखरी निर्माण (वडा नं. ६)			१०००		
धारापानी सिँचाइ पोखरी निर्माण (वडा नं. ६)			१५००		
खारा सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ६)			१५००		
वोरीवाङ सिँचाइ पोखरी निर्माण (वडा नं. ६)			१०००		
पक्की सिँचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत (वडा नं. ७)			३०००		
रिचार्ज पोखरी निर्माण (वडा नं. ७)			१५००		
सिंचाईं कुलो निर्माण योजना (वडा नं. ८)			३०००		
सिँचाइ पोखरी (वडा नं. ९)			२०००		
रिचार्ज पोखरी (वडा नं. ९)			३०००		
सिँचाइ पाइप (वडा नं. ९)			२०००		
बेओरो साडिखोला छाप डाङखर्क सिँचाइ कुलो ढलाई (वडा नं. ९)			१५००		
लिफ्टिङ सिँचाइ सम्भाव्यता अध्ययन (सबै वडा)			३०००		
सिँचाइको जम्मा			**१०८४००**		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

३.३ पर्यटन तथा संस्कृति

३.३.१ पृष्ठभूमि

पर्यटकीय क्षेत्रको विकासका लागि ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक र पुरातात्विक सम्पदा एवं प्राकृतिक श्रोतहरूको पहिचान, संरक्षण, प्रवर्द्धन र प्रचार प्रसार गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको एक महत्त्वपूर्ण आधारको रूपमा पर्यावरण अनुकूल हुने गरी पर्यटन उद्योग विकास गर्दै प्राप्त लाभ वितरणमा स्थानीय जनता प्राथमिकता दिने नीति संविधानमा उल्लेख भएको छ । त्यसैगरी १६ औं राष्ट्रिय योजनाले पर्यटनलाई विशेष महत्त्व दिँदै गुणस्तरीय पर्यटन सेवाको विकास र विस्तारलाई रूपान्तरणका प्रमुख सम्वाहकका रूपमा ग्रहण गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार पर्यटन क्षेत्रको विकास, विस्तार र प्रवर्द्धन सम्बन्धी आयोजनाहरूको पहिचान, कार्यान्वयन, व्यवस्थापन, अनुगमन, नियमन गर्ने साथै ऐतिहासिक, पुरातात्विक, सांस्कृतिक तथा धार्मिक महत्त्वका सम्पदा, प्राचीन स्मारकको संरक्षण गर्ने, स्थानीय मौलिक झल्कने सांस्कृतिक रीतिरिवाजको संरक्षण, प्रवर्द्धन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

रोल्पा जिल्लामा रहेको रुन्टीगढी गाउँपालिका ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक सुन्दरताको साथै पर्यटकीय दृष्टिकोणबाट अति महत्वपूर्ण रहेको छ । पर्यटकीय क्षेत्रको विकास र प्रचार प्रचारले आयआर्जनमा वृद्धि गर्नका साथै पालिकाको पहिचानलाई समेत उच्च बनाउँछ । गाउँपालिका असीमित पर्यटकीय

संभावनाहरूको खोजी गरी विकास गर्न सकेमा आर्थिक उपार्जनमा समेत टेवा पुग्ने देखिन्छ । यहाँ धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, वन्यजन्तु, कृषि पर्यटन, साहसिक पर्यापर्यटन प्रवर्द्धनको प्रशस्त संभावना रहेको छ ।

समावेशी, सेवामूलक र रोजगारमूलक क्षेत्रको रूपमा अपेक्षा गरिएको पर्यटन क्षेत्रमा यस गाउँपालिकाले समृद्धिको एक प्रमुख सम्वाहकका रूपमा विकास गर्न सक्ने सम्भावना रहेको छ । यस गाउँपालिकामा रहेका जैविक, भौगोलिक, प्राकृतिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक र धार्मिक विविधताले पालिकाको पर्यटनमा अहम् भूमिका खेलेका छन । यहाँ रहेका पर्यटकीय गन्तव्यहरूको विविधीकरण गर्दै नयाँ पर्यटकीय स्थल र उपजहरूको पहिचान, विकास तथा पर्यटकीय पूर्वाधारहरूको विकास गरी पर्यटन प्रवर्द्धनको माध्यमबाट रोजगारीका अवसरमा वृद्धि गरी गरिबी न्यूनीकरण गर्दै जनताको जीवनस्तरमा सुधार गर्नु आवश्यक छ । पर्यटकहरूको आकर्षणको केन्द्र रहेको हुँदा पर्यटन क्षेत्रको दिगो विकास र व्यवस्थापन मार्फत स्थानीय अर्थतन्त्रको आधारशिला तयार पार्न रुन्टीगढी गाउँपालिकाले पर्यटन गुरु योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

३.३.२ समस्या चुनौती

पर्यटन उद्योगको विकासको लागि गाउँपालिकासँग प्रस्ट खाका नहुनु, पर्यटन उद्योगबाट हुन सक्ने लाभबारे स्थानीय नागरिकलाई पर्याप्त जानकारी नहुनु, सर्वयाम सडक सुविधा उपलब्ध नहुनु, गाउँपालिका क्षेत्रमा पर्यटन उद्योगका लागि पर्याप्त दक्ष जनशक्तिको अभाव, विद्यमान पर्यटकीय स्थलहरूमा आधारभूत पर्यटन पूर्वाधारको सुविधा नहुनु, पर्यटन उद्यमशीलताको कमी, स्थानीय भाषा संस्कृतिको समुचित विकास नहुनु, मौलिक संस्कृतिलाई पर्यटनसँग आबद्ध गर्न नसक्नू, पर्यटन क्षेत्रको विकासका लागि पर्याप्त बजेट परिचालन नहुनु आदि यहाँको पर्यटन विकासमा प्रमुख समस्याका रूपमा देखिएका छन् ।

प्राचीन तथा मौलिक कला र जातीय संस्कृति, ऐतिहासिक मठ मन्दिरहरूको जगेर्ना हुन नसक्नु, बाह्य संस्कृतिको प्रभाव र अतिक्रमण बढ्नु, विभिन्न जातजाती तथा अल्पसङ्ख्यक जनसङ्ख्याले बोल्ने भाषा दिनानुदिन लोप हुँदै जानु, पर्यटकको बसाइका लागि पर्यटन स्तरको होटेल नभएकोले बास र खर्च गराइमा तालमेल हुनु, पर्यटकीय उपजको विविधीकरण गर्नु, विभिन्न क्षेत्रमा बसोबास गर्ने विभिन्न अल्पसंख्यक जातजाती आदीको भाषा र संस्कृति जगेर्ना गर्नु, स्थानीय सांस्कृतिक विविधता र पहिचानलाई पर्यटन उद्योगसँग आबद्ध गर्नु आदि प्रमुख चुनौतीहरू हुन् ।

३.३.३ लक्ष्य

दिगो पर्यटन विकासबाट उत्पादन र रोजगारीमा वृद्धि गरी गाउँपालिकाको अर्थतन्त्र सुदृढ गर्ने,

३.३.४ उद्देश्य

१. पर्यावरण मैत्री मौलिकतामा आधारित पूर्वाधारको विकास मार्फत पर्यटन क्षेत्रको विकास गर्नु,
२. सम्पदा तथा संस्कृतिहरूको संरक्षण, सम्वर्द्धन र प्रवर्द्धन गर्दै उच्च मानवीय संस्कारको विकास गर्नु,

३. प्राकृतिक सम्पदाहरूको जगेर्ना गर्दै पर्यटन पूर्वाधार र पर्यटकीय उपजको विकास र प्रवर्द्धन गर्नु,
४. पर्यटन मार्फत जनताको आय र रोजगारीमा उल्लेखनीय वृद्धि गर्नु र
५. पर्यटन क्षेत्र र स्थानीय कृषि उत्पादन बीच सघन सहकार्य स्थापित गर्नु ।

३.३.५ रणनीति

१. पर्यटकीय क्षेत्रहरू पहिचान गरी पर्यटकीय क्षेत्र विस्तार गर्ने
२. पर्यटकीय स्थलहरूमा सुधार ल्याउँदै पूर्वाधारहरूको निर्माण तथा स्तरोन्नति गर्ने
३. पर्यटन प्रवर्द्धन गरी रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्ने

३.३.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

३.३.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १३: पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	७७०५	१०६६	६०३९	०	७११	४२६३	१७७६	३५५
आ. व. २०८३/८४	८०८५	१२१३	६८७२	०	८०९	४८५१	२०२१	४०४
आ. व. २०८४/८५	९३१०	१३९७	७९१४	०	९३१	५५८६	२३२८	४६६

स्रोत: रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

३.३.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका १४: पर्यटन, संस्कृति र सम्पदाका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
खारखाने भिरको गिद्ध आवास क्षेत्रलाई संरक्षण तथा व्यवस्थापन			२०००		आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
दाङछोरी रिफ्रेस प्वाईन्ट निर्माण	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखि २०८५ असार मसान्त सम्म	२०००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	
दाङछोरी पेट्रोल पम्प क्याम्पीङ निर्माण तथा तारबार			२०००		
होमस्टे तालिम तथा व्यवस्थापन			२०००		
मुरुल्ले जटाइयु ३६० भ्यू प्वाइन्ट निर्माण			२५००		
गढीलेख गढ संरक्षण तथा प्राचीन प्रविधि वस्तु संग्रहालय निर्माण			१५००		
प्रभू जन्मस्थलको व्यवस्थापन तथा ध्यान केन्द्र निर्माण			५०००		
सरसफाइ सम्बन्धी वडास्तरीय सचेतना कार्यक्रम			२०००		
सरसफाइ सहजकर्ता व्यवस्थापन (१८ जना तालिम प्राप्त)			१०००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
लक्षित घरधुरी डस्टबिन खरिद			१०००		
लक्षित घरधुरी फिल्टर खरिद तथा वितरण			१०००		
घरधुरी हरियो कार्ड वितरण तथा कार्ड छपाई			१५००		
पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी वडास्तरीय घोषण कार्यक्रम			१०००		
पूर्ण सरसफाइ घोषण कार्यक्रम			१०००		
पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी प्रशासनिक खर्च			१०००		
पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदाको जम्मा			४७०००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

३.४ उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय

३.४.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले अर्थ, उद्योग र वाणिज्यलाई राज्यको निर्देशक सिद्धान्तको रूपमा अङ्गीकार गरेको छ । यस अनुसार साधन श्रोतको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी नेपाली श्रम, सीप र कच्चा पदार्थमा आधारित स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिने, तुलनात्मक लाभका क्षेत्रको पहिचान गरी उद्योगको विकास, विस्तार एवं उपलब्ध साधन र श्रोतको अधिकतम परिचालन गरी आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने एवं सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहभागिता र स्वतन्त्र विकास मार्फत राष्ट्रिय अर्थतन्त्र सुदृढ गर्ने नीति ग्रहण भएको छ । त्यसैगरी १५ औं राष्ट्रिय योजनामा दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिका रूपमा तीव्र दिगो र रोजगारमूलक आर्थिक वृद्धिलाई अङ्गीकार गरिएको छ भने उद्यमशील कार्य संस्कृति विकासलाई रूपान्तरणका प्रमुख सम्वाहकका रूपमा र उद्योगजन्य पूर्वाधारको विकास, उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि, रोजगारीका थप अवसरहरूको सिर्जना, स्थानीय श्रम र सीमा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धन र विकासका साथै निर्यात प्रवर्द्धन र आयात व्यवस्थापन गर्ने गरी उद्योग क्षेत्रको समग्र विकास गर्ने परिकल्पना गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार स्थानीय बजार व्यवस्थापन, स्थानीय वस्तुहरूको उत्पादन तथा आपूर्ति व्यवस्था, व्यापार प्रवर्द्धनमा सहजीकरण, स्थानीय बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा अभिलेखीकरण, स्थानीय वस्तुहरूको गुणस्तर परीक्षण, स्थानीय व्यापार तथा वाणिज्य सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण लगायतका जिम्मेवारीहरू स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

४.४.२ समस्या तथा चुनौती

स्थानीय उत्पादनको तुलनामा खुल्ला रूपमा भित्रिने समानहरूले परनिर्भरतामा वृद्धि हुँदै गइरहेको अवस्था छ । आयात क्षेत्रको प्रमुख समस्या भनेको यस क्षेत्रबाट हुने पुँजीको पलायन हो । वित्तीय स्रोतको सङ्कोचनका कारण यस क्षेत्रका आर्थिक गतिविधिहरू क्रमशः अन्यत्र गएका छन् । रैथाने तथा नस्ल जातहरूको विस्थापनका

कारण कृषि, बागवानी तथा पशुपन्छी पालन क्षेत्रमा समक्रमणको जोखिम फराकिलो हुँदै गइरहेको छ । निर्माण सामाग्रीको रूपमा प्रयोग हुने गिट्टी, ढुङ्गा, बालुवा आदि खानी तथा नदी जन्य वस्तुको उत्खनन कानुन बमोजिम नुहुँदा वातावरणीय असन्तुलन मात्र नभई विपदको जोखिम उच्च रहेको छ ।

यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र उद्योग सम्बन्धी जानकारीको अभाव, घरेलु उद्योग सम्बन्धी तालिम पर्याप्त नहुनु, उद्योग सञ्चालनका लागि पर्याप्त लगानीको व्यवस्था नहुनु, दक्ष जनशक्तिको उपलब्धता स्थानीयस्तरमा नहुनु जस्ता प्रमुख समस्याहरू रहेका छन् । साथै उत्पादनमा समेत उत्पादन मुखी बजारको व्यवस्थापन नहुनु, व्यावसायिक सूचना केन्द्रको कमी जस्ता पक्षहरू पनि उद्योग व्यवसाय विकासको प्रमुख समस्याको रूपमा रहेका छन् ।

३.४.३ लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाबासीको उद्यमशीलताको विकास, विस्तार र प्रविधिकरण गरी उद्योग क्षेत्रको स्थापना मार्फत आय तथा रोजगारी वृद्धि गर्ने ।

३.४.४ उद्देश्य

१. नागरिकमा उद्यमशीलताको विकास गरी स्थानीय तहमा औद्योगिकीकरण गर्नु,
२. उद्योगहरूको स्थापना र उत्पादन वृद्धि गरी कुल गार्हस्थ्य उत्पादन बढाउन,
३. उद्योग क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरी रोजगारीका अवसर सृजना गर्नु र
४. आन्तरिक उत्पादन वृद्धि गरी आयात प्रतिस्थापनमा योगदान पुऱ्याउनु ।

३.४.५ रणनीति

१. घरेलु तथा साना उद्योगहरूको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्ने
२. औद्योगिक पूर्वाधार एवं नीतिगत संरचनाहरू निर्माण गरी उद्योग सञ्चालनमा सहजता ल्याउने
३. स्थानीय उत्पादनहरूको बजार प्रवर्द्धन गर्ने
४. प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता तथा तुलनात्मक लाभ एवं निर्यातजन्य उद्योगको प्रवर्द्धन गर्ने

३.४.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

३.४.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १५: उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	१५१०९	२२६६	१२८४३	०	१५११	९०६५	३७७७	७५५

आ. व. २०८३/८४	१७१९३	२५७९	१४६१४	०	१७१९	१०३१६	४२९८	८६०
आ. व. २०८४/८५	१९७९८	२९७०	१६८२८	०	१९८०	११८७९	४९५०	९९०

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

३.४.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका १६ः उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्तिका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
सहकारी मिल, कुटानी पिसानी			१५००		आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
फर्निचर उत्पादन तालिम	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मसान्त सम्म	१५००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	
ग्रिल तालिम			१५००		
साबुन बनाउने उद्योग तथा तालिम			१५००		
अगरबत्ती बनाउने मिसिन वितरण तथा तालिम			११००		
कुटानी पिसानी सहकारी मिल निर्माण सहयोग			१०००		
आरन सुधार तालिम			१०००		
फर्निचर निर्माण तथा तालिम			१५००		
वन पैदावार प्रशोधन केन्द्र स्थापना			१५००		
परम्परागत स्थानीय रूपमा चल्दै आएको पानी घट्ट, कोल, ढिकी, जातोको संरक्षण आयोजना			१०००		
मैनबत्ती बनाउने तालिम			१५००		
मोटर साइकल मर्मत तालिम कार्यक्रम			१५००		
वाइरिङ तालिम			१५००		
फर्निचर निर्माण तालिम			१५००		
कपाल काट्ने तालिम			१५००		
अल्लो प्रशोधन केन्द्र निर्माण			३०००		
तितेपाती प्रशोधन केन्द्र निर्माण			१०००		
सिस्नो उत्पादन तथा प्रशोधन केन्द्र लि.			२०००		
व्यावसायिक सिलाई कटाई गर्नेलाई मेसिन अनुदान कार्यक्रम			१५००		
मसला उत्पादन उद्योग निर्माण			१५००		
कोसेली घर निर्माण			१५००		
सिस्नोको पाउडर उत्पादन उद्योग निर्माण			१५००		
साडी सल तथा घरेलु धोती (साडी) उद्योग			२०००		
गार्मेन्ट तालिम उद्योग			४०००		
मिनरल पानीको उद्योग सहयोग			१५००		
प्राङ्गारिक तथा कम्पोष्ट मल उद्योग			३०००		
कटाई सिलाई तथा सीप मूलक तालिम			१५००		
धागो तथा बुटिक तालिम सञ्चालन			१५००		
चाउमीन उद्योग सञ्चालन तथा व्यवस्थापन			१०००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
सस उद्योग सञ्चालन तथा व्यवस्थापन			२०००		
जुस उद्योग सञ्चालन तथा व्यवस्थापन			१५००		
मिल कुटानी पिसानी पेलानी अनुदान कार्यक्रम			१५००		
उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्तिको जम्मा			**५२१००**		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

३.५ श्रम, रोजगारी तथा गरिबी निवारण

३.५.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले श्रम तथा रोजगारीको हकलाई मौलिक हकको रूपमा ग्रहण गरेको छ भने १६ औं राष्ट्रिय योजनाले गुणस्तरीय मानव पूँजी निर्माणलाई रूपान्तरणका प्रमुख सम्वाहकका रूपमा लिएको छ । नेपाल सरकारले स्वदेशमा रोजगारी सिर्जना र वैदेशिक रोजगारी दुवै पक्षलाई प्राथमिकतामा राखेको छ । वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, भरपर्दो बनाउन सीप विकास, गन्तव्य मुलुकका बारेमा आधारभूत जानकारी, वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त सीप, ज्ञान, पूँजी उपयोगका लागि विविध कार्यक्रमहरू पनि सञ्चालन हुँदै आएको पाइन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले रोजगार सूचना केन्द्र स्थापना गर्दै रोजगार तथा बेरोजगार श्रमशक्तिका बारेमा तथ्याङ्क, सीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रमा राखेको छ ।

गरिबी निवारण र आर्थिक विकासमा उल्लेख्य प्रगति गर्न सकिने तथ्यलाई मध्यनजर गरी श्रम बजारको आवश्यकता अनुरूप सीपमूलक श्रमशक्तिको विकास गर्नु आजको आवश्यकता हो । गुणस्तरीय जनशक्तिको विकास मार्फत श्रमको उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरी स्थानीय अर्थतन्त्रलाई सबल बनाउन उत्पादनको क्रियाशील साधनको रूपमा श्रमको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । संविधानले रोजगारी र श्रमको हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ । दक्ष र व्यावसायिक श्रमशक्तिको विकास गर्ने, श्रमिक र उद्यमी बीच सु सम्बन्ध कायम गर्ने, वैदेशिक रोजगारीबाट आर्जित सीप, पुँजी तथा प्रविधि र अनुभवको स्वदेशमा उपयोग गर्ने र सबैका लागि मर्यादित कामको अवसर उपलब्ध गराउनु आवश्यक छ । स्थानीय स्तरमा विद्यमान बढ्दो बेरोजगारी न्यूनीकरण गर्नु आवश्यकता छ । उत्पादनमुखी, आत्मनिर्भर र समृद्ध गाउँपालिका निर्माणको प्रमुख साधन मानव संसाधन हो । शिक्षालाई सीपसँग, सीपलाई उत्पादन सँग, उत्पादनलाई बजारसँग, बजारलाई रोजगारीका अवसर र आर्थिक विकाससँग जोडन सक्ने जनशक्ति विकास गर्नु रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवश्यकता हो । युवा जनशक्तिलाई प्रविधियुक्त सीप विकास गरी प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने बनाउन जरुरी देखिन्छ । गाउँपालिकाभित्र रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्ने तथा स्वरोजगार हुन सक्ने वातावरण निर्माण गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

३.५.२ समस्या चुनौती

स्वदेशमा सीमित रोजगारी अवसर, युवा जनशक्तिको बढ्दो आकार, परम्परागत जीवन प्रणालीमा युवाहरूको घट्दो रुचि लगायतका कारणले नेपाली युवाहरू वैदेशिक रोजगारीमा जानेक्रम बढ्दो छ । जसले अल्पकालीन रूपमा बेरोजगारीको समस्या न्यूनीकरण गर्न मद्दत पुग्नका साथै प्राप्त विप्रेषणले मुलुकको अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउन महत्त्वपूर्ण योगदान गरिरहेको छ । रोजगारीका कारण बढ्दो बसाई सराई र वैदेशिक रोजगारीमा जाने प्रवृत्तिले स्थानीय स्तरमा जनशक्तिको कमी, पारिवारिक र सामाजिक समस्या र परनिर्भरता बढिरहेको छ । पालिकामा बढी रहेको विप्रेषण आयको उत्पादनमूलक क्षेत्रमा उपयोग हुन नसक्दा उपभोग बढ्दो छ ।

सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय तहमा सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणका कार्यक्रम कार्यान्वयनमा जटिलताले कार्यक्रमहरू एकीकृत रूपमा सञ्चालन हुन नसक्नु, सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण सम्बन्धी खण्डीकृत तथ्याङ्क नहुनु यस क्षेत्रका केही समस्याहरू हुन् ।

३.५.३ सोच

रुन्टीगढी गाउँपालिका भित्रको मानव पुँजीलाई दक्ष श्रमशक्तिमा रूपान्तरण गरी उत्पादनशील क्षेत्रमा लगाइ बेरोजगारी समस्या न्यूनीकरण गर्ने,

उद्देश्य

बेरोजगार तथा अर्धबेरोजगारलाई रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्नु,

वैदेशिक रोजगारीलाई व्यवस्थित बनाउनु,

आवश्यक जनशक्ति प्रक्षेपण र उत्पादन गर्ने व्यवस्था गर्नु,

प्रतिस्पर्धी, सक्षम र गुणस्तरीय जनशक्तिको आपूर्ति गर्नु ।

३.५.४ उद्देश्य

१. बेरोजगार तथा अर्ध बेरोजगारलाई रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्नु,
२. वैदेशिक रोजगारीलाई व्यवस्थित बनाउनु,
३. आवश्यक जनशक्ति प्रक्षेपण र उत्पादन गर्ने व्यवस्था गर्नु,
४. प्रतिस्पर्धी, सक्षम र गुणस्तरीय जनशक्तिको आपूर्ति गर्नु ।

३.५.५ रणनीति

१. युवाहरूमा व्यावसायिक सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
२. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई दिगो रोजगारी सिर्जना हुने क्षेत्रमा प्रयोग गर्ने

३.५.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

३.५.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १७ः श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षाको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	१३६३०	४७७१	८८६०	०	१३६३	८१७८	३४०८	६८२
आ. व. २०८३/८४	१५५१०	५४२९	१००८२	०	१५५१	९३०६	३८७८	७७६
आ. व. २०८४/८५	१७८६०	६२५१	११६०९	०	१७८६	१०७१६	४४६५	८९३

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

३.५.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका १८ः श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षाका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्त्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
इन्धन			१५००		आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
अनुगमन खर्च	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मशान्त सम्म	१५००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	
रोजगारी सृजनाका लागि निर्माण तथा औजार खरिद कार्यक्रम			२०००		
लोकसेवा तयारी कक्षा सञ्चालन			१०००		
वेल्डीङ सीप तालिम सञ्चालन			१५००		
पञ्चेबाजा संरक्षण तथा सीप विकास तालिम सञ्चालन			१५००		
जे.सी.वी./एक्सामेटर अप्रेटर तालिम			१५००		
स्थानीय श्रम तथा सीपको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने			१५००		
स्थानीय प्रर्वाधार विकासका आयोजनामा स्थानीय जनसहभागिता मार्फत सम्पन्न गर्ने			१५००		
युवा तथा किसान मजदुर, श्रमिकलाई विभिन्न विषयमा तालिम दिई दक्ष जनशक्ति निर्माण गर्ने			१०००		
वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका सीप मूलक मजदुरलाई संरक्षण गर्ने			१५००		
व्यवसाय सुरु तथा विस्तार तालिम			१५००		
कपडा बुनाई तालिम तथा उद्योग स्थापना			१०००		
साबुन/सरफ उद्योग स्थापना तथा तालिम			१०००		
नमकीन उत्पादन सम्बन्धी तालिम			१५००		
पाउरोटी उद्योग सञ्चालन सम्बन्धी तालिम			१५००		
अटो मोबाईल सम्बन्धी तालिम			१५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
विद्युत वाईरिङ्ग सम्बन्धी तालिम			१५००		
कम्प्युटर सिकाई सम्बन्धी तालिम			१५००		
सिकर्मी सम्बन्धी तालिम			१५००		
प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रम विस्तार			१५००		
स्वरोजगार तथा सीपमूलक कार्यक्रम			१५००		
आरन तालिम कार्यक्रम			१५००		
कपाल काट्ने तालिम			१०००		
गुडिया बनाउने तालिम			१०००		
बाँसको मुडा बनाउने कार्यक्रम			१०००		
बुनाई सम्बन्धी तालिम			१०००		
बेरोजगारीको तथ्याङ्क सङ्कलन			१५००		
सिलाई कटाइ तालिम			१५००		
बुटिक कार्यक्रम			२०००		
मोबाइल सर्भिस तालिम			१०००		
ड्रागन व्यवसाय विरुवा वितरण कार्यक्रम			१०००		
बाखा पालन तालिम कार्यक्रम			१०००		
ब्युटी पार्लर सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम			१०००		
इलक्ट्रोनिक सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम			१०००		
श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षाको जम्मा			४७०००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

परिच्छेद चारः सामाजिक क्षेत्र

४.१ स्वास्थ्य तथा पोषण

४.१.१ पृष्ठभूमि

आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क प्राप्त गर्ने, आकस्मिक सेवा एवं स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँचलाई मौलिक हकको रूपमा ग्रहण गरिएको छ भने स्वास्थ्य सेवालाई नियमित, प्रभावकारी, गुणस्तरीय तथा सर्वसुलभ बनाई नागरिकको पहुँच स्थापित गर्ने नीति नेपाल सरकार लिएको छ । त्यसैगरी १६ औं योजनामा सुलभ तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चित गर्ने पक्षलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिको रूपमा ग्रहण गरिएको छ भने औसत आयु वृद्धि गर्ने, गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको समतामूलक पहुँच एवं उपभोग सुनिश्चित गर्ने, स्वस्थ, सबल, उत्पादनशील, एवं सुखी र स्वास्थ्य नागरिक बनाउने परिकल्पना समेत भएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार आधारभूत स्वास्थ्य, प्रजनन स्वास्थ्य, पोषण सेवा, महिला तथा बालबालिकाको कुपोषण, परिवार नियोजन तथा मातृ शिशु कल्याण एवं रक्तसञ्चार सेवा सञ्चालन, ग्रामीण तथा सहरी स्वास्थ्य सेवा स्थापना, सञ्चालन र स्वास्थ्य सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण, जनचेतनाको अभिवृद्धि गर्ने जिम्मेवारीहरू स्थानीय तहमा निहित गरिएको छ ।

स्वास्थ्यसम्बन्धी उपरोक्त संवैधानिक व्यवस्था एवम् दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्न योगदान गर्ने सोचका साथ स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक भएको छ । रुन्टीगढी गाउँपालिकामा विभिन्न कारणले गर्दा स्वास्थ्य सेवा भरपर्दो र सर्वसुलभ हुन सकेको छैन । विगत केही वर्षदेखि विश्वव्यापी रूपमा आएको पर्यावरणीय परिवर्तनसँगै रोग तथा तिनको संक्रमणको लक्षण तथा संरचना बदलिएको छ । पहिले झाडा पखाला र सरुवा रोगबाट मृत्यु हुनेको संख्या बढी थियो भने हाल निको हुन गाहो हुने रोगहरू जस्तै क्यान्सर, श्वासप्रश्वास, मुटु रोग र मृगौला सम्बन्धी समस्याबाट मृत्यु हुनेको संख्या बढ्दै गएको पाइन्छ । यसले गाउँपालिकामा स्वास्थ्य सेवामा विशिष्टिकृत सेवाहरूको माग बढ्दै गएको देखिन्छ । संविधानको मर्मानुसार मानव विकास सूचकाङ्कमा अपेक्षित उपलब्धि हासिल गरी गाउँपालिकाले “स्वस्थ गाउँपालिका र निरोगी गाउँबासी” तयार गर्ने नीति तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

४.१.२ समस्या तथा चुनौती

स्वास्थ्य संस्थाहरूको स्तरोन्नतीमा कमी, स्वास्थ्य मेशिन उपकरण एवं पूर्वाधार अपर्याप्त, दक्ष, अनुभवी एवं विशेषज्ञ जनशक्तिको अभाव, सरकारले सूचीकृत गरेको निःशुल्क औषधीहरूको अभाव, आयुर्वेद, वैकल्पिक चिकित्सालय, योगा सञ्चालनमा नआउनु, पौष्टिक आहार सम्बन्धी (जङ्क फुडको नकारात्मक असर) सचेतना कार्यक्रम प्रभावकारी हुन नसक्नु, स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थामा पूर्वाधारहरू अपर्याप्त रहेको, पर्याप्त उपकरण र औषधीहरू उपलब्ध हुन नसकेको, स्वास्थ्य संस्थाहरूमा पर्याप्त मात्रामा दक्ष जनशक्तिको अभाव रहेको,

सामान्य उपचार बाहेक जटिल स्वास्थ्य समस्याहरूमा पर्याप्त मात्रामा उपचार सुविधा उपलब्ध हुन नसकेको अवस्था छ । साथै सर्ने तथा नसर्ने रोगहरू, कुपोषण, ग्रामीण सडकका कारण हुने दुर्घटना तथा विपदजन्य स्वास्थ्य समस्याहरू विद्यमान रहनु, विश्वव्यापीकरणसँगै खानपान तथा जीवन शैलीमा आएको परिवर्तनले नसर्ने रोगहरूको भार तथा मानसिक समस्याहरू बढ्दै जानु जस्ता सवालहरू पनि चुनौतीको रूपमा रहेका छन् ।

४.१.३ लक्ष्य

आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबै नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

उद्देश्य

आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क र पहुँच योग्य बनाउनु,

पोषण सुरक्षा सुनिश्चित गर्नु,

विशिष्ट सेवा सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउनु,

स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्नु,

सुरक्षित मातृत्वको सुनिश्चिता गदै बाल मृत्यु दर र मातृ मृत्यु दरमा कमी ल्याउनु,

स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्थापन सुदृढीकरण गर्नु र

स्वास्थ्य विमालाई अनिवार्य गर्नु ।

४.१.४ उद्देश्य

१. आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क र पहुँच योग्य बनाउनु,
२. पोषण सुरक्षा सुनिश्चित गर्नु,
३. विशिष्ट सेवा सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउनु,
४. स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्नु,
५. सुरक्षित मातृत्वको सुनिश्चितता गर्दै बाल मृत्यु दर र मातृ मृत्यु दरमा कमी ल्याउनु,
६. स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्थापन सुदृढीकरण गर्नु र
७. स्वास्थ्य विमालाई अनिवार्य गर्नु ।

४.१.५ रणनीति

१. स्वास्थ्य सेवालाई विस्तार गर्दै गुणस्तरीय बनाउने
२. स्वास्थ्य संस्थाहरूको क्षमतामा अभिवृद्धि ल्याउने
३. स्वास्थ्य एवं पोषण सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने
४. प्राकृतिक तथा वैकल्पिक चिकित्सा पद्धतिलाई प्रवर्द्धन गर्ने

४.१.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

४.१.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १९: स्वास्थ्य तथा पोषणको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	२०१५५	३०२३	१७१३२	०	२०१६	१२०९३	५०३९	१००८
आ. व. २०८३/८४	२२९३५	३४४०	१९४९५	०	२२९४	१३७६१	५७३४	११४७
आ. व. २०८४/८५	२६४१०	३९६२	२२४४९	०	२६४१	१५८४६	६६०३	१३२१

स्रोत: रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

४.१.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका २०: स्वास्थ्य तथा पोषणका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
स्वास्थ्य सेवा केन्द्रमा अलग (बरथिङ्ग) भवनको निर्माण गर्ने (वडा नं. १)	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मशान्त सम्म	३०००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरु	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रमा चेक जाँचको लागि X-Ray को मेसिनको व्यवस्था गर्ने (वडा नं. १)			१५००		
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रमा चेक जाँचको लागि भिडियो X-Ray को लागि मेसिनको व्यवस्था गर्ने (वडा नं. १)			१५००		
वडा स्तरीय वा स्वास्थ्य कार्यालयबाट पोषण सम्बन्धी प्रशिक्षणको लागि बजेटको व्यवस्था गर्ने (वडा नं. १)			१५००		
स्वास्थ्य चौकी व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूलाई क्षमता विकास तालिम (वडा नं. २)			१५००		
स्वास्थ्य आमा समूहका सदस्यहरूलाई खोप/प.नि. र सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी तालिम (वडा नं. २)			१५००		
सुरक्षित प्रसूतिका लागि २ कोठे प्रसूति गृह निर्माण (वडा नं. २)			२०००		
गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको लागि औषधी खरिद (वडा नं. २)			१५००		
गाउँघर क्लिनिक सुदृढीकरण कार्यक्रम (वडा नं. २)			१५००		
स्वास्थ्य चौकीको लागि Internet जडान र Desktop खरिद			१५००		
५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूको लागि पोषण स्थितिको लेखाजोखा कार्यक्रम (वडा नं. २)			१५००		
गर्भवती जाँच उत्प्रेरणा कार्यक्रम (वडा नं. २)			१५००		
पोषण सुरक्षा कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		
जनप्रतिनिधि, स्वास्थ्य कर्मचारी, तथा समुदायका जनता बीच अन्तरक्रिया कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		
आवश्यक औषधि खरिद कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
गर्भवती तथा सुत्केरी सम्मान कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		
स्वास्थ्य सामग्री खरिद कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		
नियमित खोप सञ्चालन अनुगमन कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		
प्रत्येक टोलमा गाउँघर क्लिनिक भवन निर्माण गर्ने (वडा नं. ३)			१०००		
किशोर, किशोरीलाई स्वास्थ्य अभिमुखीकरण कार्यक्रम गर्ने (वडा नं. ३)			१५००		
जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन (वडा नं. ४)			१५००		
महिला स्वयम् सेविका प्रोत्साहन भत्ता (वडा नं. ४)			१५००		
ल्याब सामग्री खरिद (वडा नं. ४)			१५००		
अन्य अति आवश्यक औषधी खरिद कार्यक्रम (दीर्घ रोगी) (वडा नं. ४)			१५००		
दुविडाँडा स्वास्थ्य चौकी धौलावाङ (वडा नं. ५)			१५००		
स्वयम् सेविका सबैलाई छाता र टर्च उपलब्ध गराउने सम्बन्धी माग (वडा नं. ५)			१५००		
दुविडाँडा स्वास्थ्य चौकी धौलावाङ रोल्पामा एम्बुलेन्सको व्यवस्थापन (वडा नं. ५)			२५००		
पोषण शिक्षा सञ्चालन (वडा नं. ६)			१५००		
स्वास्थ्य संस्था स्तर वृद्धि, विज्ञ प्राविधिक, फर्निचर व्यवस्थापन (वडा नं. ६)			१५००		
स्वास्थ्य विमा सम्बन्धी शिक्षा (वडा नं. ६)			१५००		
आमा समूह प्रोत्साहन स्वरूप ड्रेस वितरण (वडा नं. ६)			१५००		
आम नागरिकलाई उपचारका लागि प्रयोग हुने औजार औषधी र ल्याबका लागि प्रत्येक गाउँ गाउँमा प्रविधि र प्राविधिक उपस्थित र उपलब्ध भै सेवा प्रवाह गर्ने (वडा नं. ७)			२५००		
बर्थिङ सेन्टरको लागि भवन निर्माण (वडा नं. ८)			५०००		
मान्यता प्राप्त Birthing center को व्यवस्था (वडा नं. ९)			१५००		
आमा समूहलाई अभिमुखीकरण तालिम (वडा नं. ९)			१५००		
सञ्चारको व्यवस्था (वडा नं. ९)			१५००		
BHSC सर्पाल CHU गुनाम घेराबार (वडा नं. ९)			१५००		
मद्यपान तथा धुम्रपान सम्बन्धी (लागू पदार्थ) जनचेतनामूलक कार्यक्रम (वडा नं. ९)			१०००		
आमा समूहका सदस्यहरूलाई सीपमूलक तालिम (वडा नं. ९)			१५००		
आधारभूत स्तरीय आमा समूहका सदस्यहरू (वडा नं. ९)			१५००		
औषधी खरिद तथा व्यवस्थापन (वडा नं. ९)			१५००		
ज्येष्ठ नागरिकको चेक जाँच तथा समान कार्यक्रम (वडा नं. ९)			१५००		
स्वास्थ्य तथा पोषणको जम्मा			**६९५००**		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

४.२ शिक्षा, कला, भाषा तथा साहित्य

४.४.१ पृष्ठभूमि

शिक्षा क्षेत्रलाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यावसायिक, सीपमूलक, रोजगारमूलक बनाउने, सक्षम, प्रतिस्पर्धी र नैतिक एवं राष्ट्रिय हित प्रति समर्पित जनशक्ति तयार पार्ने, उच्च शिक्षालाई सहज, गुणस्तरीय र पहुँच योग्य बनाई क्रमशः निःशुल्क बनाउने लक्ष्य नेपाल सरकारले लिएको छ । नेपालको संविधानले नागरिकलाई आधारभूत शिक्षालाई निःशुल्क एवं अनिवार्य गर्ने, र माध्यामिक तह सम्मको शिक्षालाई निःशुल्क पाउने प्रत्याभूति गरेको छ । त्यसैगरी १६ औं राष्ट्रिय योजनामा सुलभ तथा गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चित गर्ने पक्षलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिको रूपमा ग्रहण गरिएको छ भने शिक्षाको माध्यमबाट व्यक्तिको सर्वाङ्गीण विकास गर्ने र गुणस्तरीय शिक्षा प्रणालीलाई सामाजिक एवं आर्थिक रूपान्तरणको रूपमा परिकल्पना गरिएको छ । त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार मातृभाषामा शिक्षा प्रदान, पाठ्यक्रम तथा सामाग्री विकास, प्राविधिक शिक्षा प्रदान, सहकारी विद्यालय स्थापना एवं विद्यालयहरूको नक्साङ्कन, समायोजन, शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने लगायतका कार्यहरूका लागि नीति, कानुन, योजना, कार्यान्वयन, नियमन तथा अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने जस्ता जिम्मेवारीहरू स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्र भित्र राखिएको छ ।

शिक्षा क्षेत्रको विकास देश विकासको मूल आधार हो । दिगो, गुणस्तरीय र समयसापेक्ष रूपमा शिक्षा क्षेत्रको विकास भएमा देश विकास सहि ढंगले हुन सक्छ । रुन्टीगढी गाउँपालिकाको दीर्घकालीन विकासका लागि शिक्षा क्षेत्रको विकास कोशेढुंगा साबित हुन्छ । यस परिप्रेक्ष्यमा यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र जम्मा ५७ वटा विद्यालय रहेका छन् र ती मध्य ५४ वटा सार्वजनिक र ३ संस्थागत स्वामित्वमा सञ्चालित रहेका छन् ।

यस गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्थालाई हेर्दा आधारभूत तहमा क्रमशः कक्षा १ देखि ५ र कक्षा १ देखि ८ को संरचना रहेको देखिन्छ । जसमा रोल्पा जिल्लाको वस्तुगत विवरण २०७५ अनुसार, कक्षागत आधारमा विद्यालयको संरचना हेर्दा १—५ कक्षा भएका विद्यालयहरू ३५ वटा अर्थात् ६४.८ प्रतिशत, ६—८ कक्षा भएका विद्यालयहरू १० वटा अर्थात् १८.५ प्रतिशत रहेका छन् भने माध्यमिक तह अन्तर्गत कक्षा ९—१० सम्म ७ वटा अर्थात् १३ प्रतिशत र कक्षा ११—१२ सम्म २ वटा अर्थात् ३.७ प्रतिशत विद्यालयहरू रहेका छन् ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपालिकाका विद्यालयमा अध्ययनरत ५ देखि २५ वर्ष उमेरका विद्यार्थीको संख्या जम्मा ७५२५ रहेको छ । जसमा छात्र ३६८५ अर्थात् ४८.९५ प्रतिशत र छात्रा ३८४० अर्थात् ५१.०२ प्रतिशत रहेका छन् । गाउँपालिका भित्र रहेका विद्यालयहरूमा प्रारम्भिक बाल कक्षामा छात्रहरू ३८२ र छात्राहरू ३५३ गरी जम्मा ७३५, प्रावि तह (कक्षा १ देखि ५ सम्म)मा छात्र र छात्राको संख्या क्रमश १९२१ र १०१० गरी जम्मा २९३१, निम्न माध्यामिक तह (कक्षा ६ देखि ८ सम्म)मा छात्र १९१६ र छात्रा ११२४ गरी जम्मा ३०४० विद्यार्थी रहेका छन् भने माध्यामिक तह (कक्षा ९ देखि १० सम्म)मा

छात्र ३५५ र छात्रा ४१५ गरी ७७० जना विद्यार्थी रहेका छन् । तथ्याङ्क अनुसार छात्र १० र छात्रा ११ गरी जम्मा २१ जना विद्यार्थी अन्य तहमा अध्ययनरत गरी रहेको देखिन्छ भने बाँकी २८ जनाको तह उल्लेख गरिएको छैन । यसरी हेर्दा विद्यालय प्रवेश गरेका बालबालिकालाई माध्यमिक तहसम्मको अध्ययन गर्ने गराउने कुराका लागि पालिकाले विशेष कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने सरोकारवालाहरूको सुझाव रहेको छ ।

रोल्पा जिल्लाको वस्तुगत विवरण २०७५ अनुसार, गाउँपालिका भित्र रहेका विद्यालयहरूको पठनपाठन क्रियाकलापलाई अगाडि बढाउनका लागि प्राथमिक तहमा १३५ जना, आधारभूत तहमा २३ जना र माध्यमिक (९—१०) तहमा १२ जना र कक्षा ११—१२ मा ४ जना गरी जम्मा १७४ शिक्षक कार्यरत रहेका छन् । कक्षा १ देखि १० सम्म कार्यरत शिक्षकमध्ये स्थायी ८२ अर्थात् ४८.२३ प्रतिशत, अस्थायी ४५ अर्थात् २६.४ प्रतिशत र राहत कोटामा ४३ अर्थात् २५.२९ प्रतिशत शिक्षक कार्यरत छन् । यस तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गर्दा पालिकामा विद्यार्थीको अनुपातमा शिक्षकको संख्या अपुग देखिन्छ । यस अर्थमा गाउँपालिकाले आगामी दिनमा शिक्षक दरबन्दीको तुलनामा विद्यालयको भौतिक, प्रशासनिक तथा शिक्षण सिकाइका क्षेत्रमा क्षमता अभिवृद्धि गरी विद्यार्थी संख्या बढाउने विषयमा दीर्घकालीन सोच बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

रुन्टीगढी गाउँपालिकामा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कुल जनसंख्याको २२,२३६ अर्थात् ७८.६ प्रतिशत जनसंख्या साक्षर रहेको देखिन्छ । यसमध्ये पुरुष साक्षरता दर ८६.५ प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ७१.८ प्रतिशत रहेको छ ।

४.२.२ समस्या तथा चुनौती

भौगोलिक कठिनाइ, विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप लगायत शैक्षिक सामाग्री, पुस्तकालय र प्रयोगशालाको कमी, विद्यालय, विद्यार्थी र अभिभावकहरू बीच नियमित सम्वादको अभाव र बुझाइमा कमी, आपत्कालिन अवस्थामा वैकल्पिक माध्यमबाट सिकाइलाई निरन्तरतामा कमी, सिकाइ उपलब्धि दर न्यून, विद्यालयहरूको नियमित अनुगमन र सुपरिवेक्षण कमी, विद्यालयमा शैक्षिक एवं भौतिक पूर्वाधारको कमी, र भएका पूर्वाधारहरू पनि बालबालिका एवं अपाङ्गता मैत्रीको अभाव, बाल मनोविज्ञान, मनोपरामर्शको अभाव र अध्ययन अनुसन्धानको पनि कमी, भाषा भेष भूषा र संस्कृतिमा बाह्य आक्रमणलाई नियन्त्रण गर्नु, सामुदायिक विद्यालयको शिक्षालाई पूर्णतः प्रविधिमैत्री बनाउनु, विद्यालयका शिक्षकहरूको मनोबलमा अभिवृद्धि ल्याउनु, विद्यालय र अभिभावक बीचको बुझाइमा एकरूपता ल्याउनु आदि रुन्टीगढी गाउँपालिकाका शिक्षा विकासमा देखिएका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरू हुन् ।

४.२.३ लक्ष्य

विश्व बजारका सबै क्षेत्रमा स्वस्थ प्रतिस्पर्धा गरी राष्ट्र निर्माणमा योगदान पुर्‍याउन सक्ने सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गर्ने,

४.२.४ उद्देश्य

१. रुन्टीगढी गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै वर्ग तथा क्षमताका बालबालिकालाई प्रारम्भिक बाल शिक्षाको अनुभव सुनिश्चित गर्नु,
२. विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकाको आधारभूत तथा माध्यमिक तहको शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्नु,
३. शिक्षालाई समावेशी, जीवनोपयोगी, व्यावहारिक, प्रविधिमैत्री र गुणस्तरीय बनाइ बालबालिकाको सिकाइलाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्पर्धी बनाउनु,
४. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिममा जोड दिँदै उच्च शिक्षालाई ज्ञान, सीप, प्रविधि र अनुसन्धानमा आधारित बनाउनु,
५. शैक्षिक पूर्वाधारहरू आधुनिक, समावेशी, पर्यावरण मैत्री, सुरक्षित, र प्रविधि मैत्री बनाउनु र
६. गुणस्तरीय शिक्षाका लागि योग्य, दक्ष र विषयगत शिक्षकको व्यवस्थापन गर्नु ।

४.२.५ रणनीति

१. साक्षरता वृद्धि तथा उमेर समूहका वालवालिकाहरूलाई विद्यालयको पहुँचमा ल्याउने
२. शिक्षालाई सर्वसुलभ बनाउँदै गुणस्तरीय बनाउने
३. शैक्षिक एवं भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था गर्दै सुविधा सम्पन्न बनाउने
४. प्राविधिक दक्ष जनशक्ति विकास गर्ने न्यूनतम भौतिक पूर्वाधारहरूलाई प्राथमिकताको आधारमा निर्माण गर्दै लैजाने ।

४.२.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

४.२.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २१: शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तनको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	५५२१६	८२८२	४६९३४	०	५५२२	३३१३०	१३८०४	२७६१
आ. व. २०८३/८४	१४६२१८	९४२५	५३४०७	०	१४६२२	८७७३१	३६५५५	७३११
आ. व. २०८४/८५	७२३५२	१०८५३	६१४९९	०	७२३५	४३४११	१८०८८	३६१८

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

४.२.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका २२: शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तनका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
ने.रा.मा.वि. रिठाबोटको फिल्ड आवश्यक तथा विद्यार्थी लाइन लाग्ने ठाउँ नभएको हुँदा अनिवार्य फिल्ड निर्माणको आवश्यकता हुँदा अनिवार्य फिल्डको आवश्यकता	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मसान्त सम्म	२५००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
ने.रा.मा.वि. दिशुन्धार रिठाबोट, शौचालय जीर्ण भएकोले छात्र तथा छात्रा दुवै (२) कोठे शौचालयको आवश्यक			५०००		
ने.रा.मा.वि. रिठाबोटको लागि दक्ष शिक्षकको विज्ञापनद्वारा पदपूर्ति गर्ने गणित + विज्ञान विषय			२०००		
वडा नं. १ भित्र पर्ने जम्मा ७ वटा विद्यालय मध्ये ने.रा.मा.वि. R.C.C. भवन भएको अन्य ठाउँमा कच्ची भवन भएको हुँदा सबै ठाउँमा R.C.C. भवनको व्यवस्था			१५०००		
वडा नं. २ मा उपचारात्मक कक्षाको व्यवस्था			१५००		
वडा नं. २ मा विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक, अभिभावकहरूलाई काम, कर्तव्य, अधिकार सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम			१५००		
वडा नं. २ मा गुणस्तरीय शिक्षाका लागि सबै विद्यालयमा शिक्षण सिकाई कार्यक्रम			१५००		
वडा नं. २ मा प्रविधि मैत्री कक्षा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यक्रम			१५००		
वडा नं. २ का विद्यालयमा इन्टरनेटको व्यवस्था			१५००		
वडा नं. २ मा बाल क्लकहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम			१५००		
वडा नं. २ मा मा.वि. विद्यालयको व्यवस्था			१०००		
वडा नं. २ का सम्पूर्ण विद्यालयमा सि.सि. क्यामेराको व्यवस्था			१५००		
वडा नं. २ का विद्यालयमा खानेपानी व्यवस्थापन			१५००		
वडा नं. २ का विद्यालय मर्मत संम्भार कार्यक्रम			१५००		
वडा नं. २ मा दरबन्दी विहीन विद्यालयमा शिक्षक व्यवस्थापन			२०००		
शिक्षक, व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष र जनप्रतिनिधिको सामूहिक तालिम अभिवृद्धि गर्ने (वडा नं. ३)			१५००		
आन्तरिक विद्यालय प्रतिस्पर्धा कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		
शिक्षकलाई तालिम अभिवृद्धि कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		
विद्यालय अनुगमन कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		
विद्यार्थीलाई प्रोत्साहन तथा उत्प्रेरणा कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		
विद्यालय व्यवस्थापन समिति क्षमता अभिवृद्धि तालिम (वडा नं. ४)			१५००		
एकीकृत शिक्षा, श्रम तथा आत्मनिर्भर कार्यक्रम (वडा नं. ४)			१५००		
गुणस्तरीय दिवा खाजा तथा मात्रामा वृद्धि कार्यक्रम (वडा नं. ४)			१५००		
नियमित घुम्ती प्र.अ. बैठक कार्यक्रम (वडा नं. ४)			१५००		
कला साहित्य सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम तथा सामग्री व्यवस्थापन (वडा नं. ४)			१५००		
वडा स्तरीय विद्यालय अनुगमन समिति गठन तथा परिचालन (वडा नं. ४)			१५००		
विद्यालय रंग रोगन कार्यक्रम (वडा नं. ४)			१२००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
श्री गणेश मा.वि. रुन्टिगढी-५ मा ४ कोठे पक्की छात्रा शौचालय निर्माण र ११, १२ मा.वि. कक्षा थप			५०००		
खेल मैदान निर्माण			१५००		
खानेपानीको ट्याङ्की निर्माण			१०००		
खानेपानीको धारा निर्माण तथा मर्मत			१५००		
श्री चेतनशील प्रा.वि. रुन्टिगढी- ५ रोल्पा शिक्षक दरबन्दी उपलब्ध गराउने (प्रा.वि. तह) शौचालय मर्मत तथा रङ् रोगन (विद्यालयको बाहिरी भाग)			१५००		
श्री सरस्वती प्रा.वि. नयाँगाउँ रोल्पा- घेराबार तथा - रङ रोगन			१५००		
श्री बाल कल्याण प्रा.वि. हापखोला रोल्पा भवन मर्मत शौचालय मर्मत तथा घेराबार			१५००		
जनकल्याण प्रा.वि. कोलबोट रोल्पा रङ रोगन			१५००		
चन्द्रोदय मा.वि. जस्पुर रोल्पा घेराबार फिल्ड निर्माण तथा मर्मत/शौचालय मर्मत			१५००		
बालकल्याण प्रा.वि. बाइजा रोल्पा फिल्ड निर्माण + शौचालय मर्मत तथा रङ रोगन			१५००		
भिमसेन मा.वि. सैवाङ रोल्पा छात्रबास निर्माण + शौचालय निर्माण घेराबार + रङ रोगन मा.वि.दरबन्दी थप ल्याब फिल्ड र वायरिङ			५०००		
शिक्षक दरबन्दी थप (वडा नं. ६)			२५००		
बाल विकास केन्द्र स्थापना (वडा नं. ६)			१५००		
१०+२ सञ्चालन (वडा नं. ६)			१०००		
गुणस्तर शिक्षा तालिम (वडा नं. ६)			१५००		
IT कक्षा सञ्चालन (वडा नं. ६)			१५००		
नैतिक शिक्षा तालिम सञ्चालन (वडा नं. ६)			१५००		
विद्यालयमा विद्यार्थी भर्ना भै विद्यालय छोड्ने र बाल विवाह गर्ने प्रविधि हावी रहेको हुँदा उक्त गतिविधि अन्त्य गर्न सचेतना मूलक बैठक, गोष्ठी अन्तरक्रिया नियमित सञ्चालन गर्ने (वडा नं. ७)			१५००		
प्रत्येक विद्यालयमा विद्यार्थी शिक्षकको अभिलेख राख्न विद्युतीय हाजिर प्रणाली र सि.सि. क्यामेरा राख्ने कार्य (वडा नं. ७)			१५००		
क्याम्पस सञ्चालन योजन (वडा नं. ७)			५०००		
विद्यालयमा विषयगत शिक्षकको दरबन्दी अनुसार अनिवार्य व्यवस्था गरी नियुक्ति गर्ने (वडा नं. ७)			२०००		
विद्यालयमा अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसारको विद्यालय भवन र खेल मैदान अनिवार्य रुपमा निर्माण गर्ने			१५०००		
समयको आवश्यकता र विद्यार्थीको चासो अनुसार (प्रोजेक्ट) प्रविधि मैत्री सिकाइ प्रयोग गर्ने (वडा नं. ७)			१५००		
विद्यालय भवन निर्माण (४ कोठे) श्री बालकल्याण प्रा.वि. रुन्टिगढी ८ हानवाङ, रोल्पा			५०००		
श्री सिद्ध प्रा.वि. लिवाङ २ कोठे भवन			२५००		
श्री भानु आ.वि. रुन्टिगढी ८ मगरगोरी (२ कोठे) शौचालय निर्माण			१५००		
श्री जनसेवा प्रा.वि. खलिवाङ विद्यालय भवनको जस्तापाता मर्मत			१५००		
श्री बालज्योति प्रा.वि. खसगोरी विद्यालयमा घेराबार			१५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
बालमैत्री बसाई सामग्री (सबै विद्यालय) मगरगोरी हानवाङ, खसगोरी, लिवाङ र खलिवाङ			१०००		
विपन्न र लक्षित वर्गका बालाबलिका शैक्षिक सामग्री ८ नं. वडा सबै विद्यालय			१२००		
बालविकास भवन निर्माण २ कोठे चुलिफिजे			२५००		
विद्यालय फिल्ड निरमण श्री बाल कल्याण प्रा.वि. रुन्टिगढी 5 हानवाङ रोल्पा			१५००		
विद्यालय भवन निर्माण ४ कोठे श्री भानु आ.वि. मगरगोरी, रोल्पा			५०००		
शिक्षा सम्बन्धी (पढाइ मेला कार्यक्रम) वडा स्तरीय			१५००		
बालविकास केन्द्रका लागि खेल सामग्री ८ नं. वडा सम्पूर्ण विद्यालयहरू			२०००		
विद्यालय फिल्ड निर्माण श्री भानु आ.वि. रुन्टिगढी ८ रोल्पा			१०००		
विद्यालयको घेराबार निर्माण श्री जनसेवा प्रा.वि. खलिवाङ			१५००		
घेराबार निर्माण श्री सिद्ध प्रा.वि. लिवाङ			१५००		
बाल विकास भवन निर्माण श्री जनसेवा प्रा.वि. खलिवाङ (२ कोठे)			२५००		
भवन निर्माण राणमान कुर्जा (२ कोठे)			२०००		
श्री बाल ज्योति प्रा.वि. २ कोठे भवन			२५००		
वडा नं. ९ मा रहेका सम्पूर्ण विद्यालयमा ICT को व्यवस्था			१५००		
शिक्षक अभिभावक संघ र विद्यालय व्यवस्था समितिलाई अभिमुखीकरण तालिमको व्यवस्था (वडा नं. ९)			२०००		
विद्यालयमा घेराबार (वडा नं. ९)			२०००		
कक्षा १० का विद्यार्थीहरूको लागि उपचारात्मक शिक्षण सिकाई व्यवस्था (वडा नं. ९)			१५००		
कक्षा 5 का विद्यार्थीहरूका कोचिङ कक्षाको व्यवस्था (वडा नं. ९)			१५००		
वडा नं. ९ मा शिक्षक दरबन्दीको व्यवस्था			२०००		
विषय शिक्षकहरूको तालिमको व्यवस्था (वडा नं. ९)			१५००		
शिक्षण सिकाइ सहजीकरणका लागि शैक्षिक सामग्री उपलब्ध (वडा नं. ९)			१५००		
पढाई मेला (वडा नं. ९)			१५००		
बालबालिकाहरूका लागि खेलकुद सामग्री (वडा नं. ९)			१०००		
सरस्वती मन्दिरको व्यवस्था (वडा नं. ९)			१५००		
विज्ञान प्रयोगशाला (वडा नं. ९)			१०००		
कक्षा १-५ का विद्यार्थीहरूलाई उपचारात्मक कक्षा (वडा नं. ९)			१५००		
फिल्ड निर्माण (वडा नं. ९)			५०००		
पुराना विद्यालय भवनहरूको पुनर्निर्माण (वडा नं. ९)			१००००		
शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तनको जम्मा			१९०४००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

४.३ खानेपानी तथा सरसफाइ

४.३.१ पृष्ठभूमि

खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा र स्वच्छ खानेपानीमा पहुँचलाई नेपालको संविधानमा नागरिकहरूको मौलिक अधिकारको रूपमा ग्रहण गरिएको छ । त्यसैगरी दिगो विकास लक्ष्यमा स्वच्छ खानेपानीलाई एक महत्त्वपूर्ण

लक्ष्य सूचकको रूपमा व्यवस्था गरिएको छ भने स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा स्थानीय खानेपानी व्यवस्थापन गर्ने, त्यसका लागि नीति, कानुन, मापदण्ड तथा योजना कार्यान्वयन, नियमन गर्ने, महसुल निर्धारण गर्ने जस्ता जिम्मेवारीहरू स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाले मानव जीवनमा बहुआयामिक प्रभाव पार्दछ । त्यसैले यस सेवालाई नेपालको संविधानले मौलिक हकको रूपमा व्यवस्था गरेको छ । दिगो विकास लक्ष्य ६ मा खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी ८ स्पष्ट लक्ष्यहरू निर्धारण गरेको छ । रुन्टीगढी गाउँपालिकाले स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउन दीर्घकालीन तथा अल्पकालीन योजना बनाइ कार्यान्वयन गरिरहेको छ । यद्यपि गाउँबासीका प्रत्येक घरमा स्वच्छ र शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था गर्न सकेको छैन । स्वस्थ नागरिक उत्पादन र समग्र आर्थिक सामाजिक विकासको आधारशिला तयार गर्न स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइ सुविधाको व्यवस्था गर्नु स्थानीय सरकारको दायित्व हो । गाउँपालिकाले खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी स्वच्छ खानेपानी तथा ढलनिकास सहितको शौचालय व्यवस्था गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार रुन्टीगढी गाउँपालिकामा पानी प्रयोगको स्रोत अनुसार पाइपबाट ७९.५ प्रतिशत, ढुङ्गेधारा/मूलको पानी १२.३ प्रतिशत, नढाकिएको कुवाबाट ६.६ प्रतिशत, नदी/खोलाबाट ०.९ प्रतिशत, ढाकिएको कुवाबाट ०.६ प्रतिशत र अन्य श्रोतबाट ०.०५ प्रतिशत घर परिवार रहेका छन् ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गाउँपालिकाभित्र रहेका जम्मा ६,२२४ घर परिवार मध्ये फल्स सुविधा भएको र सार्वजनिक ढल निकासमा जडान भएका शौचालय ६.५ प्रतिशत, आधुनिक फल्स सुविधा भएको सेफिटी ट्याङ्की सहितको शौचालय ५४.१ प्रतिशत, सार्वजनिक शौचालय ०.३ प्रतिशत र खाडल शौचालय ३६.७ प्रतिशत परिवारले प्रयोग गरिरहेका छन् भने २.३ प्रतिशत घरपरिवारको घरमा शौचालयको सुविधा छैन ।

४.३.२ समस्या तथा चुनौती

स्वच्छ, सफा तथा व्यवस्थित पिउने पानीको लागि सङ्घीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय सरकारका अतिरिक्त गैर सरकारी र निजी क्षेत्रबाट समेत निरन्तर रूपमा प्रयासहरू हुँदै आएका छन् । ग्रामीण क्षेत्रमा खानेपानीको लागि उपभोक्ताहरूले दिगो योजना माग नगरी खाली पाइप मात्र माग गर्ने र गाउँपालिकाले पाइप वितरण गर्ने विकासको ढाँचा अहिलेको दिगो विकासको लागि सबैभन्दा ठूलो समस्या बनेर देखिएको छ । यस्तो प्रकारको वितरणमुखी विकासे मोडेलका कारण खानेपानीको क्षेत्रमा योजनाले दिगोरूप लिन सकेको छैन । खानेपानीका आयोजनामा स्थानीय समुदायको अपनत्वको कमी र सरसफाइ जन्य परम्परागत व्यवहारका कारण आशातीत सुधार हुन सकेको छैन । मानिसहरूको जमघट हुने सार्वजनिक स्थलमा सार्वजनिक शौचालयको कमी रहेको छ । स्वच्छ तथा सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था हुन सकेको छैन भने सुक्खायाममा कतिपय वस्तिमा खानेपानीको अभाव हुने गरेको छ ।

४.३.३ लक्ष्य

सबैका लागि सहज रूपमा स्वच्छ, शुद्ध र सुरक्षित खानेपानी व्यवस्था गर्ने,

४.३.४ उद्देश्य

१. आधारभूत स्वच्छ, शुद्ध र सुरक्षित खानेपानी सुविधा शतप्रतिशत घर परिवारमा व्यवस्था गर्नु र
२. आधारभूत सरसफाइ सुविधा शतप्रतिशत घर परिवारमा व्यवस्था गर्नु,

४.३.५ रणनीति

१. खानेपानीका मुहान तथा श्रोतहरूको संरक्षण एवं सम्वर्द्धन गर्ने
२. आधारभूत खानेपानीमा सबैको सहज पहुँच अभिवृद्धि गर्ने
३. सरसफाइलाई व्यवस्थित गर्दै फोहरमैलालाई सुरक्षित विसर्जन गर्ने
४. सरसफाइ सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने

४.३.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

४.३.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २३ः खानेपानी तथा सरसफाइ को खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	२३९८३	३५९७	२०३८६	०	२३९८	१४३९०	५९९६	११९९
आ. व. २०८३/८४	२७२९१	४०९४	२३१९७	०	२७२९	१६३७५	६८२३	१३६५
आ. व. २०८४/८५	३१४२६	४७१४	२६७१२	०	३१४३	१८८५६	७८५७	१५७१

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

४.३.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका २४ः खानेपानी तथा सरसफाइका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
अति आवश्यक खानेपानी (राम्ली) नारे खोला देखि राम्लीसम्म (वडा नं. १)	आवधिक	२०८२ साउन १ गते देखि २०८५	१५००	गाउँपालिका	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका
खानेपानी उपल्लो राङजात जम्मु खोलादेखि उपल्लो राङजान (वडा नं. १)			१५००		
घालाङरु खानेपानी (केवरे खोला छोनी खोला) (वडा नं. १)			१२००		
वडा नं. १ को वडा कार्यालयमा खानेपानी मुहान सान विसे (वडा नं. १)			१०००		
रोते पानी ट्याँकी निर्माण (वडा नं. १)			१५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्टयाई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
नारायणपुर खोला रिठेडाँडा दिशुन्धार (वडा नं. १)			१५००		उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
धैरेनी लिफ्टिङ खानेपानी योजना निर्माण (वडा नं. २)			१५००		
पार्वन खानेपानी निर्माण (वडा नं. २)			१५००		
लामीडाँडा गाईराखे देखि जौलीपोखरीसम्म लिफ्टिङ योजना क्रमागत (वडा नं. २)			१०००		
पानी शुद्धीकरण सामग्री वितरण कार्यक्रम (वडा नं. ३)			२०००		
सुरक्षित पानी स्वास्थ्यमा लगानी अन्तरक्रिया कार्यक्रम (वडा नं. ३)			१५००		
मुलवाङ लिफ्टिङ खानेपानी (वडा नं. ३)			२०००		
तल्लो डॉफ्ला जुइखोला खानेपानी विस्तार (वडा नं. ३)			१५००		
निशुल्क पिउने पानीको व्यवस्थापन कार्यक्रम (वडा नं. ४)			२५००		
सबै टोल खानेपानी मर्मत संभार कार्यक्रम (वडा नं. ४)			२५००		
लिघा खानेपानी ट्याङ्की निर्माण योजना (वडा नं. ४)			१५००		
रुन्टिगढी ५ धौलावाङ कुङरी बुढा टोल एक घर एक धारा निर्माण (वडा नं. ५)			२५००		
रुन्टिगढी ५ ईजाकोट खा.पा. निर्माण योजना (वडा नं. ५)			२५००		
कराइखोला दुवीडाडा खानेपानी मर्मत योजना (वडा नं. ५)			१५००		
वाइजा एक घर एक धारा निर्माण (वडा नं. ५)			२५००		
रुन्टिगढी ५ थापा पँधेरा कट्टबाङ टोल एक घर एक धारा (वडा नं. ५)			१५००		
रुन्टिगढी ५ बाइजा धारापानी खानेपानी योजना एक घर एक धारा (वडा नं. ५)			१०००		
रुन्टिगढी ५ पिपलबोट खानेपानी एक घर एक धारा (वडा नं. ५)			१५००		
रुन्टिगढी ५ तेलबाङ खोला खानेपानी लिफ्टिङ सिष्टम (वडा नं. ५)			१०००		
रुन्टिगढी ५ का ९ ओटा गाउँमा सरसफाइ सम्बन्धी सरसफाइ समिति गठन गरी सरसफाइ सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रमको व्यवस्थापन (वडा नं. ५)			१५००		
१ घर १ धारा (वडा नं. ६)			२५००		
मुहान घेराबार (वडा नं. ६)			१५००		
टोल टोलमा डस्टबिनको व्यवस्थापन (वडा नं. ६)			१५००		
अभिलेख, बेसुरे लिफ्टिङ खानेपानी योजना (वडा नं. ६)			२५००		
होलेरी खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)			१०००		
लेखधावाङ खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)			१५००		
वोग खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)			१५००		
धावाङ खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)			२०००		
सतिम खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)			१५००		
गासिम खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)			१५००		
वान्द्रे खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)			१०००		
सालिवाङ खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)			१५००		
धन्चोर खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)			१०००		
धर्माला खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)			१५००		
गाम्री खानेपानी ट्याँकी निर्माण तथा पाइप खरिद (वडा नं. ८)			२०००		
ढोरबाङ खानेपानी ट्याँकी निर्माण तथा पाइप खरिद (वडा नं. ८)			२०००		
घोरले मुहान खानेपानी निर्माण योजना लिफ्टिङ (वडा नं. ८)			२५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्टचाई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
मगरगौरी लिफ्टिङ खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ८)			२५००		
यारखोली देखि तल्लो लापु खानेपानी ट्याँकी निर्माण योजना (वडा नं. ८)			२०००		
लापल निर खोला खालीबाङ खानेपानी मर्मत (वडा नं. ८)			१५००		
आकासीय पानी सङ्कलन (वडा नं. ९)			१०००		
मर्मत तथा पाइप व्यवस्थापन (वडा नं. ९)			३०००		
टोल स्तरीय सरसफाइ कार्यक्रम (वडा नं. ९)			१५००		
सा.वि. ६ चौखे खानेपानी योजना (वडा नं. ९)			१५००		
खानेपानी तथा सरसफाइको जम्मा			८२७००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

४.४ महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण

४.४.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको प्रस्तावना सहित धेरै धाराहरू समावेशी व्यवस्था उल्लेख गरिएको छ । संविधानको धारा २४ मा छुवाछूत तथा भेदभाव विरुद्धको हक, धारा ३८ महिलाको हक, धारा ३९ बालबालिकाको हक, धारा ४० दलितको हक, धारा ४१ ज्येष्ठ नागरिकको हक, धारा ४३ सामाजिक सुरक्षाको हक लगायतका हकका बारेमा व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी संविधानको धारा २५२ राष्ट्रिय महिला आयोग, धारा २५५ राष्ट्रिय दलित आयोग, धारा २५८ राष्ट्रिय समावेशी आयोग, धारा २६१ आदिवासी जनजाति आयोग, धारा २६२ मधेशी आयोग, धारा २६६ थारू आयोग र धारा २६४ मुस्लिम आयोग गरी धेरै आयोगहरू समेतको व्यवस्था भएकोले यो संविधानलाई समावेशीको दृष्टिले विश्वमै उत्कृष्ट संविधान मानिन्छ । समावेशी कानुनले लैङ्गिक विभेदको अन्त्य गर्ने सङ्कल्प सहित महिलालाई लैङ्गिक भेदभाव विना समान वंशीय हक, समावेशी सिद्धान्तको आधारमा सहभागी हुने हक लगायत मौलिक हकको प्रत्याभूति गरेको छ । नेपालले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने सम्बन्धी महासन्धि, १९७९ को अनुमोदन तथा दिगो विकासका लक्ष्य नं. ५ मा लैङ्गिक समानता तथा सशक्तीकरणको विषय समावेश भएको छ । महिलाहरूको क्षमता, श्रम, सीप र सृजनालाई विकास प्रक्रियामा लगाई संविधानको मर्म अनुरूप सामाजिक समानता कायम गर्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु आवश्यक छ । १५ औं योजनामा परिष्कृत तथा मर्यादित जीवनलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्यको रूपमा अङ्गीकार गरेको छ भने गरिबी निवारण गर्ने र आर्थिक सामाजिक समानता सहितको न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्ने पक्षलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिको रूपमा लिइएको छ । त्यसैगरी लैङ्गिक समता, महिला सशक्तीकरण, लैङ्गिक उत्तरदायी शासन व्यवस्थालाई संस्थागत गर्ने, बालमैत्री समाजको निर्माण गर्ने, सबै प्रकारका विभेद, गरिबी र असमानताको अन्त्य गर्ने, आर्थिक, सामाजिक तथा लैङ्गिक विभेद गर्ने, जोखिमपूर्ण अवस्थामा रहेका व्यक्ति तथा

समुदायको प्रतिरोधात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, अवसरहरूमा पहुँच र सहभागिता प्रवर्द्धन गर्ने, नागरिकको गुणस्तरीय एवं मर्यादित जीवन सुनिश्चित गर्ने परिकल्पना १५ औं राष्ट्रिय योजनामा गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लगत राख्ने, परिचयपत्र वितरण गर्ने, सामाजिक सुरक्षा र सुविधाको व्यवस्थापन गर्ने, दिवा खाजा, आश्रय केन्द्र सञ्चालन एवं पुर्नस्थापना केन्द्र सञ्चालन गर्ने र सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन जस्ता जिम्मेवारीहरू सङ्घ एवं प्रदेश सरकारको समन्वयमा गर्ने कार्य स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारमा राखिएको छ ।

रुन्टीगढी गाउँपालिका भित्र सीमान्तकृत तथा सुविधाबाट वञ्चितमा परेका दलित, जनजाति, असहाय, विपन्न समुदायहरूको उल्लेखनीय बसोबास रहेको छ । महिला, दलित, पिछडिएका वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, आर्थिक रूपले विपन्न व्यक्ति तथा परिवारहरू आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक र प्रशासनिक रूपमा बञ्चितिकरणमा परेका छन् । राज्यका विभिन्न संवैधानिक, कानुनी, नीतिगत व्यवस्था मार्फत पछि परेका समुदायहरूको समावेशीकरणका लागि लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुँदै आएका छन् । कार्यक्रमको अपर्याप्तता, योजनाबद्ध विकासको अभाव र चालू विकासका आयोजनाको मन्द गति र विभिन्न जाति, वर्ग एवम् क्षेत्रबीच देखिएको असमानताको कारण अपेक्षित सुधार हुन सकेको छैन । आर्थिक रूपमा सीमान्तकृत, जातीगत रूपमा बहिष्कृत, भाषा, जाति तथा धार्मिक रूपमा अल्प संख्यक र उमेर, लिङ्ग तथा शारीरिक क्षमताका आधारमा फरक अवस्थाका समुदायलाई संरक्षण तथा विकास गरी राज्यको मूल प्रवाहमा ल्याउनका लागि स्थानीय सरकारले विशेष कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्दछ ।

यस सन्दर्भमा योजना अवधिमा कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन र प्रतिफलमा प्रत्यक्ष सहभागिता र थप लक्षित कार्यक्रम मार्फत उल्लिखित समुदायहरूको अर्थपूर्ण सामाजिक समावेशीकरणलाई सुनिश्चित गर्नका लागि आवधिक योजनामा यस उपक्षेत्रको व्यवस्थित सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, कार्यनीति, रणनीति र उपलब्धिहरूको खाका प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.४.२ समस्या तथा चुनौती

स्थानीय सरकारमा लक्षित वर्गको लागि कार्य गर्ने लैससास समिति संस्थागत हुन सकेको छैन । गाउँपालिकामा दलित वर्गका लागि कति बजेट विनियोजन गर्ने भन्ने बारेमा गाउँसभाबाट स्पष्ट निर्णय हुन सकेको छैन । लक्षित वर्गका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रमहरू दिगो भन्दा पनि वितरण मुखी रहेका छन् । लक्षित वर्गको चौतर्फी हितका लागि नीति गत तथा व्यवहारिक तवरबाट सुधारका पहलहरू भएता पनि दलित, महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक तथा आदिवासी जनजाति र विपन्न वर्गको सामाजिक तथा आर्थिक अवस्थामा उल्लेख्य सुधारहरू हुन सकेका छैनन् । वाल विवाह, लैङ्गिक हिंसा, दलित, विपन्न तथा वाल हिंसाका घटनाहरूको अन्त्य हुन सकेको छैन । लैङ्गिक हिंसा पीडित, महिलाको पहिचान हुन सकेको छैन भने हिंसा विरुद्धमा महिला

आवाज सरोकारवालाहरूबाट सशक्त रूपमा उठ्न सकेको छैन । वस्तिस्तरमा छुवाछूत तथा सामाजिक विभेद अझै पनि कायमै रहेको छ । विपन्न, हिंसा पीडित र असहायहरूका लागि विशेष व्यवस्था हुन सकेको छैन । सबै लक्षित वर्गको सञ्जालहरू गठन भएको भएता पनि संस्थागत हुन सकेका छैनन् । लक्षित वर्गको आत्म निर्भरताका लागि पर्याप्त अवसर तथा क्षमता विकासका अवसरमा कमी रहेको छ ।

४.४.३ लक्ष्य

लक्षित समुदायको सम्मानजनक उपस्थिति तथा सामाजिक सम्मानको अनुभूति ।

४.४.४ उद्देश्य

१. महिला, बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरूको विकास तथा सामाजिक सुरक्षाको सुनिश्चितता गरी भेदभाव मुक्त पालिका बनाउनु र
२. सामाजिक रूपमा असुरक्षित महसुस गरेका समुदायलाई सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्नु ।

४.४.५ रणनीति

१. लक्षित वर्गको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै आर्थिक, सामाजिक स्थितिमा सुधार ल्याउने
२. लक्षित वर्गलाई सम्मान, संरक्षण र सशक्तीकरण गर्ने
३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धन गर्ने
४. सामाजिक न्याय सहित विभेद रहित समाजको सुनिश्चितता गर्ने महिला जागरण केन्द्रित नीति निर्माण तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

४.४.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

४.४.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २५: महिला, बालबालिका विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	१७९८०	२६९७	१५२८३	०	१७९८	१०७८८	४४९५	८९९
आ. व. २०८३/८४	२०४६०	३०६९	१७३९१	०	२०४६	१२२७६	५११५	१०२३
आ. व. २०८४/८५	२३५६०	३५३४	२००२६	०	२३५६	१४१३६	५८९०	११७८

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

४.४.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका २६: महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा लक्षित वर्गका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्टयाई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
सबै टोलमा महिलाहरूलाई सीपमूलक तालिम (साबुन बनाउने सुइटर बुन्ने सिलाई, कटाई)	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मशान्त सम्म	१५००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरु	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
लैङ्गिक समानता सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम			१५००		
सासु/बुहारी अन्तरक्रिया कार्यक्रम			१५००		
महिला सीप विकास कार्यक्रम			१५००		
महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम			१५००		
लैङ्गिक समानता तथा समानीकरण सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम			२५००		
वडा स्तरीय आमा समूह हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता			१५००		
लैङ्गिक महिला अधिकार कर्मी तालिम			१५००		
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सचेतना गोष्ठी सञ्चालन गर्ने			१५००		
लैङ्गिक समानता सम्बन्धी तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनार			१५००		
अपाङ्ग बाल बालिकालाई आवासीय अपाङ्ग विद्यालयमा पढ्ने व्यवस्थापन			१०००		
अन्तरजातीय विवाह सम्मान			१५००		
लैङ्गिक समानता सम्बन्धी तालिम			१०००		
नमुना जोडीलाई समानको व्यवस्था (अन्तरजातीय २० वर्ष पारीको जोडी)			१५००		
जातीय भेदभाव सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम			१५००		
छोरा र छोरी बीचको भेदभाव सम्बन्धी सडक नाटक कार्यक्रम			१५००		
वडा स्तरीय महिला समूह गठन			१५००		
पालिका स्तरीय महिला समूह गठन			१५००		
सीप तथा व्यावसायिक विकास तालिम			१५००		
विभिन्न दिवस तथा समारोह			१०००		
महिला सशक्तिकरणका लागि आधारभूत तालिम			१५००		
महिला पुरुष समविकास तालिम			१५००		
बालविवाह सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम			१५००		
फरक क्षमता हिंसा पीडित भएका व्यक्तिहरूलाई मागमा आधारित सीपमूलक तालिम			१५००		
बाल विवाह सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन (सर्भे कार्यक्रम)			१५००		
लैङ्गिक हिंसा निगरानी समूहलाई अभिमुखीकरण तालिम			१५००		
लैससास सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम			१५००		
सेफ हाउस निर्माण तथा व्यवस्थापन			१५००		
जनप्रतिनिधि, शाखा प्रमुख र वडा सचिव सबै लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा कार्यक्रम			१५००		
एजेन्सी बेसमा आधारित सशक्तिकरण तालिम			१५००		
वडा स्तरीय युवा तथा बाल क्लबहरू गठन			१५००		
पालिका स्तरीय युवा तथा बाल क्लब गठन			१५००		
युवा तथा बाल क्लबहरूका लागि क्षमता विकास कार्यक्रम			१५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
आत्म हत्या न्यूनीकरण सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम			१५००		
एक महिला क्षमता विकास तालिम			१५००		
अपाङ्गताका लागि मागमा आधारित सामग्री वितरण			१०००		
लैङ्गिक हिंसा नियन्त्रण संजाल समितिहरूलाई गठन/पुर्नगठन तथा क्षमता विकास तालिम			२०००		
मानव अधिकार कर्मीहरू क्षमता विकास तालिम तथा सञ्चार खर्च			१५००		
लैङ्गिक हिंसा पीडित तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई मागमा आधारित जिविको पार्जन सामग्री वितरण			२५००		
विद्यालय स्तरबाट लैसास न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्यक्रम			१५००		
पालिका स्तरीय अपांग संजाल समितिलाई क्षमता विकास तालिम			१५००		
महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्गको जम्मा			६२०००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

४.५ युवा तथा खेलकुद

४.५.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ अनुसार युवाहरूको व्यक्तित्व विकास गर्ने र राज्यका सर्वाङ्गीण विकासमा युवाहरूलाई उपयुक्त अवसरहरू प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गरेको छ । राष्ट्रिय विकासमा युवा सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने, राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक एवं सांस्कृतिक अधिकारहरूको पूर्ण उपयोगको वातावरण सिर्जना गर्ने, युवाको सशक्तीकरण र विकासका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी लगायतका क्षेत्रहरूमा विशेष अवसर प्रदान गर्ने नीति पनि राज्यले ग्रहण गरेको छ । त्यसैगरी खेलकुद मार्फत स्वस्थ, सक्षम र अनुशासित नागरिक तयार गर्ने, खेलकुद र खेलाडीमा योजनाबद्ध लगानी गर्ने, खेलकुदलाई राष्ट्रिय एकता रूपमा सुदृढ गर्ने, अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा राष्ट्रिय सम्मान अभिवृद्धि गर्ने नीति पनि राज्यबाट अवलम्बन भएको छ भने स्थानीय स्तरका खेलकुदका पूर्वाधार निर्माण गर्ने, सञ्चालन, विकास एवं प्रवर्द्धन गर्ने, खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

स्थानीय विकासमा युवा सहभागिताको अभिवृद्धि गर्दै राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक अधिकारको पूर्ण उपयोगको वातावरण तयार गरी युवाहरूको सशक्तीकरण र विकासका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी लगायतका क्षेत्रमा विशेष अवसर प्रदान गरिनु पर्दछ । नेपालमा १६ देखि ४० वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या करिब ४३ प्रतिशत रहेको छ । जनसांख्यिकी पुँजीको रूपमा रहेका युवाहरूको विदेश पलायन रोक्दै स्थानीय विकासको हरेक क्षेत्रमा युवाहरूको पहुँच बढाउने र सामाजिक आर्थिक रूपान्तरणमा युवाहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गर्दै शिक्षित, दक्ष, लगनशील, अनुशासित युवाहरूबाट स्थानीय विकासमा योगदानको वातावरण सिर्जना गर्नु आवश्यक छ । त्यसरी नै व्यक्तिको शारीरिक, मानसिक, सामाजिक र संवेगात्मक पक्षको सन्तुलित विकासमा खेलकुदको

महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । खेलकुद मानिसको संर्वाङ्गिन विकासका लागि महत्वपूर्ण पक्ष हो । वर्तमान सन्दर्भमा सबैका लागि खेलकुद भन्ने अभियान सञ्चालन गरी समाजमा रहेका खेलाडी, खेल प्रशिक्षक, बालबालिका, युवा, ज्येष्ठ नागरिक, फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरू सबैलाई खेलकुदको माध्यमबाट निरोगी एवम् अनुशासित तुल्याई देश विकासको पथमा संलग्न गराउनु अहिलेको प्रमुख आवश्यकता हो । खेलकुदलाई मनोरञ्जनका रूपमा मात्र नलिई मानव विकासको सूचकाङ्कको रूपमा लिई यस क्षेत्रमा लगानी बढाउन सकेको खण्डमा स्थानीय विकासमा महत्वपूर्ण योगदान साबित हुन सक्दछ ।

४.५.२ समस्या तथा चुनौती

युवा लक्षित विकासका कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु, बजारको माग र आपूर्तिका आधारमा रोजगार सिर्जनाका लागि उचित योजना अनुसार जनशक्ति उत्पादन हुन नसक्नू यस क्षेत्रका समस्याहरू हुन् । युवाहरूका लागि उद्यमशीलता र रोजगारीका अवसरहरू पर्याप्त नहुँदा विदेश पलायन हुन बाध्य हुनु, सीप र तालिम विनाका अदक्ष कामदारहरू वैदेशिक रोजगारीमा पठाउँदा पर्याप्त रेमिटयान्स भित्रिन नसक्नु, विदेश जाने युवाहरूको पनि जीविकोपार्जनको ग्यारेन्टी नहुनु आदि सवालहरूलाई पनि समस्याका रूपमा लिइएको छ । खेलकुद विकासका लागि पूर्वाधार र खेल सामग्रीको कमी हुनु, पालिकामा भएका खेलकुद पूर्वाधारहरू गुणस्तरीय, आधुनिक र सुविधा युक्त नहुनु, युवा तथा खेलकुद क्लबहरू वैधानिक रूपमै सञ्चालन गर्न नसक्नू, क्लबहरूको आफ्नै भवन र पूर्वाधार नहुनु, खेलाडी तथा प्रशिक्षकहरूलाई नियमित रूपमा प्रशिक्षण दिई उनीहरूको मनोबल उच्च बनाई जीविकोपार्जनको आधारको रूपमा स्थापित गर्न नसकिनु, आदिलाई यस क्षेत्रका थप समस्याहरू हुन् । विभिन्न निकायहरूबाट आयोजित खेलकुद प्रतियोगिताहरूमा नियमित रूपमा प्रतिस्पर्धी हुन नसक्नू, खेलकुदको विकास र लगानीमा निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरी लगानी आकर्षण गर्न नसक्नू, खेल सम्बद्ध संस्थाहरूको क्षमता विकास गरी संस्थागत सुशासन कायम गर्न नसक्नू, साहसिक खेलकुदमा पर्याप्त ध्यान दिन नसकिनु जस्ता विषय प्रमुख समस्याका रूपमा रहेका छन् ।

४.५.३ लक्ष्य

युवा जनशक्तिलाई गाउँपालिकाको सामाजिक र आर्थिक विकासमा मूल प्रवाहीकरण गर्ने र गाउँपालिकालाई खेलकुद केन्द्र (हव) का रूपमा विकास गर्ने ।

४.५.४ उद्देश्य

१. युवाको जोश, जाँगर, सीप र नेतृत्व क्षमतालाई प्रस्फुटन गर्दै पालिकाको समग्र विकासमा युवाको सहभागिता वृद्धि गर्नु,
२. युवालक्षित व्यावसायिक तथा प्राविधिक तालिमको व्यवस्था गर्नु,
३. युवाहरूलाई उद्यमशील, स्वरोजगार र स्वावलम्बी बनाउनु,
४. खेलकुदका माध्यमबाट युवा युवतीको शारीरिक विकासको सुनिश्चितता गर्नु,

५. खेलकुद पूर्वाधारको विकास गर्नु,
६. खेलाडीलाई स्वस्थ, अनुशासित, प्रतिस्पर्धी र व्यावसायिक बनाउनु र
७. युवा युवतीलाई खेलकुदका पूर्वाधारमा पहुँच वृद्धि गर्दै खेलकुद सामग्री उपलब्ध गराउनु ।

४.५.५ रणनीति

१. युवाहरूको क्षमता अभिवृद्धि तथा उद्यमशीलता विकास गर्ने
२. राजनीति लगायत सबै क्षेत्रमा युवाहरूको सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने
३. खेलकुद विकासका लागि पूर्वाधार संरचनाहरूको निर्माण गर्ने
४. सक्षम, प्रतिस्पर्धी एवं व्यावसायिक खेलाडीहरूको विकास गर्ने

४.५.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

४.५.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २७: युवा तथा खेलकुद विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	९७००	१४३०	८२७०	०	९७०	५८२०	२४२५	४८५
आ. व. २०८३/८४	१२७००	२३३०	१०३७०	०	१२७०	७६२०	३१७५	६३५
आ. व. २०८४/८५	२७७००	४१५५	२३५४५	०	२७७०	१६६२०	६९२५	१३८५

स्रोत: रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

४.५.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका २८: युवा तथा खेलकुदका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
युवा स्थितिपत्र तर्जुमा	आवधिक योजनामा उल्लेख भए	२०८२ साउन १ गते देखि	५००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार
रोजगारीमूलक तथा युवा अभिमुखीकरण तालिम			५००		
युवा स्वयंसेवक दस्ता तालिम तथा परिचालन			५००		
गाउँपालिकास्तरीय युवा सम्मेलनको आयोजना			१०००		
कुलतमा फसेका युवाहरूको वडागत विवरण तयार पारी युवा क्लबको नेतृत्वमा सही मार्गमा डोर्याउन अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन			६००		
वडास्तरीय खेलमैदान निर्माण तथा स्तरोन्नति			१००००		
गाउँपालिकास्तरीय एक सुविधा सम्पन्न रङ्गशाला निर्माण			११०००		
गाउँपालिकास्तरीय व्यायामशाला निर्माण			५०००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्टचाई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
खेलाडीको व्यक्तिगत विवरण तयारी			५००		मानिनेछ ।
खेलाडी प्रशिक्षण कार्यक्रम			२५००		
अन्तर विद्यालय वार्षिक खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन			१५००		
गाउँपालिका अध्यक्ष कप रनिड शिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन			३०००		
राष्ट्रपति रनिड शिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन			३०००		
वनभोज स्थल निर्माण तथा व्यवस्थापन			६०००		
वडास्तरीय पार्क सम्भाव्यता अध्ययन			१०००		
वडास्तरीय बहुउद्देश्यीय सामुदायिक भवन निर्माण सम्भाव्यता अध्ययन			२०००		
युवा तथा खेलकुद विकासका सालबसाली कार्यक्रम			१५००		
युवा तथा खेलकुदको जम्मा			५०१००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

परिच्छेद पाँचः पूर्वाधार क्षेत्र

५.१ भवन, आवास तथा बस्ती विकास

५.१.१ पृष्ठभूमि

पूर्वाधार विकास आधुनिक मानव विकासको प्रमुख सर्त हो । सडक, विमानस्थल, भवन, विद्युत्, टेलिफोन, सिँचाई आदि भौतिक पूर्वाधारका विषयहरू हुन् । नेपालमा आर्थिक विकासको चर्चा गर्दा पूर्वाधार विकासलाई प्राथमिकतामा राख्ने गरिएको छ । आर्थिक, सामाजिक विकास र सेवा सुविधा प्रवाहलाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाउनका लागि पूर्वाधार विकास प्रमुख तथा महत्त्वपूर्ण आधार हो । व्यवस्थित वस्ति तथा सहरी विकासको महत्त्वले गर्दा पूर्वाधार विकासलाई दिगो विकासको एक महत्त्वपूर्ण आयामको रूपमा लिने गरिएको छ । यसका साथै दिगो विकास लक्ष्यले निर्धारण गरेका लक्ष्यहरू मध्ये लक्ष्य–७ (खर्चले धान्न सकिने स्वच्छ ऊर्जा), लक्ष्य–९ (उद्योग प्रवर्द्धन र पूर्वाधार) र लक्ष्य–११ (सहरहरू र समुदायहरूको दिगो पना) यस क्षेत्रसँग प्रत्यक्ष रूपमा दिगो विकासका लक्ष्यहरू सम्बन्धित रहेका छन् ।

मौलिकतामा आधारित आधुनिक, वातावरणमैत्री, विपद प्रतिरोधात्मक, व्यवस्थित, अपाङग तथा लंैगिक मैत्री पूर्वाधार सहितको शहर तथा ग्रामीण बस्ती निर्माण गर्नुपर्दछ । शहर उन्मुख हुँदै गइरहेका बस्तीहरूमा बन्ने मापदण्ड विनाका अव्यवस्थित पूर्वाधारले शहरी सभ्यता र पर्यावरण मैत्री बसोबासमा असर प¥ुयाउने भएकाले दीर्घकालीन योजनाको निर्माण गरी शहरका बस्तीहरूमा पूर्वाधार निर्माण गर्नुपर्दछ । ग्रामीण बस्तीमा भवन निर्माण गर्दा स्थानीय कच्चा पदार्थको प्रयोग गरी स्वच्छ, सुरक्षित र आधुनिक बनाउनु पर्दछ ।

बदलिँदो परिस्थतिसँगै मानिसमा शहरप्रतिको मोह बढदै गएको छ । आधारभूत सुविधाको पहुँचमा सहजता र शहरी मनोविज्ञानले शहरलाई कुरूप बनाउने सम्भावना बढेको छ । त्यसैले तीव्र गतिमा भइरहेको शहरीकरणको व्यवस्थापनका लागि एकीकृत बस्तीको विकास गरी शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी लगायतका आधारभूत सेवा सुविधाको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ । राज्यबाट प्रवाह गरिने सार्वजनिक सेवा तथा सुविधाहरूलाई एकीकृत, सहज, सरल, प्रविधिमैत्री, समावेशी, लैंगिक तथा अपाङग मैत्री बनाउनका लागि सोही अनुसारको भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गर्नुपर्दछ । भौगोलिक हिसावले विकट र छरिएर रहेका तथा विपदको जोखिममा रहेका घर परिवारलाई सुविधासम्पन्न, सुरक्षित, वातावरणमैत्री आवासको व्यवस्थापन र विपन्न तथा शहरी क्षेत्रमा अनाधिकृत तथा अव्यवस्थित रूपले बसोबास गरेका घर परिवारलाई उचित व्यवस्था गर्न यस क्षेत्रलाई प्राथमिकता राखी कार्य गर्नुपर्ने आवश्यकता छ ।

रणनैतिक महत्वको शहीद मार्गले छोएको नजिको छिमेकी जिल्ला दाङको घोराही, तुल्सीपुर जस्ता शहरी क्षेत्रको प्रभावका कारण यो पालिका छिट्टै शहर उन्मुख गाउँपालिकामा परिणत हुने सम्भावना भएकाले यहाँका निजी

तथा सार्वजनिक पूर्वाधारहरू क्रमिक रूपमा जोखिम प्रतिरोधात्मक बनाउनु पर्ने छ । यद्यपि निजी आवासहरू परम्परागत परिपाटीमा बनेकाले आगामी दिनमा बन्ने संरचनाहरू जलवायु परिवर्तनका कारण उत्पन्न जोखिम, भूकम्प, बाढी, पहिरो, हावाहुरी लगायतका प्राकृतिक प्रकोपहरूबाट सुरक्षित रहन र सुरक्षित आवासको प्रत्याभूति गरी जीवन निर्वाह गराउन भवन निर्माण गर्दा मापदण्ड अनुसार गर्न गराउन आवश्यक छ ।

५.१.२ समस्या तथा चुनौती

- अधिकांश घरहरू अर्धपक्की, कच्ची, तथा केही घरहरू ढुङ्गाले छाएको अवस्थामा समेत रहेकाले सुरक्षित नभएका ।
- छरिएर रहेका बस्तीहरूलाई एकीकृत गर्न तथा आवास क्षेत्रमा वृद्धाश्रम, धर्मशाला, सामुदायिक भवन आदि निर्माण गर्न प्रशस्त मात्रामा बजेटको आवश्यकता पर्ने ।
- मौलिक संस्कृति र वास्तुकलाको लोप हुँदै जाने अवस्था रहेको ।
- भू—उपयोग योजना निर्माण र कार्यान्वयनमा आउन नसकेको ।
- सुकुम्बासी, विपन्न, लोपोन्मुख जाति तथा आर्थिक रूपले पिछडिएका परिवारका निम्ति आवास निर्माणसम्बन्धी ठोस नीति आवश्यक रहेको ।
- भवन तथा सुरक्षित आवास निर्माणका लागि स्थानीयस्तरमा प्राविधिक र दक्ष जनशक्तिको अभाव भएको ।

५.१.३ लक्ष्य

भवन निर्माण संहिता (भूकम्प प्रतिरोधात्मक, प्रविधि, पर्यावरण र लैङ्गिक तथा अपाङ्ग मैत्री) बमोजिमका सुरक्षित सार्वजनिक तथा निजी भवन निर्माण गर्ने,

५.१.४ उद्देश्य

१. छिटो छरितो प्रविधिमैत्री गुणस्तरीय सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्नका लागि गाउँपालिकाका सम्पूर्ण प्रशासनिक भवनहरू भूकम्प प्रतिरोधात्मक, प्रविधि, पर्यावरण र लैंगिक तथा अपाङग मैत्री र सुरक्षित भवन निर्माण गर्नु,
२. एकीकृत आवास तथा बस्ती विकास गरी अनाधिकृत, अव्यवस्थित र छरिएर रहेका विपन्न तथा सीमान्तकृत घर परिवारलाई सुरक्षित आवासको व्यवस्था गर्नु,

५.१.५ रणनीति

१. सुरक्षित, व्यवस्थित एवं वातावरणमैत्री आवास तथा बस्ती विकास गर्ने
२. जोखिम क्षेत्रमा बसोबास गर्ने तथा अति विपन्न, सीमान्तकृत परिवारलाई आवास व्यवस्था गर्ने
३. प्रकोप प्रतिरोधात्मक भवन तथा संरचनाहरू निर्माण गर्दै विपद् न्यूनीकरण गर्ने व्यवस्था गर्ने

५.१.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

५.१.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २९: बस्ती, भवन, आवास तथा सार्वजनिक निर्माणको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	४९८८०	२४९४	४७३८६	०	४९८८	२९९२८	१२४७०	२४९४
आ. व. २०८३/८४	५६७६०	२८३८	५३९२२	०	५६७६	३४०५६	१४१९०	२८३८
आ. व. २०८४/८५	६५३६०	३२६८	६२०९२	०	६५३६	३९२१६	१६३४०	३२६८

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

५.१.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका ३०: वस्ति, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माणका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
बस्ती विकास गुरुयोजना तर्जुमा	आवधिक योजनामा उल्लेख	२०८२ साउन १ गते देखि २०८५ असार मसान्त सम्म	२०००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
एकीकृत आवास निर्माणका लागि वडास्तरमा सम्भावित स्थान पहिचान			२०००		
आर्थिक रूपले पिछडिएका वर्गको लागि आवास निर्माण गर्न उपयुक्त संयन्त्र निर्माण			१५००		
भवन निर्माण संहिता कार्यान्वयन गर्न जोखिम क्षेत्र पहिचान			२५००		
दिगो बस्ती विकास कार्यक्रम			२५००		
अनुगमन संयन्त्र निर्माण/मापदण्ड निर्माण			१५००		
भवन आचार संहिता तर्जुमा			३०००		
आवश्यकताअनुसार सरकारी भवन निर्माण			१००००		
विपन्न नागरिक आवास कार्यक्रम			१००००		
बेसहारा आश्रयस्थान निर्माण			३०००		
अपाङ्ग मैत्री भवन निर्माण			३०००		
सुरक्षित आवास निर्माणका लागि क्षमता अभिवृद्धि (डर्कमी तालिम)			१५००		
स्थानीय मौलिक वास्तुकला झल्कने घर तथा संरचना निर्माण गर्दा विशेष सहुलियत			३०००		
वडा कार्यालयको भवन निर्माण तथा स्तरोन्नती			४५०००		
विद्यालय भवन निर्माण तथा मर्मत संभार			४००००		
स्वास्थ्य संस्थाको भवन निर्माण तथा मर्मत संभार			२००००		
बहुउद्देश्यीय सामुदायिक भवन निर्माण			२००००		
वस्ति, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माणका कार्यक्रम			१५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्टचाई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
आवास, वस्ति विकास तथा सार्वजनिक निर्माणको जम्मा			१७२०००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

५.२ सडक, पुल तथा यातायात

५.२.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान अनुसार यातायात क्षेत्रलाई सुरक्षित, व्यवस्थित, र अपाङ्गता भएका व्यक्ति अनुकूल बनाउने नीति राज्यले अवलम्बन गरेको छ । यातायात सुविधामा नागरिकहरूको सरल, सहज र समान पहुँच सुनिश्चित गर्ने, यातायात क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने र वातावरण अनुकूल प्रविधिलाई प्राथमिकता दिने, सार्वजनिक यातायातलाई प्रोत्साहन र निजी यातायातलाई नियमन गर्ने नीति राज्यले अङ्गीकार गरेको छ । यातायात क्षेत्रले देशको आर्थिक सामाजिक रूपान्तरणका लागि बलियो र भरपर्दो आधार निर्माण गर्ने, यातायात अन्तर्गत सडक, जल, रेलमार्ग, हवाई र रज्जुमार्गलाई अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरूप सुरक्षित गर्ने, भरपर्दो, सुलभ र गुणस्तरीय बनाउने परिकल्पना १६ औं राष्ट्रिय योजनाले गरेको छ । त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, झोलुङ्गेपुल, पुलेसाहरूको मर्मत सम्भार एवं स्तरोन्नति गर्ने, यातायात सुरक्षाको व्यवस्थापन गर्ने, स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट निर्धारण, सेवाको गुणस्तरीयता निर्धारण गर्ने र भाडादर निर्धारण एवं नियमन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्र भित्र राखिएको छ ।

आर्थिक—सामाजिक विकासलाई गतिशील बनाउन, सर्वसाधारणलाई पु¥याउने सेवा तथा सुविधालाई सहज तथा सरल पार्न र आर्थिक सामाजिक एकीकृत एवम् प्रादेशिक तथा भौगोलिक सन्तुलन कायम गरी सर्वाङ्गीण विकासमा टेवा पु¥याउन सडक यातायातको महत्वपूर्ण योगदान रहन्छ । नेपालको संविधानले यातायात सुविधामा नागरिकको सरल, सहज र समान पहुँच सुनिश्चित गर्न यातायात क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने र वातावरण अनुकूल प्रविधिलाई प्राथमिकता दिँदै सार्वजनिक यातायातलाई प्रोत्साहन र निजी यातायातलाई नियमन गरी यातायात क्षेत्रलाई सुरक्षित, व्यवस्थित, समावेशी र अपाङ्गतामैत्री बनाउने परिकल्पना गरेको छ । आवश्यक पूर्वाधारको विकास केही हदसम्म भएता पनि यातायात सेवा दिगो र भरपर्दो हुन सकेको छैन ।

निजी क्षेत्रको प्रमुख लगानी रहेको सार्वजनिक यातायात सेवालाई व्यवस्थित र मर्यादित बनाइ सहज तरिकाबाट नागरिकले निर्बाध रूपमा आवतजावत गर्न पाउने हकको यथोचित उपयोग अझै गर्न नपाएको अवस्था छ । शहरीकरणको चाप र ग्रामीण भेकसम्म पनि सडक सञ्जाल विस्तार हुँदै गरेको सन्दर्भमा सबै नागरिकलाई किफायती, सुरक्षित, प्रदूषण रहित र सुविधा सम्पन्न यातायात सेवाको प्रत्याभूति गराउन यातायात व्यवस्थापन

क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखी कार्य गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । स्थानीय यातायात पूर्वाधारको बढ्दो माग र आवश्यकतालाई दिगो विकास र व्यवस्थापन गर्दै लैजानु पर्ने आवश्यकता रहेको छ । रुन्टीगढी गाउँपालिकाका अधिकांश गाउँ तथा बस्तीहरूमा सडक सञ्जालका लागि ट्र¥याक खोलिएको भए तापनि सबै मौसममा संचालन हुन सक्ने अवस्था रहको छैन । भने कतिपय स्थानमा प्रारम्भिक नक्साङ्कन समेत हुन सकेको छैन । कच्ची धुले सडकहरूको निर्माण भए तापनि ती सडकहरूमा ग्राभेल र कालोपत्रे गर्ने काम हुन सकिरहेको छैन । रुन्टीगढी गाउँपालिकामा विगत चार वर्षको अन्तरालमा कच्ची सडक मात्रै विस्तार भएको पाइन्छ ।

५.२.२ समस्या तथा चुनौती

- सडक विकास बजेट एकमुस्ट खर्च गरी रणनीतिक महत्त्वका सडक निर्माणलाई प्राथमिकतामा राख्न नसकिएको ।
- सडक निर्माण प्रक्रिया बढी खर्चिलो भई स्थानीय श्रोतले मात्र धान्न सक्ने अवस्था नरहेको ।
- कच्ची सडक वर्षातको समयमा हिलाम्मे हुने र अन्य समयमा धुलाम्मे हुने हुँदा आवागमन जोखिमपूर्ण र कष्टप्रद हुने गरेको ।
- योजनाबद्ध तथा दिगो विकास लक्ष्यका मापदण्ड मुताविक सडक सञ्जाल विस्तार नभएको ।
- गाउँपालिकाभित्र दैनिक आवतजावतका लागि आवश्यक भरपर्दो यातायातको असुविधा भएकाले विभिन्न रूटहरूको निर्धारण गरी सार्वजनिक यातायात सेवा सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
- सडक वरपर प्रदूषण भई वातावरण र जनस्वास्थ्यमा पर्न गएको नकारात्मक असर कम गर्न पहल गर्नुपर्ने ।
- सडकको स्थिति कमजोर हुँदा उद्योगधन्दा, कलकारखाना, व्यापार व्यवसाय, कृषि, पर्यटन जस्ता क्षेत्रहरू चलायमान हुन नसकेको ।

५.२.३ लक्ष्य

गाउँपालिकाका सबै वडा तथा बस्तीहरूमा सडक सञ्जालको विस्तार गरी यातायात प्रणालीको दिगो तथा वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्ने ।

५.२.४ उद्देश्य

१. प्रभावकारी, दिगो, भरपर्दो, र सुरक्षित यातायात सेवा मार्फत अन्तर वडा, अन्तर पालिका तथा जिल्ला र प्रदेश हुँदै राष्ट्रिय सडक सञ्जालमा जोडी आर्थिक क्षेत्रमा रुन्टीगढीबासीलाई जोड्नु,
२. गाउँपालिकामा हाल संचालनमा रहेका सम्पूर्ण सडकहरूलाई राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसारका सडकमा रूपान्तरण गर्नु,
३. गाउँपालिकामा हाल ट¥याक मात्र खोलिएका सडकहरूको स्तरोन्नति गर्नु,
४. गाउँपालिकाका सबै वडा तथा बस्तीहरूमा सडक सञ्जालको विस्तार गर्न नयाँ सडकहरूको निर्माण गर्नु,

५. गाउँपालिकामा यातायात सेवालाई बाह्रै महिना संचालनका लागि आवश्यक स्थानमा मोटरेवल पलको निर्माण गर्नु ।

५.२.५ रणनीति

१. सडक, पुलहरूको गुणस्तर सुधार, मर्मत सम्भार एवं स्तरोन्नति गर्ने
२. सडक सञ्जाल विकास विस्तार गर्दै अन्तरपालिका आबद्धता बढाउने

५.२.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

५.२.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ३१: सडक, पुल तथा यातायात पूर्वाधारको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	९४५४०	४७२७	८९८१३	०	९४५४	५६७२४	२३६३५	४७२७
आ. व. २०८३/८४	१०७५८०	५३७९	१०२२०१	०	१०७५८	६४५४८	२६८९५	५३७९
आ. व. २०८४/८५	१२३८८०	६१९४	११७६८६	०	१२३८८	७४३२८	३०९७०	६१९४

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

५.२.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका ३२: सडक, पुल तथा यातायात व्यवस्थाका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
गाउँपालिका देखि वडा केन्द्र सम्म जाने मो.वा.	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मशान्त सम्म	३००००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
खस्रे रुन्टि मोटरबाटो कालो पत्रे			५०००		
द्वारपानी मेलताकुरा स्तरोन्नति			५०००		
जवाङ् भोर्ना लखना मोटर बाटो निर्माण			५०००		
सुर्पाल गोरीनेता तुसार पानी सडक कालोपत्रे			५०००		
डुब्रिङ उर्जा सडक स्तरोन्नति			३००००		
३ नं. वडा सालवाङ नौगैरा अरड्खोला पक्की पुल			५०००		
होलेरी डुविडाडा धौलावाङ सडक स्तरोन्नति			५०००		
होलरी डुब्रिङ खुम्वास सडक स्तर उन्नति			५०००		
सुर्पाल मसिना जवाङ सडक स्तर उन्नति			५०००		
गोरीनेटा राम्ली मोटर बाटो राम्ली			५०००		
दाङचोट गैरीगाउँ वडा नं. १ को कार्यालय मोटर बाटो लापल			४५०००		
सबै वडाका कृषि सडक स्तरोन्नती			२००००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
झोलुङ्गे पुल निर्माण			६०००		
ढल तथा नाला व्यवस्थापन			५०००		
सडक तथा यातायात जम्मा			३२६०००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

५.३ जलस्रोत, विद्युत तथा स्वच्छ ऊर्जा

५.३.१ पृष्ठभूमि

नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन तथा विकास गर्ने, नागरिकका आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि सुपथ र सुलभ रूपमा भरपर्दो ऊर्जाको आपूर्ति सुनिश्चित गर्ने र ऊर्जाको समुचित प्रयोग गर्ने प्रावधान नेपाल संविधानमा राखिएको छ । जलविद्युत उत्पादन वृद्धि र हरित अर्थतन्त्र प्रवर्द्धनलाई १६ औं राष्ट्रिय योजना अनुसार रूपान्तरणका प्रमुख सम्वाहकका रूपमा, र स्वच्छ एवं नवीकरणीय ऊर्जालाई दीर्घकालीन लक्ष्य प्राप्तिको सहयोगी क्षेत्रको रूपमा ग्रहण गरिएको छ । स्वच्छ ऊर्जा खपतमा वृद्धि गरी वातावरण र जलवायुमा पर्ने नकारात्मक असर कम गर्ने, स्वच्छ ऊर्जा उपभोगमा समुन्नत हुने परिकल्पना पनि १६ औं योजनामा गरिएको छ । त्यसैगरी स्थानीय विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन गर्ने, सञ्चालन एवं नियमन गर्ने, वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी प्रविधि विकास, हस्तान्तरण, क्षमता अभिवृद्धि एवं प्रवर्द्धन गर्ने, साना जलविद्युत आयोजनाको (१ मेगावाट सम्मका) तथा वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धीको नीति, कानुन, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

रुन्टीगढी गाउँपालिका भित्रका सबै वडा र बस्तीहरूमा विद्युत सेवा विस्तार हुन सकिरहेको छैन । यस गाउँपालिकाभित्र हाल सम्म कुनैपनि किसिमका साना तथा ठूला हाइड्रोपावर विगतमा संचालन हुन सकिरहेको छैन । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार रुन्टीगढी गाउँपालिकामा खाना पकाउनका निम्ति दाउरा प्रयोग गर्ने घरधुरी करिब ९३.२ प्रतिशत, एलपि ग्याँस प्रयोग गर्ने करिब ६.२ प्रतिशत, मट्टितेल प्रयोग गर्ने ०.२ प्रतिशत, वायोग्याँस प्रयोग गर्ने ०.१ प्रतिशत, गुइठा प्रयोग गर्ने ०.०२ प्रतिशत र अन्य स्रोत प्रयोग गर्ने ०.०५ प्रतिशत घर परिवार रहेका छन् । यसैगरी बत्ती (उज्यालो)का लागि सोलार प्रयोग गर्ने ५२.२ प्रतिशत, विद्युत प्रयोग गर्ने ४५.२ प्रतिशत, मट्टितेल प्रयोग गर्ने ०.८ प्रतिशत, वायोग्याँस प्रयोग गर्ने ०.०५ प्रतिशत र अन्य उर्जाको स्रोत प्रयोग गर्ने १.७ प्रतिशत घर परिवार रहेका छन् ।

५.३.२ समस्या तथा चुनौती

न्यून सङ्ख्यामा विद्युत ट्रान्समिटर र कमजोरका कारण विद्युत सेवा समय समयमा अवरुद्ध, विद्युतका काठका पोललाई विस्थापित नहुँदा असुरक्षा बढ्दो, सार्वजनिक स्थल एवं सडक क्षेत्रमा बत्तीहरू नहुँदा रातमा असुरक्षा बढ्दो, वैकल्पिक खासगरी सौर्य ऊर्जा सदुपयोगमा कमी, खाना पकाउने एलपि ग्याँसमा न्यूनीकरण गर्नु, विद्युतीय चुल्होहरूलाई प्रवर्द्धन गर्नु, स्थानीय स्तरमा विद्युत खपतमा वृद्धि ल्याउनु, सौर्य ऊर्जालाई भरपर्दो वैकल्पिक ऊर्जाको रूपमा स्थापित गर्नु आदि रुन्टीगढी गाउँपालिकामा विद्यमान ऊर्जा विकासका समस्या तथा चुनौतीहरू हुन्।

५.३.३ लक्ष्य

विद्युतीय साधन श्रोतहरूको अधिकतम सदुपयोग भई विद्युत खपतमा अभिवृद्धि भएको हुने

५.३.४ उद्देश्य

१. विद्युत आपूर्तिलाई दिगो र भरपर्दो बनाउँदै उत्पादनशील क्षेत्रमा विद्युत खपतमा वृद्धि ल्याउनु
२. वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगबाट विद्युतीकरणमा वृद्धि ल्याउनु

५.३.५ रणनीति

१. विद्युत आपूर्तिलाई नियमित र भरपर्दो बनाउने
२. उत्पादनशील क्षेत्रमा विद्युत उपयोग गर्दै विद्युत खपतमा अभिवृद्धि ल्याउने
३. नवीकरणीय ऊर्जाको प्रवर्द्धन गर्दै उपयोगमा अभिवृद्धि ल्याउने
४. जलविद्युत उत्पादनमा स्थानीयबासीको संलग्नता बढाउने

५.३.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

५.३.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ३३: ऊर्जा विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुंजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	३५६०	५३४	३०२६	०	३५६	२१३६	८९०	१७८
आ. व. २०८३/८४	३५६०	५३४	३०२६	०	३५६	२१३६	८९०	१७८
आ. व. २०८४/८५	३५६०	५३४	३०२६	०	३५६	२१३६	८९०	१७८

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

५.३.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका ३४: ऊर्जाका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
प्रत्येक घरधुरीमा विद्युतका प्रसारण लाइन विस्तार	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मशान्त सम्म	१८००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
वैकल्पिक ऊर्जा प्रयोग गर्न अनुदान			१६५०		
विद्युत वितरण प्रणाली सुदृढीकरण			१०५०		
आवश्यकताका आधारमा ट्रान्सफर्मर जडान			१२००		
विद्युतीकरण हुन नसक्ने घरधुरीमा वैकल्पिक ऊर्जामा अनुदान			१९८०		
सडक तथा सार्वजनिक स्थानमा सडक बत्ती जडान			३०००		
जलस्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा			१०६८०		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

५.४ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि

५.४.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान अनुसार राष्ट्रिय आवश्यकता अनुसार सूचना प्रविधिको विकास विस्तार गरी सर्वसाधारणको सहज सरल पहुँच सुनिश्चित गर्ने र सूचना प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गर्ने, नागरिकको व्यक्तित्व विकासका लागि सूचना केन्द्र तथा पुस्तकालयको स्थापना, प्रवर्द्धन गर्ने नीति राज्यले अङ्गीकार गरेको छ । १६ औं योजनाले सूचना प्रविधि तथा सञ्चार पूर्वाधार र वृहत् सञ्जालीकरणलाई रूपान्तरणको प्रमुख सम्वाहकका रूपमा ग्रहण गरेको छ । सत प्रतिशत जनसङ्ख्या आधुनिक सञ्चारको पहुँच भित्र आबद्ध हुने, सरकारी तथा निजी कारोबारहरूमा सञ्चार प्रविधिको उच्चतम प्रयोग भई सुशासन विकास गर्ने र समृद्धिमा सञ्चार क्षेत्रको उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याउने, सुशासन कायमका लागि सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने, सञ्चार क्षेत्रमा सर्वसुलभ प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गर्ने, संस्थागत क्षमता विकासका साथै एकीकृत डिजिटल सेवा प्रवर्द्धन गर्ने, डिजिटल नेपालको अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याउने परिकल्पना १६ औ योजनामा गरिएको छ । त्यसैगरी एफ.एम रेडियो (१०० वाट सम्मको) सञ्चालन, अनुमति, नवीकरण, खारेजी, नियमन गर्ने, सूचना तथा अभिलेख केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने, स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापनमा नवीनतम सूचना प्रविधिको उपयोग गर्ने, स्थानीय तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन गरी नवीनतम प्रविधियुक्त र सूचना प्रणालीमा आबद्धता गर्ने, स्थानीय क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको विकास एवं प्रवर्द्धन गर्ने र सङ्घ प्रदेशको कानुनको अधीनमा रही स्थानीय क्षेत्रभित्र इन्टरनेट सेवा, टेलिसेण्टर, केवल तथा तार विहीन टेलिभिजन प्रसारणको अनुमति, नवीकरण तथा नियमन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

रुन्टीगढी गाउँपालिकाका अधिकांश मानिसहरूले सञ्चारका साधनका रूपमा मोबाइल र एफएम रेडियोको प्रयोग गरेका छन् । त्यसैगरी टेलिभिजन, टेलिफोन, इन्टरनेट, पत्रपत्रिका आदि सञ्चारका साधनहरूको पनि प्रयोग गरेको पाइन्छ ।

५.४.२ समस्या तथा चुनौती

भौगोलिक विकटताको कारण सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विस्तारलाई ग्रामीण वडासम्म द्रुतता दिन सजिलो छैन । सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको पर्याप्त उपयोग हुन सकेको छैन । सूचना तथा सञ्चारको संरचनागत विकासका पूर्वाधारमा कमी देखिन्छ । सूचना प्रविधिको विकास र साइवर सुरक्षाको लागि पर्याप्त संरचनागत व्यवस्था भएको छैन । केही स्थानहरूमा मोबाइल नेटवर्क अनियमित तथा ज्यादै कमजोर भएकोले सेवा प्रयोग एवं वडा कार्यालयको सेवा प्रवाहमा समेत बाधा पुगेको छ । हालसम्म अप्टिकल फाइबर पुग्न सकेको छैन ।

५.४.३ लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति

लक्ष्य

स्थानीयहरूको सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा पहुँच अभिवृद्धि गर्दै इ—गभरनेन्स कायम भएको हुने

उद्देश्य

१. सूचना तथा सञ्चारका प्रविधिलाई विस्तार गर्दै गुणस्तरीय एवं भरपर्दो बनाउनु
२. सूचना तथा सञ्चार प्रविधि उपयोग गर्दै विद्युतीय सुशासन प्रवर्द्धन गर्नु

५.४.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

५.४.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ३५: सञ्चार, सूचना तथा प्रविधिको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुंजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	३५००	५००	३०००	०	३५०	२१००	८७५	१७५
आ. व. २०८३/८४	३५००	९५०	२५५०	०	३५०	२१००	८७५	१७५
आ. व. २०८४/८५	३५००	५२५	२९७५	०	३५०	२१००	८७५	१७५

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

५.४.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका ३६: सूचना, सञ्चार तथा प्रविधिका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
आवश्यक स्थानमा टावरहरू निर्माण	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मसान्त सम्म	१५००	गाउँपालिकाका सम्वन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरु	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा आम सञ्चार पूर्वाधार निर्माण			१५००		
सामुदायिक एफएम र स्थानीय पत्रिका प्रकाशनमा सहजीकरण			१५००		
विद्युतीय सूचना पूर्वाधार निर्माण			१५००		
स्थानीय स्तरमा सूचना तथा समाचार उत्पादन तथा प्रसारण			१५००		
सूचना प्रविधि तालिम सञ्चालन			१५००		
सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि विकासका सालबसाली कार्यक्रम			१५००		
सूचना र संचार प्रविधिको जम्मा			१०५००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

परिच्छेद छः वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

६.१ वन तथा जैविक विविधता

६.१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान अनुसार वन, वन्यजन्तु, पक्षी, वनस्पति तथा जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वर्द्धन र दिगो उपयोग गर्ने, प्रकृति, वातावरण वा जैविक विविधता माथि नकारात्मक असर परेको वा पर्न सक्ने अवस्थामा नकारात्मक वातावरण प्रभाव निर्मूल वा न्यून गर्ने, उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्ने नीति राज्यले ग्रहण गरेको छ । १६ औं राष्ट्रिय योजनाले प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण गर्ने र परिचालनलाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिका रूपमा ग्रहण गरेको छ । जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै गुणात्मक पर्यटनको गन्तव्य स्थानको रूपमा विकास गर्ने, संरक्षणमुखी सोचमा आधारित वन व्यवस्थापन र सोबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक बाँडफाँट गर्ने, कृषि वनको अत्याधिक प्रयोगबाट जलाधार व्यवस्थापन तथा पर्यावरणीय पद्धति संरक्षण गर्ने, कृषिको उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने, वनजन्य तथा जडीबुटीको उत्पादनमा वृद्धि भई निर्यात र रोजगारी सिर्जना गर्ने परिकल्पना १६ औं योजनामा गरिएको छ । त्यसैगरी सङ्घ तथा प्रदेशको कानुनको अधीनमा रही स्थानीय स्तरमा सामुदायिक, ग्रामीण तथा सहरी, धार्मिक, कबुलियती, साझेदारी वनको संरक्षण, सम्वर्द्धन, उपयोग गर्ने, वन उपभोक्ता समूहको व्यवस्थापन गर्ने, वन प्रवर्द्धन गर्ने, सार्वजनिक खाली जग्गा पाखा वा क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण गर्ने, सम्भार, उपयोग, व्यवस्थापन गर्ने, नदी किनार, नहर तथा सडक किनारमा वृक्षारोपण गर्ने, जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी सर्वेक्षण गर्ने, उत्पादन, सङ्कलन, प्रवर्द्धन, प्रशोधन, बजार व्यवस्थापन गर्ने, वन वीज बगैंचा स्थापना, व्यवस्थापन तथा प्रवर्द्धन गर्ने, नर्सरी स्थापना गर्ने, विरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण तथा प्रवर्द्धन गर्ने, वन्यजन्तु एवं चराचुरुङ्गीको अभिलेखन, संरक्षण, व्यावसायिक पालन, उपयोग, अनुगमन गर्ने, मानव तथा वन्यजन्तु बीचको द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्ने, वन्यजन्तु पर्यटन तथा आयआर्जन गर्ने, आखेटोपहारको व्यवस्थापन गर्ने, रैथाने प्रजातिको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने एवं मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण गर्ने, जैविक विविधताको अभिलेखीकरण र हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने जस्ता कार्यहरू स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

जन सहभागीतामूलक वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट स्थानीय आर्थिक—सामाजिक विकास तथा स्थानीय नेतृत्व विकासमा पनि वन क्षेत्रको प्रत्यक्ष योगदान रहेको हुँदा वन क्षेत्र प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रको रूपमा रहेको छ । त्यस्तै दिगो विकासका लागि प्रकृति संरक्षणको राष्ट्रिय रणनीतिक प्रारूप २०७२ जारी भई गाउँपालिकामा समेत यो कार्यक्रम कार्यान्वयनमा रहेको छ । वन सम्पदाको संरक्षण, सम्वर्द्धन तथा दिगो उपयोग गर्ने र गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणीय क्षेत्रमा योगदान अभिवृद्धि गर्न आवश्यक छ । त्यसरी नै स्थानीय स्तरमा विकास निर्माणका क्रममा वातावरण प्रदूषण जस्ता समस्या टड्कारो रूपमा देखिएका छन् । वायु र जल प्रदूषणले मानिसमा विभिन्न रोगहरू समेत निम्त्याएको छ । प्राकृतिक स्रोत साधनको अनियन्त्रित

प्रयोगलाई नियन्त्रण गर्न, विकासका क्रियाकलाप सञ्चालन गर्दा वातावरणीय प्रभावको पूर्व मूल्याङ्कन हुन आवश्यक छ । स्थानीय तहमा मानव अनुकूलको वातावरण निर्माणमा सहयोग जुटाउनु पर्ने आवश्यकता रहेको छ । फोहोर मैला व्यवस्थापन, वृक्षारोपण र संरक्षण, प्राकृतिक स्रोत साधनको समुचित प्रयोग, वातावरण प्रदूषण सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम स्थानीय स्तरबाट सञ्चालन गर्न सकिने हुनाले यसैमा आधारित रहेर यस योजनाको निर्माण गरिएको छ ।

६.१.२ समस्या तथा चुनौती

वनमा आधारित उपभोक्ता समितिहरू मार्फत मिचाहा प्रजातिको बोट बिरुवालाई नियन्त्रण गर्दै नर्सरी विस्तार, वृक्षारोपण, रिचार्ज पोखरी निर्माण, अग्नीरेखा, झाडी सफाई जस्ता क्रियाकलापहरूबाट जैविक सम्पदाको संरक्षणका प्रयास पूर्ण सफल हुन सकेका छैनन् । वृक्षारोपण, वन नर्सरी, जडीवुटीको व्यावसायिक खेती अपेक्षित रूपमा विस्तार भएको छैन । वन्यजन्तुहरू खासगरी बाँदर, बँदेल, मृग र दुम्सीबाट खेतीपाती एवं बालीनालीहरू क्षती हुने गरेको छ । सडकको दायाँ वायाँ किनारमा वृक्षारोपण गर्न बाँकी छ । ग्रामीण सडकहरू समेत वायोइन्जिनियरिङ्ग प्रविधिबाट निर्माण हुन सकेको अवस्था छैन । कतिपय खोलानालामा माछा मार्न विषको अत्यधिक प्रयोग हुने गरेकाले जल प्रदुषण बढ्दो समस्याको रूपमा रहेको छ ।

६.१.३ लक्ष्य

वन पैदावार उद्यम तथा पर्यापर्यटन र कार्वन व्यापार मार्फत स्थानीय अर्थतन्त्रमा सुधार गर्ने, वन तथा वातावरणको संरक्षण मार्फत जैविक विविधता कायम गरी स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणको निर्माण गर्ने,

उद्देश्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकामा उपलव्ध वनको वैज्ञानिक रूपमा दिगो व्यवस्थापन गर्नु,

स्वच्छ र स्वस्थ वातावरण निर्माणका लागि वन तथा वातावरण मैत्री जैविक विविधता संरक्षण गर्नु,

वन अतिक्रमण, वन पैदावारको चोरी निकासी, वन्यजन्तुको अवैध शिकार तथा व्यापार, नदी कटान, भू—क्षय, वन डढेलो, अनियन्त्रित चरिचरन, अनियन्त्रित ढुंगा/गिट्टी/वालुवा संकलन तथा निकासी कार्यको नियन्त्रण गर्नु,

६.१.४ उद्देश्य

१. रुन्टीगढी गाउँपालिकामा उपलव्ध वनको वैज्ञानिक रूपमा दिगो व्यवस्थापन गर्नु,
२. स्वच्छ र स्वस्थ वातावरण निर्माणका लागि वन तथा वातावरण मैत्री जैविक विविधता संरक्षण गर्नु,
३. वन अतिक्रमण, वन पैदावारको चोरी निकासी, वन्यजन्तुको अवैध शिकार तथा व्यापार, नदी कटान, भू—क्षय, वन डढेलो, अनियन्त्रित चरिचरन, अनियन्त्रित ढुंगा/गिट्टी/वालुवा संकलन तथा निकासी कार्यको नियन्त्रण गर्नु ।

६.१.५ रणनीति

१. जैविक विविधताको संरक्षण, सम्वर्द्धन एवं प्रवर्द्धन गर्ने

२. वन क्षेत्रलाई दिगो तथा वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्ने
३. वनक्षेत्रलाई विकास विस्तार गर्दै उत्पादनमुखी बनाउने
४. गैरकाष्ठ वन पैदावरको दिगो उपयोग गर्दै आयआर्जनको श्रोतको रूपमा विकास गर्ने

६.१.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

६.१.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ३७: वन तथा जैविक विविधताको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	७८००	११५५	६६४५	०	७८०	४६८०	१९५०	३९०
आ. व. २०८३/८४	६३००	१२००	५१००	०	६३०	३७८०	१५७५	३१५
आ. व. २०८४/८५	६३००	९४५	५३५५	०	६३०	३७८०	१५७५	३१५

स्रोत: रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

६.१.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका ३८: वन तथा जैविक विविधताका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
दिगो वन व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार	१५००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
सार्वजनिक जग्गामा वृक्षारोपण गरी सामुदायिक वनमा विस्तार			१५००		
सामुदायिक वनमा सामूहिक जडीबुटी खेती कार्यक्रम			१५००		
Agro forestry कार्यक्रम			१५००		
झाडी बुट्यान क्षेत्र सतप्रतिशत पुनरुत्थान विशेष कार्यक्रम			१५००		
एक वन एक नर्सरी कार्यक्रम			१०००		
वन उपभोक्ता समितिलाई तालिम			१५००		
पानीको मुहान संरक्षण गर्न सहयोगी बिरुवा रोपण			१५००		
राष्ट्रिय राजमार्गको दायाँबायाँ वृक्षारोपण			१५००		
सार्वजनिक स्थल तथा बजार केन्द्र पहिचान गरी फोहर फयाक्ने डस्टविन तथा कन्टेनरको व्यवस्था			१५००		
गाउँपालिकाद्वारा सम्भाव्य स्थानमा ल्यान्डफिल साइटको निर्माण			५०००		
वन तथा जैविक विविधता विकासका सालबसाली कार्यक्रम			९००		
वन र जैविक विविधता जम्मा			२०४००		

स्रोत: रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

६.२ भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन

६.२.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा भू संरक्षण तथा जलाधार संरक्षणको विकासले गत केही वर्षमा उल्लेख्य प्रगति गरेको छ । नेपालको पहाडी र हिमाली भूभागमा माटोको कटान, पहिरो र भूस्खलन जस्ता समस्याहरूले गर्दा भू संरक्षण चुनौतीपूर्ण बनेको छ । हालसम्म, देशभरि लगभग १.५ मिलियन हेक्टर भूमिमा भू संरक्षणका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा छन् । जलाधार संरक्षणको क्षेत्रमा पनि प्रगति भएको छ, र हाल २५ वटा प्रमुख जलाधार क्षेत्रहरूमा संरक्षणका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा छन् । तथापि, जलवायु परिवर्तन, अनियोजित विकास र प्राकृतिक प्रकोपहरूले भू संरक्षण तथा जलाधार संरक्षणलाई चुनौतीपूर्ण बनाएको छ । सामुदायिक सहभागिता र स्थानीय स्तरमा संरक्षणका कार्यक्रमहरूले यस क्षेत्रमा सकारात्मक प्रभाव पारेको छ ।

सरकारले भू संरक्षण तथा जलाधार संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखेर विभिन्न नीतिहरू र योजनाहरू लागू गरेको छ। "राष्ट्रिय जलस्रोत नीति, २०७७" ले जलाधार संरक्षण, जलस्रोतको सतत उपयोग र जलवायु परिवर्तनको प्रभावलाई सम्बोधन गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यस नीतिले जलाधार क्षेत्रमा सामुदायिक सहभागिता बढाउने र जलस्रोतको गुणस्तर सुधार्ने रणनीतिहरू समेटेको छ । साथै, "भू संरक्षण ऐन, २०७९" ले भू क्षरण नियन्त्रण गर्ने, पहिरो र भूस्खलनबाट बचाउने र भू संरक्षणका कार्यक्रमहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

नेपाल सरकारको १६औं योजना (२०८०/८१—२०८४/८५) ले भू संरक्षण तथा जलाधार संरक्षणलाई अझ प्रभावकारी बनाउने लक्ष्य राखेको छ। यस योजनाले भू क्षरण नियन्त्रण गर्ने, जलाधार संरक्षणका कार्यक्रमहरू विस्तार गर्ने र सामुदायिक सहभागिता बढाउने लक्ष्य राखेको छ। साथै, "दिगो विकास लक्ष्य (एसडीजी)" को अन्तर्गत भू संरक्षण र जलाधार संरक्षणलाई प्राथमिकता दिइएको छ । यसका साथै, सरकारले निजी क्षेत्र, गैर-सरकारी संस्था र अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारहरूसँग मिलेर भू संरक्षण तथा जलाधार संरक्षणका लागि ठूला कार्यक्रमहरू सुरु गरेको छ । यी प्रयासहरूले नेपालमा भू संरक्षण तथा जलाधार संरक्षणलाई अझ प्रभावकारी बनाउने र प्राकृतिक स्रोतहरूको सतत उपयोग सुनिश्चित गर्ने अपेक्षा छ ।

६.२.२ समस्या तथा चुनौती

वनमा आधारित उपभोक्ता समितिहरू मार्फत मिचाहा प्रजातिको बोट बिरुवालाई नियन्त्रण गर्दै नर्सरी विस्तार, वृक्षारोपण, रिचार्ज पोखरी निर्माण, अग्नीरेखा, झाडी सफाई जस्ता क्रियाकलापहरूबाट जैविक सम्पदाको संरक्षणका प्रयास पूर्ण सफल हुन सकेका छैनन् । वृक्षारोपण, वन नर्सरी, जडीबुटीको व्यावसायिक खेती अपेक्षित रूपमा विस्तार भएको छैन । वन्यजन्तुहरू खासगरी बाँदर, बँदेल, मृग र दुम्सीबाट खेतीपाती एवं बालीनालीहरू क्षती हुने गरेको छ । सडकको दायाँ वायाँ किनारमा वृक्षारोपण गर्न बाँकी छ । ग्रामीण सडकहरू समेत

वायोइन्जिनियरिङ्ग प्रविधिबाट निर्माण हुन सकेको अवस्था छैन । कतिपय खोलानालामा माछा मार्न विषको अत्यधिक प्रयोग हुने गरेकाले जल प्रदुषण बढ्दो समस्याको रूपमा रहेको छ ।

६.२.३ लक्ष्य

जैविक विविधताको दिगो संरक्षण एवं सम्वर्द्धन भएको हुने

६.२.४ उद्देश्य

१. जैविक विविधता तथा वन्य जीवजन्तुहरूको दिगो संरक्षण गर्दै पारिस्थितिकीय प्रणाली कायम राख्नु
२. वनक्षेत्रको विस्तार गर्दै बहुमूल्य जडीबुटीहरूको व्यावसायिक खेतीलाई आयआर्जनको मुख्य श्रोतको रूपमा विकास गर्नु

६.२.५ रणनीति

१. बाढी पहिरो तथा भू—क्षय नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्ने
२. भू—संरक्षण एवं सम्वर्द्धन गर्ने
३. जलस्रोतको दिगो संरक्षण, सम्वर्द्धन गर्ने
४. जलस्रोतहरूलाई बहुउपयोगी बनाउँदै आयस्रोतको रूपमा विकास गर्ने

६.२.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

६.२.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ३९: भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापनको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	६८००	९९५	५८०५	०	६८०	४०८०	१७००	३४०
आ. व. २०८३/८४	५९००	१३१०	४५९०	०	५९०	३५४०	१४७५	२९५
आ. व. २०८४/८५	५९००	८८५	५०१५	०	५९०	३५४०	१४७५	२९५

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

६.२.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका ४०: भू संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापनका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्टयाई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
जलस्रोत तथा जलाधार क्षेत्रको विस्तृत विवरण तर्जुमा	[illegible]	[illegible]	५००	[illegible]	
विशेष जलाधार क्षेत्र संरक्षण कार्यक्रम			१५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
पोखरीहरू निर्माण कार्यक्रम			१८००		आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
वृक्षारोपण कार्यक्रम			२२००		
निजी क्षेत्रको संलग्नतामा जलाधार क्षेत्र उपयोग गरी आर्थिक दिगो पर्यटन, कृषि र उद्योग क्षेत्रका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अन्तरक्रिया			१५००		
जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन			१५००		
गाउँपालिकाको पहिरो तथा कटान ग्रस्त क्षेत्रको नक्साङ्कन तथा विवरण सङ्कलन			१५००		
वातावरणीय हिसाबले जोखिम युक्त र अति संवेदनशील क्षेत्र घोषणा			१५००		
पहिरो र कटान क्षेत्र विशेष हरित क्षेत्र प्रवर्द्धन कार्यक्रम			१८००		
पहिरो नियन्त्रण वायोइन्जिनियरिङ् प्रविधि कार्यक्रम			१८००		
पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम			१५००		
भूसंरक्षण विकासका सालबसाली कार्यक्रम			१५००		
भूमि तथा जलाधार व्यवस्थापनको जम्मा			१८६००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

६.३ वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

६.३.१ पृष्ठभूमि

वातावरणीय सन्तुलनका लागि वनक्षेत्र सुरक्षित राख्ने, जनसाधरणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धी चेतना बढाई औद्योगिक एवं भौतिक विकासमा वातावरण पर्न सक्ने जोखिम न्यूनीकरण गर्ने, वातावरण प्रदूषण गर्नेले दायित्व व्यहोर्ने र वातावरण संरक्षणमा पूर्व सावधानी एवं पूर्व सूचित सहमति जस्ता पर्यावरणीय दिगो विकासका सिद्धान्त अवलम्बन गर्ने नीति राज्यबाट अङ्गीकार गरेको छ । त्यसैगरी स्थानीय स्तरमा हरित क्षेत्रको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने, वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण गर्ने, न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास गर्ने, वातावरण संरक्षण गर्ने, स्थानीय स्तरमा सरसफाइ तथा फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारीहरू स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

रुन्टीगढी गाउँपालिकामा अझैपनि ग्रामीण वडाहरूमा खाना पकाउनका लागि दाउराको प्रचलन यथावत् छ । यो सङ्ख्या कुल घरपरिवारको करिब ५४ प्रतिशत छ । जलवायु परिवर्तनले मौसमी पात्रोमा परिवर्तन आएको छ । बालीनालीमा नयाँ किरा तथा रोगहरू उत्पन्न हुने गरेको छ । पानीका स्रोत सुक्दै गएका छन् । वातावरणको प्रभावहरू क्रमशः स्वास्थ्य, शिक्षा र पोषणमा समेत देखिन थालेका छन् ।

६.३.२ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिकाभित्र विभिन्न वस्तिहरू बजार केन्द्रका रूपमा विकास भइरहेको हुँदा ती क्षेत्रमा प्लास्टिक र सिसा जन्य फोहर व्यवस्थापन सम्बन्धी समस्या क्रमशः देखा पर्न थालेको देखिन्छ । अधिकांश सडकको अवस्था

कच्ची वा धुले रहेको हुँदा धूलो व्यवस्थापनमा समस्या, सरसफाइ सम्बन्धी चेतनाको कमी, वातावरण तथा स्वच्छता सम्बन्धी नीतिको अभाव, पानीको स्रोतको कमी एवं हरियाली क्षेत्र वृद्धि गर्ने कार्यक्रम नहुनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख चुनौतीहरू हुन् । दाउरा उपयोग घटाउन नसकिएको तथा सोको कारण आगलागीका घटनाको जोखिममा वृद्धि, वातावरण प्रदूषण घटाउने कार्यहरू नभएको र बढ्दै गएको स्वास्थ्य समस्याहरूमा कमी ल्याउन नसकिएको, वैकल्पिक ऊर्जा वा बायो मास, सौर्य ऊर्जा, विद्युतको उपयोगमा प्रोत्साहनको व्यवस्था नहुनु आदि प्रमुख समस्या र चुनौतीका रूपमा रहेको छन् ।

फोहर व्यवस्थापनका नाममा फोहरहरू खोला खोल्सीका होचा भागमा अनियन्त्रित तरिकाले फाल्ने प्रवृति हाम्रो समाजमा नयाँ होइन । यसरी फालिएको फोहर वर्षाका समयमा पानीले बगाएर खोला खोल्सी तथा नदीका तल्लो भाग सम्म पुऱ्याएर प्रदूषणलाई विस्तारित गर्दछ ।

६.३.२ लक्ष्य

फोहरमैलालाई सुरक्षित विसर्जन एवं प्रदूषणहरू न्यूनीकरण गरि सन्तुलित एवं स्वच्छ वातावरण प्रवर्धन भएको हुने

६.३.४ उद्देश्य

१. वातावरण प्रदूषण न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बनबाट स्वच्छ वातावरण प्रवर्धन राख्नु ।

६.३.५ रणनीति

१. घर, आँगन, चोक, बजार क्षेत्रका फोहोरहरू व्यवस्थित तवरले सङ्कलन, प्रशोधन गर्दै सुरक्षित विसर्जन गर्ने
२. सबै प्रकारका प्रदूषणहरू न्यूनीकरण नियन्त्रण गर्ने

६.३.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

६.३.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ४१: वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापनको नतिजा सूचक र लक्ष्य

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुंजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	९७००	१४३०	८२७०	०	९७०	५८२०	२४२५	४८५
आ. व. २०८३/८४	१०७००	२०३०	८६७०	०	१०७०	६४२०	२६७५	५३५
आ. व. २०८४/८५	८०५०	१२०८	६८४३	०	८०५	४८३०	२०१३	४०३

स्रोत: रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

६.३.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका ४२: वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापनका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन सचेतना	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मशान्त सम्म	१५००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
मरेका चौपायाहरू व्यवस्थापन गर्ने स्थान निर्माण			१९००		
एकीकृत वातावरण संरक्षण योजना निर्माण			१५००		
एक वडा एक हरित पार्कहरूको निर्माण			४५००		
गाउँपालिका भर हाल सुकेका परम्परागत पोखरीको पुनरुत्थान कार्यक्रम			१५००		
वन डढेलो नियन्त्रण कार्ययोजना निर्माण			५००		
सरसफाइ कर्मचारीको व्यवस्था			३०००		
फोहोर व्यवस्थापनका लागि टोल विकास संस्था र निजी क्षेत्रसँग सहकार्यका लागी कार्ययोजना निर्माण तथा कार्यन्वयन			१५००		
पानीको मुहान संरक्षण तथा संरचना मर्मत			७०००		
खानेपानी, सरसफाइ तथा मुहान संरक्षण कोष निर्माण			२५००		
फोहोर पुनःप्रयोग गर्न तालिम			१५५०		
फोहरमैला व्यवस्थापनका सालबसाली कार्यक्रम			१५००		
वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापनको जम्मा			२८४५०		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

६.४ विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन

६.४.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता (Climate Resilience) को क्षेत्रमा गत केही वर्षमा उल्लेख्य प्रगति भएको छ । नेपाल भूकम्प, पहिरो, बाढी, खडेरी जस्ता प्राकृतिक विपद्हरूको उच्च जोखिममा रहेको देश हो । हालसम्म, देशभरि १,५०० भन्दा बढी पहिरोको जोखिम क्षेत्रहरू छन्, जसमा प्रति वर्ष बाढी र पहिरोले गर्दा ठूलो मात्रामा जनधनको क्षति हुने गरेको छ । जलवायु परिवर्तनको प्रभावले गर्दा नेपालमा अनियमित वर्षा, हिउँ पग्लनेका साथै खाद्य सुरक्षामा चुनौतीहरू बढेका छन् । तथापि, सरकारले विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु उत्थानशीलतालाई प्राथमिकतामा राखेर विभिन्न नीतिहरू र योजनाहरू लागू गरेको छ ।

सरकारले विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु उत्थानशीलतालाई प्राथमिकतामा राखेर विभिन्न नीतिहरू र ऐनहरू लागू गरेको छ । "विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन ऐन, २०७४" ले विपद् पूर्वतयारी, प्रतिकार्य

र पुनर्निर्माणका लागि व्यवस्थापन तन्त्र स्थापना गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यस ऐनले स्थानीय स्तरमा विपद् व्यवस्थापन योजनाहरू बनाउने, सामुदायिक सहभागिता बढाउने र विपद् प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने रणनीतिहरू समेटेको छ । साथै, "जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६" ले जलवायु परिवर्तनको प्रभावलाई सम्बोधन गर्ने, उत्थानशीलता बढाउने र हरित विकासलाई प्रोत्साहन गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यस नीतिले नवीकरणीय ऊर्जा, वन संरक्षण र जलवायु अनुकूल कृषिलाई प्राथमिकता दिएको छ ।

नेपाल सरकारको १६औं योजना (२०८०/८१—२०८४/८५) ले विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु उत्थानशीलतालाई अझ प्रभावकारी बनाउने लक्ष्य राखेको छ। यस योजनाले विपद् पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनर्निर्माणका लागि स्थानीय स्तरमा क्षमता विकास गर्ने, जलवायु अनुकूल प्रविधि अपनाउने र सामुदायिक सहभागिता बढाउने लक्ष्य राखेको छ। साथै, "दिगो विकास लक्ष्य (एसडीजी)" को अन्तर्गत विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तनको प्रभावलाई सम्बोधन गर्ने प्रयास गरिएको छ । यसका साथै, सरकारले निजी क्षेत्र, गैर-सरकारी संस्था र अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारहरूसँग मिलेर विपद् व्यवस्थापन र जलवायु उत्थानशीलताका लागि ठूला कार्यक्रमहरू सुरु गरेको छ ।

६.४.२ समस्या तथा चुनौती

भूमिको व्यवस्थित तथा वैज्ञानिक रूपमा उपयोग हुन नसक्दा विकासका प्रयासहरू दिगो नहुने जोखिम रहेको छ । विपद् प्रतिकार्यका लागि सामुदायिक तथा संस्थागत क्षमता कम हुनु गाउँपालिकाको प्रमुख चुनौतीका रूपमा रहेको छ । नाङ्गा डाँडोहरूमा हुने भूस्खलन, विपद् पूर्व तयारी, न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्यका लागि समुदाय स्तरमा ज्ञान, सीप र संयन्त्रको कमी रहेको छ । प्रमुख वस्तिहरूमा सामुदायिक आश्रय स्थलहरू छैनन् । आपत्कालिन सेवाका लागि पर्याप्त एम्बुलेन्स सेवा तथा दमकलको व्यवस्था नहुनु, विपद् आइ पर्दा आवश्यक पर्ने न्यूनतम औषधी एवम् उपकरणहरूको व्यवस्था नहुनु, पालिकामा शव वाहन सेवा नहुनु, विपद् पूर्व सूचना प्रणालीको अभाव जस्ता समस्या तथा चुनौतीहरू रहेका छन् ।

६.४.३ लक्ष्य

विपद् व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउँदै जोखिमबाट हुने क्षतिलाई न्यूनीकरण एवं जनजीवन सुरक्षित भएको हुने

६.४.४ उद्देश्य

१. विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य एवं पुर्नलाभलाई प्रभावकारी बनाउनु
२. जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरू अवलम्बन गर्दै क्षति न्यूनीकरण गर्नु

६.४.५ रणनीति

१. विपद् प्रतिरोधात्मक भौतिक संरचनाहरूको निर्माणबाट जोखिम न्यूनीकरण गर्ने

२. विपद् जोखिमबाट जनजीवन सुरक्षित बनाउने

३. जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरू प्रवर्द्धन गर्ने

४. जलवायु परिवर्तनका असरहरूलाई न्यूनीकरण गर्दै जनजीवनमा सहजता ल्याउने

६.४.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

६.४.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ४३: विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलताको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	७८००	११४५	६६५५	०	७८०	४६८०	१९५०	३९०
आ. व. २०८३/८४	७०००	१४७५	५५२५	०	७००	४२००	१७५०	३५०
आ. व. २०८४/८५	७०००	१०५०	५९५०	०	७००	४२००	१७५०	३५०

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

६.४.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका ४४: विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलताका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
उच्च जोखिम क्षेत्रहरूको नक्साङ्कन	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मशान्त सम्म	८००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
उच्च जोखिममा रहेका बस्ती तथा परिवारलाई स्थानान्तरण			६०००		
विपद् पूर्वानुमान तथा चेतावनी सूचना प्रणालीको विकास र सञ्चालन			१५००		
विपद् सम्बन्धी पूर्व सूचना सम्प्रेषण प्रणाली स्थापना			१५००		
खुल्ला स्थान तय गरी पूर्वाधार निर्माण			१५००		
उद्धार सम्बन्धी पूर्वाभ्यास सञ्चालन			४५००		
विपद् प्रतिकार्य स्वयंसेवक समूहलाई तालिम			१५००		
विपद् उद्धार सामाग्री खरिद			१५००		
विपद् व्यवस्थापन कोष निर्माण तथा रकम थप			१५००		
विपद् व्यवस्थापनका सालबसाली कार्यक्रम			१५००		
विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलताको जम्मा			२१८००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

परिच्छेद सातः संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र

७.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान अनुसार राज्यले सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम बनाउने, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त बनाउने, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउने, राज्यबाट प्राप्त हुने सेवा सुविधा माथि जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित एवं सुशासनको प्रत्याभूति गर्ने नीति अंगिकार गरेको छ । १६ औं राष्ट्रिय योजनामा सुशासन र सबल लोकतन्त्रलाई दीर्घकालीन लक्ष्यका रूपमा ग्रहण गरिएको छ भने प्रमुख सम्वाहकका रूपमा सार्वजनिक सेवाको सुदृढीकरण लाई लिइएको छ र दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीतिका रूपमा शासकीय सुधारलाई लिइएको छ । त्यसैगरी राष्ट्रिय योजनामा जवाफदेहीता, पारदर्शी, जनउत्तरदायी, सहभागितामूलक, गुणात्मक प्रतिस्पर्धामा आधारित समतामूलक र सदाचारयुक्त, स्वअनुशासित शासन प्रणालीलाई संस्थागत गर्ने, सेवा प्रवाहमा छिटो, सहज बनाउने, विद्युतीय शासन प्रणाली विकास विस्तार गर्ने र गुणस्तरीय सेवामा नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गर्ने परिकल्पना गरिएको छ । यसैगरी स्थानीय नीति तर्जुमा गर्ने, ऐन, कानुन, मापदण्डहरू निर्माण गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने एवं नियमन गर्ने र यसरी कानुनहरू निर्माण गर्दा सङ्घीय एवं प्रादेशिक कानुनहरूको अधीनमा रही तर्जुमा गर्नुपर्ने जिम्मेवारीहरू पनि स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

आवधिक योजना आफैंमा संस्थागत विकास तथा सुशासनको एक प्रमुख रणनीति भएको कारण संस्थागत विकास, क्षमता विकास र सुशासन र योजना कार्यान्वयन जस्ता पक्षहरूलाई यस भित्रको प्रमुख साधन तथा माध्यमको रूपमा लिइएको छ । जबाफदेही, पारदर्शी र परिणाममूखी शासकीय व्यवस्था र सार्वजनिक सेवाहरूमा पारदर्शी, समावेशी र जबाफदेही सोच सहित गाउँपालिकाको सुशासन प्रवर्द्धन गर्नका लागि रुन्टीगढीको झेनाम (होलेरी)मा रहेको नव निर्मित सुविधासम्पन्न प्रशासकीय भवनबाट गाउँपालिकाबासीलाई सेवा प्रवाहको सुरुवात भएको छ ।

सरकारले सेवा प्रवाह, संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको विकासलाई प्राथमिकतामा राखेर विभिन्न नीतिहरू र योजनाहरू लागू गरेको छ । "नेपालको संविधान" ले नागरिकहरूलाई गुणस्तरीय सेवा प्रवाह र सुशासनको अधिकार प्रदान गरेको छ । "सुशासन ऐन, २०६४" ले पारदर्शिता, जबाफदेहीता र भ्रष्टाचार नियन्त्रणलाई प्रोत्साहन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस ऐनले सरकारी संस्थाहरूको कार्यप्रणाली सुधार्ने र नागरिकहरूको सहभागिता बढाउने लक्ष्य राखेको छ । साथै, "इ-गभर्नेन्स नीति, २०६३" ले सरकारी सेवाहरू अनलाइन मार्फत उपलब्ध गराउने र प्रविधिको प्रयोगबाट सेवा प्रवाहलाई सुधार्ने लक्ष्य राखेको छ ।

नेपाल सरकारको १६औं योजना (२०८०/८१—२०८४/८५) ले सेवा प्रवाह, संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको विकासलाई अझ प्रभावकारी बनाउने लक्ष्य राखेको छ । यस योजनाले इ-गभर्नेन्सलाई विस्तार गर्ने, सरकारी संस्थाहरूको क्षमता विकास गर्ने र सुशासनलाई प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य राखेको छ । साथै, "सतत विकास लक्ष्य (एसडीजी)" को अन्तर्गत सुशासन, पारदर्शिता र जबाफदेहीतालाई प्राथमिकता दिइएको छ । यसका साथै, सरकारले निजी क्षेत्र, गैर-सरकारी संस्था र अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारहरूसँग मिलेर सेवा प्रवाह र सुशासनका लागि ठूला कार्यक्रमहरू सुरु गरेको छ ।

संस्थागत विकासको क्षेत्रमा, सरकारले संस्थाहरूको क्षमता विकास, पारदर्शिता र जबाफदेहीता बढाउने लक्ष्य राखेको छ । "संस्थागत सुधार कार्यक्रम, २०७६" ले सरकारी संस्थाहरूको कार्यप्रणाली सुधार्ने, कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्ने र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने लक्ष्य राखेको छ । यस कार्यक्रमले संस्थागत सुधारका लागि प्राविधिक सहयोग, प्रशिक्षण र अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । साथै, "भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९" ले भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने र सुशासनलाई प्रवर्द्धन गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

सुशासनको क्षेत्रमा, सरकारले पारदर्शिता, जबाफदेहीता र भ्रष्टाचार नियन्त्रणलाई प्राथमिकता दिएको छ । "सुशासन र विकास कार्यक्रम, २०७८" ले स्थानीय सरकारहरूको क्षमता विकास गर्ने, नागरिकहरूको सहभागिता बढाउने र सेवा प्रवाहलाई सुधार्ने लक्ष्य राखेको छ । यस कार्यक्रमले सुशासनलाई प्रवर्द्धन गर्ने र सामुदायिक सहभागिता बढाउने रणनीतिहरू समेटेको छ । साथै, "सूचनाको अधिकार ऐन, २०६४" ले नागरिकहरूलाई सूचना पाउने अधिकार प्रदान गरेको छ, जसले पारदर्शिता र जबाफदेहीतालाई बढावा दिने अपेक्षा गरिएको छ ।

गाउँपालिकाको मुख्य लगानीको क्षेत्रको रूपमा कृषि, पर्यटन, स्वास्थ्य, शिक्षा, यातायात लगायतका क्षेत्रहरू रहेका छन् । स्थानीय शासनलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न ऐन, नियम, कार्यविधि तथा मापदण्ड निर्धारण गरिएको छ । गाउँपालिकामा सञ्चालित स्थानीय सञ्चित कोष र अन्य स्रोतबाट सञ्चालित आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रगति तथा गुणस्तर कायम गर्न स्थलगत अनुगमन तथा प्रगति विवरण समीक्षा कार्यलाई नियमित गरिएको छ।

७.२ समस्या तथा चुनौती

यस गाउँपालिका साँस्कृतिक विशेषता, धार्मिक मठ मन्दिरका कारणले पर्यटकीय विकास र आर्थिक विकासको अथाह सम्भावना भएर पनि सुशासन र सेवा प्रवाहको अवस्थामा अपेक्षित रूपमा सफलता हासिल गर्न सकेको छैन । योजनाबद्ध, व्यवस्थित तथा नतिजा मूलक विकास, संस्थागत सुदृढीकरण र सुशासन कायम गर्न उपयुक्त, सरल र सहज प्रणाली स्थापना लगायतका समस्या तथा चुनौतीहरू विद्यमान रहेका छन् ।

स्थानीय तहको एकल अधिकार व्यवस्था अनुसार गाउँपालिकाले प्रमुख विषयहरू वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण, पर्यटन तथा खेलकूद विकास, कला तथा संस्कृति संरक्षण लगायत विषयमा नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि निर्माण हुन बाँकी नै रहेको छ । तर्जुमा भएका ऐन, नीति, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिकाको बारेमा निर्वाचित पदाधिकारी, वडा समिति, आम नागरिक विशेष गरी विपन्न तथा लक्षित वर्गलाई सुसूचित गराउने, सोको कार्यान्वयन र पालना हुन सकिरहेको छैन । विषय क्षेत्रगत रूपमा बजेट विनियोजन सन्तुलित नभई पूर्वाधार क्षेत्रमा अधिक हुने गरेको र रोजगार, उत्पादनमूलक तथा आय मूलक आयोजना र कार्यक्रममा लगानी अपेक्षाकृत कम हुने गरेको छ ।

गाउँ कार्यपालिका कार्यालय, विषयगत शाखा, वडा कार्यालय र एकाइहरूमा आवश्यकता र स्वीकृत दरबन्दी अनुसार प्रशासनिक तथा विषयगत कर्मचारीहरूको पदपूर्ति न्यून रहेका कारण सेवा प्रवाह र कार्यसम्पादनमा कठिनाइ भइरहेको छ । गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, प्राथमिकता तथा रणनीति सहित आवधिक योजना भएता पनि सो अनुसार विकासको अग्रणी क्षेत्रहरू भूउपयोग रणनीति योजना, पर्यटन विकास,

बस्ती तथा भौतिक विकासका योजनाहरू कार्यान्वयन नहुँदा ठोस तथा नतिजामूखी विकास हुन सकेको छैन भने गाउँपालिकाका योजनाहरूको प्राथमिकता, आयोजना वैंक र मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार नहुँदा वितरणमूखी हिसाबले आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट र बजेट विनियोजन हुने गरेको छ । फलस्वरूप आयोजना तथा कार्यक्रममा गुणस्तर कायम गरी समयमा उपलब्धिमूलक रूपमा सम्पन्न गर्न सकिएको छैन।

स्थानीय तहको राजस्व अधिकार क्षेत्रका विषयमा राजस्व प्रशासन र स्रोत परिचालनसम्बन्धी ज्ञान, सीप, दक्षता र प्रणालीको कमी रहेको छ । राजस्व तथा स्रोत परिचालनसम्बन्धी ऐन, कार्यविधि, कार्यप्रणाली र सोको कार्यान्वयनमा कमी हुँदा आन्तरिक आयसम्बन्धी क्षेत्र पहिचान, सम्भाव्यता विश्लेषण, कर र गैर करको आधार र दर निर्धारण, अनुमान तथा प्रक्षेपण गर्न र सो अनुसार करदाता शिक्षा, असुली र अभिलेख व्यवस्थित हुन सकेको छैन ।

सेवा प्रवाह र कार्यसम्पादनमा अन्तर सरकार, निजी क्षेत्र र गैसस र समुदायमा आधारित संस्था बीच संयन्त्रको विकास गरी प्रभावकारी समन्वय, सहकार्य र साझेदारी हुन सकेको छैन । उपयुक्त भौतिक सुविधा र लगानीको वातावरण तयार गरी गाउँपालिकामा निजी क्षेत्र, व्यवसायी र लगानीकर्तालाई आकर्षित गर्न सकिएको छैन । उद्योग तथा व्यवसाय विकास, पर्यटन पूर्वाधार, सेवा तथा सुविधा विकास र विस्तार, कृषि प्रसार, प्रविधि हस्तान्तरण, व्यावसायिक परामर्श सेवा, पूर्वाधार विकाससम्बन्धी अध्ययन, डिजाइन इष्टिमेट, प्राविधिक सुपरभिजन, सम्पन्न कार्य प्रगतिको अभिलेखन र प्रकाशन जस्ता व्यावसायिक कार्यहरूमा निजी, गैसस र विकास साझेदार लगायतका सेवा प्रदायक संस्था र निकायबाट सम्पादन गर्ने कार्यको व्यवस्थापन गर्न सकिएको छैन । निजी क्षेत्र र गैर सरकारी क्षेत्रसँगको साझेदारीलाई अपेक्षाकृत परिचालन गर्न सकिएको छैन ।

७.३ लक्ष्य

जनसहभागितामूलक सुशासनको प्रवर्द्धन एवं प्रत्याभूति भएको हुने ।

७.४ उद्देश्य

१. स्थानीय ऐन, नियम, कानुनहरूको निर्माण गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नु
२. सार्वजनिक सेवामा पारदर्शिता, जबाफदेहीता उत्तरदायित्व कायम गर्दै सुशासन प्रवर्द्धन गर्नु
३. आन्तरिक स्रोतको दिगो व्यवस्थापन आधारशिला तयार गर्नु
४. योजना व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनु

७.५ रणनीति

१. पालिकाको नीति, ऐन एवं कानुनहरू समय सान्दर्भिक, व्यवहारिक बनाउने
२. सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई सहज, जबाफदेहीता, उत्तरदायी एवं पारदर्शिता कायम गर्ने
३. आन्तरिक स्रोत को दिगो व्यवस्थापन गर्ने
४. योजना व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने

७.६ नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

रुन्टीगढी गाउँपालिकाको मध्यमकालीन लक्ष्य रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९ मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

७.७ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ४५: संस्थागत विकास तथा सुशासनको विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत							
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य
आ. व. २०८२/८३	१२५००	१८५०	१०६५०	०	१२५०	७५००	३१२५	६२५
आ. व. २०८३/८४	१२७००	२३३०	१०३७०	०	१२७०	७६२०	३१७५	६३५
आ. व. २०८४/८५	१३०००	१९५०	११०५०	०	१३००	७८००	३२५०	६५०

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

७.८ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

तालिका ४६: सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकासका प्रमुख कार्यक्रमहरू

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
नियमित नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण	आवधिक योजनामा उल्लेख भए अनुसार	२०८२ साउन १ गते देखी २०८५ असार मशान्त सम्म	१५००	गाउँपालिकाका सम्बन्धित शाखाका प्रतिवेदनहरू	आवधिक योजनामा उल्लेख भएका उपलब्धि सूचकलाई आधार मानिनेछ ।
सर्वेक्षणका आधारमा कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधि अभिमुखीकरण			१५००		
घुम्ती स्थानीय सरकार कार्यक्रम			२२००		
Governance Software खरिद			१५००		
IT तालिम (कर्मचारी)			१५००		
गुनासो सम्बोधन पूर्वाधार खरिद			१५००		
सूचना प्रविधि पूर्वाधार खरिद			१५००		
इन्टरनेट स्तरवृद्धि र सेवा विस्तार			१५००		
सार्वजनिक अभिलेख र पञ्जीकरण डिजिटलाइजेसन			१५००		
न्यायिक समिति क्षमता विकास			१५००		
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्माण			१५००		
स्थानीय सरकार रेडियो कार्यक्रम			१५००		
उत्कृष्ट कर्मचारी पुरस्कार			१५००		
सार्वजनिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली निर्माण			१५००		
निजी क्षेत्र अन्तरक्रिया			१५००		
जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी क्षमता विकास तालिम			१५००		
नागरिक वडापत्र कार्यान्वयन सुधार योजना निर्माण			१५००		
सार्वजनिक सुनुवाइ सञ्चालन			१५००		
मानवअधिकार विद्यालय घुम्ती कक्षा सञ्चालन			१५००		

उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रू.)	पुस्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
निःशुल्क कानुनी परामर्श सेवा सञ्चालन			१५००		
सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड निर्माण			१५००		
अनुगमन संयन्त्र क्षमता विकास			१५००		
अनुगमन वार्षिक कार्ययोजना तर्जुमा			१५००		
करदाता शिक्षा कार्यक्रम			१५००		
संस्थागत विकासका सालबसाली कार्यक्रम			१५००		
संस्थागत संरचना तथा मानव संसाधन विकासको जम्मा			३८२००		

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

अनुसूचीहरू

अनुसूची १- मध्यमकालीन खर्च संरचना योजना विवरण

१– आर्थिक विकास क्षेत्र

तालिका ४७: आर्थिक विकास क्षेत्रका मध्यमकालीन योजना तथा कार्यक्रम

आर्थिक विकास		१८४३८	८६३१०	१०४७४८	२१२६२	९७९३४	११९१९६	२४१६०	११३०९६	१३७२५६	६३८६१	२९७३४०	३६१२००	१२.७१
कृषि तथा पशुपंछि विकास		५६२०	३१८४८	३७४६८	६३९५	३६२४१	४२६३६	७३६४	४१७३२	४९०९६	१९३८०	१०९८२०	१२९२००	४.५५
कृषि विकास		२२१९	१२५७२	१४७९०	२५२५	१४३०६	१६८३०	२९०७	१६४७३	१९३८०	७६५०	४३३५०	५१०००	१.७९
कृषि बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
कृषि मेला तथा प्रचार प्रसार कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बाली बीमा कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
माटो उपचार तथा माटो परीक्षण शिविर	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
रैथाने बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
मसला बाली विकास कार्यक्रम	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
दलन तथा कोषे बाली विकास कार्यक्रम	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
धान, गहुँ र मकै बीउ उत्पादन कार्यक्रम	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
बीउ विजन मल र विषादी वितरणमा अनुदान कार्यक्रम	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
भकारो सुधार कार्यक्रम	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
आई.पि.एम. कृषक पाठशाला कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बाली उपचार शिविर कार्यक्रम	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
व्यावसायिक युवा लक्षित कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
माटो परीक्षण ल्याब निर्माण	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
कृषक कार्ड वितरण	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
व्यावसायिक कृषकलाई राहत वितरण कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम	सङ्ख्या	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९

सुन्तला जात फलफूलको विरुवा, किवी कागती बदाम, ओखर, अनार	पटक	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
मौरी र च्याउ खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
कृषक भ्रमण अवलोकन कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गुणस्तरीय उत्पादनका लागि ग्रेडिङ प्याकेजिङ सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
तरकारी नर्सरी तथा तरकारी खेती प्रविधि सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
फलफूल काँटछाँट सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
खाद्यान्न बाली खेती प्रविधि सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
प्राविधिकको क्षमता वृद्धि सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
रासायनिक विषादीको न्यूनीकरण सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पशुपंछि विकास		३४०२	१९२७६	२२६७८	३८७१	२१९३५	२५८०६	४४५७	२५२५९	२९७१६	११७३०	६६४७०	७८२००	२.७५
नमुना भैंसी फर्म स्थापना	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
बाख्राको श्रोत केन्द्र स्थापना	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
स्थानीय जातको कुखुरा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
बंगुर विकास कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
नवीनतम प्रविधि कालिज पालन	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
माछापालन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विपन्न, पिछडिएका तथा एकल महिलालाई प्रोत्साहन कार्यक्रम	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
डालेघाँस नर्सरी स्थापना	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
हिउँदे तथा वर्षे भुइ घाँस प्रवर्द्धन कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
मिनरल ब्लक, ल्तत्तख वितरण	एकमुस्ट	७४	४१९	४९३	८४	४७७	५६१	९७	५४९	६४६	२५५	१४४५	१७००	०.०६
डालेघाँस, भुईघाँसको बीउ/ बेर्ना वितरण	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पशु स्वास्थ्य शिविर	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
परजीवी नियन्त्रण शिविर	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५

खोप सेवा (रेविज, खोरेत, पिपिआर, रानीखेत, भ्यागुते चरचरे, आदी)	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
औषधी उपचार सेवा	सङ्ख्या	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
बाँझोपन निवारण शिविर	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गाई/भैसीपालन तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बाख्रापालन तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बंगुरपालन तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बीमा सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
समूह व्यवस्थापन तथा नेतृत्व विकास तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
अन्तर समूह/ जिल्ला भ्रमण कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
प्राकृतिक गर्भधारण (राँगो/बोका वितरण)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
कृत्रिम गर्भधारण बजारीकरण	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सङ्कलन केन्द्र स्थापना	एकमुस्ट	१५२	८६३	१०१५	१७३	९८२	११५५	२००	११३१	१३३०	५२५	२९७५	३५००	०.१२
प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन कार्यक्रम (मासु/ दूध)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
डेरी स्थापना	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
वधशाला स्थापना	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
फ्रेसहाउस सुधार	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
दूध सङ्कलन केन्द्र	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
च्याप कटर मेसिन वितरण	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
मिल्क ल्यान	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
टाट्नो निर्माण	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
भ्याक्सिन स्टोर फ्रिज	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आधारभूत प्रयोगशाला	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
डिपिङ ट्याङ स्थापना	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
भकारो सुधार	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
खोर सुधार	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पशु मेला प्रदर्शन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
कृषक (उत्कृष्ट) पुरस्कार कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५

सिंचाइ तथा जलस्रोत		४७१५	२६७२१	३१४३६	५६४६	३०१२६	३५७७२	६१७९	३५०१३	४११९२	१६५४१	९१८६०	१०८४००	३.८१
घटिङखोला देखि लापखोलासम्म (वडा नं. १)	सङ्ख्या	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
मडानी खोलादेखि नीवन वगुवा ३०० मिटर लम्बाइ आर.सि.सि. (वडा नं. १)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
केवरे खोला देखि घलाङ्गो १५०० मिटर २१/२ को पाइप (वडा नं. १)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
घनिङ खोला देखि कमेरी धारासम्म १५० मिटर आर.सि.सि. (वडा नं. १)	सङ्ख्या	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
मधेरा देखि घैरेनीसम्म (वडा नं. १)	एकमुस्ट	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	०.०४
धोनीखोला देखि ओबाङसम्म (वडा नं. १)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
दमाइ पढेरा देखि धनचौरसम्म १५०० मिटर (वडा नं. १)	सङ्ख्या	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
फाचेखोला देखि तेस्रो गाडिना सम्म (वडा नं. १)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	३३०	०	३३०	५७	३२३	३८०	४३१	५७०	१०००	०.०४
निगान्नी सिमखेत मुहान (वडा नं. १)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
राम्चे मुहानदेखि दाङचोट पालुथान सम्म १५०० मिटर पाइप खरिद तथा पोखरी निर्माण (वडा नं. १)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
घलाङ्ग्रो पोखरी निर्माण (वडा नं. १)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
साम्री नारायण पुर खोला सिँचाइ कुलो (वडा नं. १)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
कमिरेधारा पोखरी निर्माण (वडा नं. १)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
उपल्लो राङजान पोखरी निर्माण (वडा नं. १)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
माल्के सिँचाइ निर्माण योजना (वडा नं. २)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
काम्ले उमा सिँचाइ पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. २)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
उमा उल्का डाँडा खोला सालघारी थापा टोल धार खोला, तिनवाङ सिँचाइ निर्माण योजना (वडा नं. २)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७

उमा ढोरेन सिँचाइ कुलो निर्माण योजना (वडा नं. २)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
रिचार्ज पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. २)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
धरमपानी खुङ लिफ्टिङ सिँचाइ योजना (वडा नं. २)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
पानी मुहान डि.पि.आर कार्यक्रम योजना (वडा नं. २)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
पेल्पानी गोरिनेटा फलिष्ट सिँचाइ योजना (लिफ्ट) (वडा नं. २)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आकासे घैटो निर्माण गोरिनेटा, जौलिपोखरी घौलडाडा, घनडाडा, बासफेट (वडा नं. २)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
मतिकाफल जेमधारा नैमुख आकासे घोइटो निर्माण योजना (वडा नं. २)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
भेपलडाडा सल्लेरी लाखुनडाडा आकासे घोइटो निर्माण योजना (वडा नं. २)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
पनिरा कोलम्पा लिफ्टिङ थोपा सिँचाइ निर्माण योजना(वडा नं. २)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
अरङ्खोला किनारामा पर्ने जग्गामा सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बाजा, सालवाङ सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
प्लास्टिक पाइप सिँचाइ योजना निर्माण (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
प्लास्टिक पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
रिचार्ज पोखरी निर्माण (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
तल्लो डाफ्ला तुसरपानी सिँचाइ पोखरी निर्माण (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
सिँचाइ पोखरी निर्माण योजना कार्यक्रम (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४

सिँचाइको लागि पक्की कुलो निर्माण कार्यक्रम (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
सिँचाइको लागि पाइप खरिद कार्यक्रम (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	२२	१२३	१४५	२५	१४०	१६५	२९	१६२	१९०	७५	४२५	५००	०.०२
मौङखोला हुँदै दमाइ टोल एक्ले लाखुरी लिफ्टिङ १० मि. (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
भुटेर खोला हुँदै चिन्ने थान मेला चौरसम्म लिफ्टिङ १४०० मिटर (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
जागिरेदेखि वसिवाङसम्म उपल्लो कुलो निर्माण योजना ५०० मिटर (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
भुटेर खोला देखि वसिवाङसम्म तल्लो कुलो निर्माण योजना १ किलो मिटर (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
भुटेर खोला देखि जिउनी काक्ना हुँदै सिँचाइ कुलो मौउखोला निर्माण योजना ३ किलोमिटर (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	०.०४
कुड्ग्री सिँचाइ पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
वइजा उपल्लो वाइजा सिँचाइ पोखरी (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
वसिवाङ सिँचाइ पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
रात पोखरा सिँचाइ पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
वाइजा दमाइ टोल पोखरी निर्माण योजना (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
भयाङखोला देखि मसान धारा सिँचाइ पोखरी १ किलोमिटर लिफ्टिङ योजना (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
कालिमाटी खेतवाङ सिँचाइ कुलो १ किलोमिटर योजना (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४

जागिरे सिँचाइ कुलो निर्माण योजना (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
उपल्लो वाइजा पढेरा खोल सिँचाइ पोखरी अलाइची बोट सिँचाइ कुलो (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
भाग्री पानी देखि मझिरे खोला सिँचाइ कुलो (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
हापखोला देखि मालडाडा सम्म सिँचाइ कुलो योजना (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
धौलावाङ कुङरी तल्लो मुल सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
धौलावाङ भुटेरह जागिरे आर सि.सी. नहर निर्माण (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
दुविडाँडा भुटेरह दुविडाडा सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सैवाङ सिँचाइ आयोजना निर्माण दुविडाँडा (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आकासेपानी सङ्कलन पक्की पोखरी निर्माण (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
माछी खोला सापडाडा सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
सीपखोला छाप सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
ओखरपाटा सिँचाइ पोखरी निर्माण (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
धारापानी सिँचाइ पोखरी निर्माण (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
खारा सिँचाइ कुलो निर्माण (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वोरीवाङ सिँचाइ पोखरी निर्माण (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
पक्की सिँचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११

रिचार्ज पोखरी निर्माण (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सिंचाई कुलो निर्माण योजना (वडा नं. ८)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
सिँचाइ पोखरी (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
रिचार्ज पोखरी (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
सिँचाइ पाइप (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
बेओरो साडिखोला छाप डाङखर्क सिँचाइ कुलो ढलाई (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
लिफ्टिङ सिँचाइ सम्भाव्यता अध्ययन (सबै वडा)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्ति		२२६६	१२८४३	१५१०९	२५७९	१४६१४	१७१९३	२९७०	१६८२८	१९७९८	७८१५	४४२८५	५२१००	१.८३
सहकारी मिल, कुटानी पिसानी	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
फर्निचर उत्पादन तालिम	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
ग्रिल	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
साबुन बनाउने उद्योग तथा तालिम	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
अगरबत्ती बनाउने मिसिन वितरण तथा तालिम	सङ्ख्या	४८	२७१	३१९	५४	३०९	३६३	६३	३५५	४१८	१६५	९३५	११००	०.०४
कुटानी पिसानी सहकारी मिल निर्माण सहयोग	सङ्ख्या	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
आरन सुधार तालिम	सङ्ख्या	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
फर्निचर निर्माण तथा तालिम	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वन पैदावार प्रशोधन केन्द्र स्थापना	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
परम्परागत स्थानीय रूपमा चल्दै आएको पानी घट्ट, कोल, ढिकी, जातोको संरक्षण आयोजना	सङ्ख्या	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
मैनबत्ती बनाउने तालिम	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
मोटर साइकल मर्मत तालिम कार्यक्रम	पटक	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वाइरिङ तालिम	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
फर्निचर निर्माण तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
कपाल काट्ने तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
अल्लो प्रशोधन केन्द्र निर्माण	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
तितेपाती प्रशोधन केन्द्र निर्माण	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
सिस्नो उत्पादन तथा प्रशोधन केन्द्र लि.	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७

व्यावसायिक सिलाई कटाई गर्नेलाई मेसिन अनुदान कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
मसला उत्पादन उद्योग निर्माण	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
कोसेली घर निर्माण	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सिस्नोको पाउडर उत्पादन उद्योग निर्माण	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
साडी सल तथा घरेलु धोती (साडी) उद्योग	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
गार्मेन्ट तालिम उद्योग	एकमुस्ट	१७४	९८६	११६०	१९८	११२२	१३२०	२२८	१२९२	१५२०	६००	३४००	४०००	०.१४
मिनरल पानीको उद्योग सहयोग	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
प्राङ्गारिक तथा कम्पोष्ट मल उद्योग	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
कटाई सिलाई तथा सीप मूलक तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
धागो तथा बुटिक तालिम सञ्चालन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
चाउमीन उद्योग सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
सस उद्योग सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
जुस उद्योग सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
मिल कुटानी पिसानी पेलानी अनुदान कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पर्यटन, संस्कृति र सम्पदा		१०६६	६०३९	७१०५	१२१३	६८७२	८०८५	१३९७	७९१४	९३१०	३६७५	२०८२५	२४५००	०.८६
खारखाने भिरको गिद्ध आवास क्षेत्रलाई संरक्षण तथा व्यवस्थापन	सङ्ख्या	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
दाङछोरी रिफ्रेस प्वाईन्ट निर्माण	सङ्ख्या	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
दाङछोरी पेट्रोल पम्प क्याम्पीङ निर्माण तथा तारबार	सङ्ख्या	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
होमस्टे तालिम तथा व्यवस्थापन	सङ्ख्या	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
मुरुल्ले जटाइयु ३६० भ्यू प्वाइन्ट निर्माण	सङ्ख्या	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
गढीलेख गढ संरक्षण तथा प्राचीन प्रविधि वस्तु संग्रहालय निर्माण	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
प्रभू जन्मस्थलको व्यवस्थापन तथा ध्यान केन्द्र निर्माण	सङ्ख्या	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
सरसफाइ सम्बन्धी वडास्तरीय सचेतना कार्यक्रम	सङ्ख्या	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७

सरसफाइ सहजकर्ता व्यवस्थापन (१८ जना रूद्ररू तालिम प्राप्त)	सङ्ख्या	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	३.००
लक्षित घरधुरी डस्टबिन खरिद	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
लक्षित घरधुरी फिल्टर खरिद तथा वितरण	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
घरधुरी हरियो कार्ड वितरण तथा कार्ड छपाई	पटक	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी वडास्तरीय घोषण कार्यक्रम	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
पूर्ण सरसफाइ घोषण कार्यक्रम	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी प्रशासनिक खर्च	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा		४७७१	८८६०	१३६३०	५४२९	१००८२	१५५१०	६२५१	११६०९	१७८६०	१६४५०	३०५५०	४७०००	१.६५
इन्धन	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
अनुगमन खर्च	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
रोजगारी सृजनाका लागि निर्माण तथा औजार खरिद कार्यक्रम	एकमुस्ट	२०३	३७७	५८०	२३१	४२९	६६०	२६६	४९४	७६०	७००	१३००	२०००	०.०७
लोकसेवा तयारी कक्षा सञ्चालन	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
वेल्डीङ सीप तालिम सञ्चालन	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
पञ्चेबाजा संरक्षण तथा सीप विकास तालिम सञ्चालन	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
जे.सी.वी./एक्सामेटर अप्रेटर तालिम	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
स्थानीय श्रम तथा सीपको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
स्थानीय प्रर्वाधार विकासका आयोजनामा स्थानीय जनसहभागिता मार्फत सम्पन्न गर्ने	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
युवा तथा किसान मजदुर, श्रमिकलाई विभिन्न विषयमा तालिम दिई दक्ष जनशक्ति निर्माण गर्ने	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका सीप मूलक मजदुरलाई संरक्षण गर्ने	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
व्यवसाय सुरु तथा विस्तार तालिम	सङ्ख्या	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५

कपडा बुनाई तालिम तथा उद्योग स्थापना	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
साबुन/सरफ उद्योग स्थापना तथा तालिम	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
नमकीन उत्पादन सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
पाउरोटी उद्योग सञ्चालन सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
अटो मोबाईल सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
विद्युत वाईरिङ्ग सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
कम्प्युटर सिकाई सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
सिकर्मी सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रम विस्तार	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
स्वरोजगार तथा सीपमूलक कार्यक्रम	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
आरन तालिम कार्यक्रम	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
कपाल काट्ने तालिम	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
गुडिया बनाउने तालिम	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
बाँसको मुडा बनाउने कार्यक्रम	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
बुनाई सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
बेरोजगारीको तथ्याङ्क सङ्कलन	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
सिलाई कटाइ तालिम	एकमुस्ट	१५२	२८३	४३५	१७३	३२२	४९५	२००	३७१	५७०	५२५	९७५	१५००	०.०५
बुटिक कार्यक्रम	एकमुस्ट	२०३	३७७	५८०	२३१	४२९	६६०	२६६	४९४	७६०	७००	१३००	२०००	०.०७
मोबाइल सर्भिस तालिम	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
ड्रागन व्यवसाय विरुवा वितरण कार्यक्रम	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
बाख्रा पालन तालिम कार्यक्रम	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
ब्युटी पार्लर सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४
इलक्ट्रोनिक सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम	एकमुस्ट	१०२	१८९	२९०	११६	२१५	३३०	१३३	२४७	३८०	३५०	६५०	१०००	०.०४

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

२– सामाजिक विकास क्षेत्र

तालिका ४८: सामाजिक विकास क्षेत्रका मध्यमकालीन योजना तथा कार्यक्रम

सामाजिक विकास		१९०३०	१०८००४	१२७०३४	२२३५८	१२३८६०	१४६२१८	२७२१७	१५४२३१	१८१४४८	६८६०५	३८६०९५	४५४७००	१६.००
शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन		८२८२	४६९३४	५५२१६	९४२५	५३४०७	६२८३२	१०८५३	६१४९९	७२३५२	२८५६०	१६१८४०	१९०४००	६.७०
ने.रा.मा.वि. रिठाबोटको फिल्ड आवश्यक तथा विद्यार्थी लाइन लाग्ने ठाउँ नभएको हुँदा अनिवार्य फिल्ड निर्माणको आवश्यकता हुँदा अनिवार्य फिल्डको आवश्यकता	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
ने.रा.मा.वि. दिशुन्धार रिठाबोट, शौचालय जीर्ण भएकोले छात्र तथा छात्रा दुवै (२) कोठे शौचालयको आवश्यक	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
ने.रा.मा.वि. रिठाबोटको लागि दक्ष शिक्षकको विज्ञापनद्वारा पदपूर्ति गर्ने गणित + विज्ञान विषय	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
वडा नं. १ भित्र पर्ने जम्मा ७ वटा विद्यालय मध्ये ने.रा.मा.वि. R.C.C. भवन भएको अन्य ठाउँमा कच्ची भवन भएको हुँदा सबै ठाउँमा R.C.C. भवनको व्यवस्था	एकमुस्ट	६५३	३६९८	४३५०	७४३	४२०८	४९५०	८५५	४८४५	५७००	२२५०	१२७५०	१५०००	०.५३
वडा नं. २ मा उपचारात्मक कक्षाको व्यवस्था	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा नं. २ मा विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक, अभिभावकहरूलाई काम, कर्तव्य, अधिकार सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा नं. २ मा गुणस्तरीय शिक्षाका लागि सबै विद्यालयमा शिक्षण सिकाई कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा नं. २ मा प्रविधि मैत्री कक्षा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा नं. २ का विद्यालयमा इन्टरनेटको व्यवस्था	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा नं. २ मा बाल क्लकहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा नं. २ मा मा.वि. विद्यालयको व्यवस्था	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
वडा नं. २ का सम्पूर्ण विद्यालयमा सि.सि. क्यामेराको व्यवस्था	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा नं. २ का विद्यालयमा खानेपानी व्यवस्थापन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा नं. २ का विद्यालय मर्मत संम्भार कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा नं. २ मा दरबन्दी विहीन विद्यालयमा शिक्षक व्यवस्थापन	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७

शिक्षक, व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष र जनप्रतिनिधिको सामूहिक तालिम अभिवृद्धि गर्ने (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आन्तरिक विद्यालय प्रतिस्पर्धा कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
शिक्षकलाई तालिम अभिवृद्धि कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विद्यालय अनुगमन कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विद्यार्थीलाई प्रोत्साहन तथा उत्प्रेरणा कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विद्यालय व्यवस्थापन समिति क्षमता अभिवृद्धि तालिम (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
एकीकृत शिक्षा, श्रम तथा आत्मनिर्भर कार्यक्रम (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गुणस्तरीय दिवा खाजा तथा मात्रामा वृद्धि कार्यक्रम (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
नियमित घुम्ती प्र.अ. बैठक कार्यक्रम (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
कला साहित्य सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम तथा सामग्री व्यवस्थापन (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा स्तरीय विद्यालय अनुगमन समिति गठन तथा परिचालन (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विद्यालय रंग रोगन कार्यक्रम (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	०.०४
श्री गणेश मा.वि. रुन्टिगढी-५ मा ४ कोठे पक्की छात्रा शौचालय निर्माण र ११, १२ मा.वि. कक्षा थप	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
खेल मैदान निर्माण	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
खानेपानीको ट्याङ्की निर्माण	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
खानेपानीको धारा निर्माण तथा मर्मत	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
श्री चेतनशील प्रा.वि. रुन्टिगढी- ५ रोल्पा शिक्षक दरबन्दी उपलब्ध गराउने (प्रा.वि. तह) शौचालय मर्मत तथा रङ् रोगन (विद्यालयको बाहिरी भाग)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
श्री सरस्वती प्रा.वि. नयाँगाउँ रोल्पा- घेराबार तथा - रङ रोगन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
श्री बाल कल्याण प्रा.वि. हापखोला रोल्पा भवन मर्मत शौचालय मर्मत तथा घेराबार	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
जनकल्याण प्रा.वि. कोलबोट रोल्पा रङ रोगन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५

चन्द्रोदय मा.वि. जस्पुर रोल्पा घेराबार फिल्ड निर्माण तथा मर्मत/शौचालय मर्मत	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बालकल्याण प्रा.वि. बाइजा रोल्पा फिल्ड निर्माण + शौचालय मर्मत तथा रङ रोगन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
भिमसेन मा.वि. सैवाङ रोल्पा छात्रबास निर्माण + शौचालय निर्माण घेराबार + रङ रोगन मा.वि.दरबन्दी थप ल्याब फिल्ड र वायरिङ	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
शिक्षक दरबन्दी थप (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
बाल विकास केन्द्र स्थापना (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
१०+२ सञ्चालन (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
गुणस्तर शिक्षा तालिम (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
IT कक्षा सञ्चालन (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
नैतिक शिक्षा तालिम सञ्चालन (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विद्यालयमा विद्यार्थी भर्ना भै विद्यालय छोड्ने र बाल विवाह गर्ने प्रविधि हावी रहेको हुँदा उक्त गतिविधि अन्त्य गर्न सचेतना मूलक बैठक, गोष्ठी अन्तरक्रिया नियमित सञ्चालन गर्ने (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
प्रत्येक विद्यालयमा विद्यार्थी शिक्षकको अभिलेख राख्न विद्युतीय हाजिर प्रणाली र सि.सि. क्यामेरा राख्ने कार्य (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
क्याम्पस सञ्चालन योजन (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
विद्यालयमा विषयगत शिक्षकको दरबन्दी अनुसार अनिवार्य व्यवस्था गरी नियुक्ति गर्ने (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
विद्यालयमा अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसारको विद्यालय भवन र खेल मैदान अनिवार्य रुपमा निर्माण गर्ने	एकमुस्ट	६५३	३६९८	४३५०	७४३	४२०८	४९५०	८५५	४८४५	५७००	२२५०	१२७५०	१५०००	०.५३
समयको आवश्यकता र विद्यार्थीको चासो अनुसार (प्रोजेक्ट) प्रविधि मैत्री सिकाइ प्रयोग गर्ने (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विद्यालय भवन निर्माण (४ कोठे) श्री बालकल्याण प्रा.वि. रुन्टिगढी ८ हानवाङ, रोल्पा	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
श्री सिद्ध प्रा.वि. लिवाङ २ कोठे भवन	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
श्री भानु आ.वि. रुन्टिगढी ८ मगरगोरी (२ कोठे) शौचालय निर्माण	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५

श्री जनसेवा प्रा.वि. खलिवाङ विद्यालय भवनको जस्तापाता मर्मत	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
श्री बालज्योति प्रा.वि. खसगोरी विद्यालयमा घेराबार	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बालमैत्री बसाई सामग्री (सबै विद्यालय) मगरगोरी हानवाङ, खसगोरी, लिवाङ र खलिवाङ	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
विपन्न र लक्षित वर्गका बालाबलिका शैक्षिक सामग्री ८ नं. वडा सबै विद्यालय	एकमुस्ट	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	०.०४
बालविकास भवन निर्माण २ कोठे चुलिफिजे	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
विद्यालय फिल्ड निरमण श्री बाल कल्याण प्रा.वि. रुन्टिगढी 5 हानवाङ रोल्पा	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विद्यालय भवन निर्माण ४ कोठे श्री भानु आ.वि. मगरगोरी, रोल्पा	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
शिक्षा सम्बन्धी (पढाइ मेला कार्यक्रम) वडा स्तरीय	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बालविकास केन्द्रका लागि खेल सामग्री ८ नं. वडा सम्पूर्ण विद्यालयहरू	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
विद्यालय फिल्ड निर्माण श्री भानु आ.वि. रुन्टिगढी ८ रोल्पा	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
विद्यालयको घेराबार निर्माण श्री जनसेवा प्रा.वि. खलिवाङ	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
घेराबार निर्माण श्री सिद्ध प्रा.वि. लिवाङ	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बाल विकास भवन निर्माण श्री जनसेवा प्रा.वि. खलिवाङ (२ कोठे)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
भवन निर्माण राणमान कुर्जा (२ कोठे)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
श्री बाल ज्योति प्रा.वि. २ कोठे भवन	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
वडा नं. ९ मा रहेका सम्पूर्ण विद्यालयमा ICT को व्यवस्था	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
शिक्षक अभिभावक संघ र विद्यालय व्यवस्था समितिलाई अभिमुखीकरण तालिमको व्यवस्था (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
विद्यालयमा घेराबार (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
कक्षा १० का विद्यार्थीहरूको लागि उपचारात्मक शिक्षण सिकाई व्यवस्था (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
कक्षा 5 का विद्यार्थीहरूका कोचिङ कक्षाको व्यवस्था (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा नं. ९ मा शिक्षक दरबन्दीको व्यवस्था	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७

विषय शिक्षकहरूको तालिमको व्यवस्था (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
शिक्षण सिकाइ सहजीकरणका लागि शैक्षिक सामग्री उपलब्ध (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पढाई मेला (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बालबालिकाहरूका लागि खेलकुद सामग्री (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
सरस्वती मन्दिरको व्यवस्था (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विज्ञान प्रयोगशाला (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
कक्षा १-५ का विद्यार्थीहरूलाई उपचारात्मक कक्षा (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
फिल्ड निर्माण (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
पुराना विद्यालय भवनहरूको पुनर्निर्माण (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	४३५	२४६५	२९००	४९५	२८०५	३३००	५७०	३२३०	३८००	१५००	८५००	१००००	०.३५
स्वास्थ्य तथा पोषण		३०२३	१७१३२	२०१५५	३४४०	१९४९५	२२९३५	३९६२	२२४४९	२६४१०	१०४२५	५९०७५	६९५००	२.४५
स्वास्थ्य सेवा केन्द्रमा अलग (बरथिङ्ग) भवनको निर्माण गर्ने (वडा नं. १)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रमा चेक जाँचको लागि X-Ray को मेसिनको व्यवस्था गर्ने (वडा नं. १)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रमा चेक जाँचको लागि भिडियो X-Ray को लागि मेसिनको व्यवस्था गर्ने (वडा नं. १)	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा स्तरीय वा स्वास्थ्य कार्यालयबाट पोषण सम्बन्धी प्रशिक्षणको लागि बजेटको व्यवस्था गर्ने (वडा नं. १)	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
स्वास्थ्य चौकी व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूलाई क्षमता विकास तालिम (वडा नं. २)	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
स्वास्थ्य आमा समूहका सदस्यहरूलाई खोप/प.नि. र सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी तालिम (वडा नं. २)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सुरक्षित प्रसूतिका लागि २ कोठे प्रसूति गृह निर्माण (वडा नं. २)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको लागि औषधी खरिद (वडा नं. २)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गाउँघर क्लिनिक सुदृढीकरण कार्यक्रम (वडा नं. २)	पटक	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
स्वास्थ्य चौकीको लागि Internet जडान र Desktop खरिद	पटक	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूको लागि पोषण स्थितिको लेखाजोखा कार्यक्रम (वडा नं. २)	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५

गर्भवती जाँच उत्प्रेरणा कार्यक्रम (वडा नं. २)	पटक	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पोषण सुरक्षा कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
जनप्रतिनिधि, स्वास्थ्य कर्मचारी, तथा समुदायका जनता बीच अन्तरक्रिया कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आवश्यक औषधि खरिद कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गर्भवती तथा सुत्केरी सम्मान कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
स्वास्थ्य सामग्री खरिद कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
नियमित खोप सञ्चालन अनुगमन कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
प्रत्येक टोलमा गाउँघर क्लिनिक भवन निर्माण गर्ने (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
किशोर, किशोरीलाई स्वास्थ्य अभिमुखीकरण कार्यक्रम गर्ने (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
महिला स्वयम् सेविका प्रोत्साहन भत्ता (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
ल्याब सामग्री खरिद (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
अन्य अति आवश्यक औषधी खरिद कार्यक्रम (दीर्घ रोगी) (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
दुविडाँडा स्वास्थ्य चौकी धौलावाङ (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
स्वयम् सेविका सबैलाई छाता र टर्च उपलब्ध गराउने सम्बन्धी माग (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
दुविडाँडा स्वास्थ्य चौकी धौलावाङ रोल्पामा एम्बुलेन्सको व्यवस्थापन (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
पोषण शिक्षा सञ्चालन (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
स्वास्थ्य संस्था स्तर वृद्धि, विज्ञ प्राविधिक, फर्निचर व्यवस्थापन (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
स्वास्थ्य विमा सम्बन्धी शिक्षा (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आमा समूह प्रोत्साहन स्वरूप ड्रेस वितरण (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आम नागरिकलाई उपचारका लागि प्रयोग हुने औजार औषधी र ल्याबका लागि प्रत्येक गाउँ गाउँमा प्रविधि र प्राविधिक उपस्थित र उपलब्ध भै सेवा प्रवाह गर्ने (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
बर्थिङ सेन्टरको लागि भवन निर्माण (वडा नं. ८)	एकमुस्ट	२१८	१२३३	१४५०	२४८	१४०३	१६५०	२८५	१६१५	१९००	७५०	४२५०	५०००	०.१८

मान्यता प्राप्त Birthing center को व्यवस्था (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आमा समूहलाई अभिमुखीकरण तालिम (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सञ्चारको व्यवस्था (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
BHSC सर्पाल CHU गुनाम घेराबार (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
मद्यपान तथा धुम्रपान सम्बन्धी (लागू पदार्थ) जनचेतनामूलक कार्यक्रम (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
आमा समूहका सदस्यहरूलाई सीपमूलक तालिम (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आधारभूत स्तरीय आमा समूहका सदस्यहरू (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
औषधी खरिद तथा व्यवस्थापन (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
ज्येष्ठ नागरिकको चेक जाँच तथा समान कार्यक्रम (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
खानेपानी तथा सरसफाइ		३५९७	२०३८६	२३९८३	४०९४	२३१९७	२७२९१	४७१४	२६७१२	३१४२६	१२४०५	७०२९५	८२७००	२.९१
अति आवश्यक खानेपानी (राम्ली) नारे खोला देखि राम्लीसम्म (वडा नं. १)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
खानेपानी उपल्लो राङजात जम्मु खोलादेखि उपल्लो राङजान (वडा नं. १)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
घालाङरु खानेपानी (केवरे खोला छोनी खोला) (वडा नं. १)	एकमुस्ट	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	०.०४
वडा नं. १ को वडा कार्यालयमा खानेपानी मुहान सान विसे (वडा नं. १)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
रोते पानी ट्याँकी निर्माण (वडा नं. १)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
नारायणपुर खोला रिठेडाँडा दिशुन्धार (वडा नं. १)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
धैरेनी लिफ्टिङ खानेपानी योजना निर्माण (वडा नं. २)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पार्वन खानेपानी निर्माण (वडा नं. २)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
लामीडाँडा गाईराखे देखि जौलीपोखरीसम्म लिफ्टिङ योजना क्रमागत (वडा नं. २)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
पानी शुद्धीकरण सामग्री वितरण कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
सुरक्षित पानी स्वास्थ्यमा लगानी अन्तरक्रिया कार्यक्रम (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
मुलवाङ लिफ्टिङ खानेपानी (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
तल्लो डाँफ्ला जुइखोला खानेपानी विस्तार (वडा नं. ३)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५

निशुल्क पिउने पानीको व्यवस्थापन कार्यक्रम (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
सबै टोल खानेपानी मर्मत संभार कार्यक्रम (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
लिघा खानेपानी ट्याङ्की निर्माण योजना (वडा नं. ४)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
रुन्टिगढी ५ धौलावाङ कुङरी बुढा टोल एक घर एक धारा निर्माण (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
रुन्टिगढी ५ ईजाकोट खा.पा. निर्माण योजना (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
कराइखोला दुवीडाडा खानेपानी मर्मत योजना (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वाइजा एक घर एक धारा निर्माण (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
रुन्टिगढी ५ थापा पँधेरा कट्टबाङ टोल एक घर एक धारा (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
रुन्टिगढी ५ बाइजा धारापानी खानेपानी योजना एक घर एक धारा (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
रुन्टिगढी ५ पिपलबोट खानेपानी एक घर एक धारा (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
रुन्टिगढी ५ तेलबाङ खोला खानेपानी लिफ्टिङ सिष्टम (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
रुन्टिगढी ५ का ९ ओटा गाउँमा सरसफाइ सम्बन्धी सरसफाइ समिति गठन गरी सरसफाइ सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रमको व्यवस्थापन (वडा नं. ५)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
१ घर १ धारा (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
मुहान घेराबार (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
टोल टोलमा डस्टबिनको व्यवस्थापन (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
अभिलेख, बेसुरे लिफ्टिङ खानेपानी योजना (वडा नं. ६)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
होलेरी खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
लेखधावाङ खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वोग खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
धावाङ खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
सतिम खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गासिम खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वान्द्रे खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४

सालिवाङ खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
धन्चोर खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
धर्माला खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ७)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गाम्री खानेपानी ट्याँकी निर्माण तथा पाइप खरिद (वडा नं. ८)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
ढोरबाङ खानेपानी ट्याँकी निर्माण तथा पाइप खरिद (वडा नं. ८)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
घोरले मुहान खानेपानी निर्माण योजना लिफ्टिङ (वडा नं. ८)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
मगरगौरी लिफ्टिङ खानेपानी निर्माण योजना (वडा नं. ८)	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
यारखोली देखि तल्लो लापु खानेपानी ट्याँकी निर्माण योजना (वडा नं. ८)	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
लापल निर खोला खालीबाङ खानेपानी मर्मत (वडा नं. ८)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आकासीय पानी सङ्कलन (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
मर्मत तथा पाइप व्यवस्थापन (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	०.११
टोल स्तरीय सरसफाइ कार्यक्रम (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सा.वि. ६ चौखे खानेपानी योजना (वडा नं. ९)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा लक्षित वर्ग		२६९७	१५२८३	१७९८०	३०६९	१७३९१	२०४६०	३५३४	२००२६	२३५६०	९३००	५२७००	६२०००	२.१८
सबै टोलमा महिलाहरूलाई सीपमूलक तालिम (साबुन बनाउने सुइटर बुन्ने सिलाई, कटाई)	पटक	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
लैङ्गिक समानता सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सासु/बुहारी अन्तरक्रिया कार्यक्रम	वार्षिक	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
महिला सीप विकास कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
लैङ्गिक समानता तथा समानीकरण सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
वडा स्तरीय आमा समूह हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
लैङ्गिक महिला अधिकार कर्मी तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सचेतना गोष्ठी सञ्चालन गर्ने	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५

लैङ्गिक समानता सम्बन्धी तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनार	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
अपाङ्ग बाल बालिकालाई आवासीय अपाङ्ग विद्यालयमा पढ्ने व्यवस्थापन	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
अन्तरजातीय विवाह सम्मान	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
लैङ्गिक समानता सम्बन्धी तालिम	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
नमुना जोडीलाई समानको व्यवस्था (अन्तरजातीय २० वर्ष पारीको जोडी)	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
जातीय भेदभाव सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
छोरा र छोरी बीचको भेदभाव सम्बन्धी सडक नाटक कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा स्तरीय महिला समूह गठन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पालिका स्तरीय महिला समूह गठन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सीप तथा व्यावसायिक विकास तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विभिन्न दिवस तथा समारोह	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
महिला सशक्तिकरणका लागि आधारभूत तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
महिला पुरुष समविकास तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बालविवाह सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
फरक क्षमता हिंसा पीडित भएका व्यक्तिहरूलाई मागमा आधारित सीपमूलक तालिम	पटक	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
बाल विवाह सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन (सर्भे कार्यक्रम)	एकमुष्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
लैङ्गिक हिंसा निगरानी समूहलाई अभिमुखीकरण तालिम	एकमुष्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
लैससास सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम	सङ्ख्या	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सेफ हाउस निर्माण तथा व्यवस्थापन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
जनप्रतिनिधि, शाखा प्रमुख र वडा सचिव सबै लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
एजेन्सी बेसमा आधारित सशक्तिकरण तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वडा स्तरीय युवा तथा बाल क्लबहरू गठन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पालिका स्तरीय युवा तथा बाल क्लब गठन	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
युवा तथा बाल क्लबहरूका लागि क्षमता विकास कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आत्म हत्या न्यूनीकरण सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५

एक महिला क्षमता विकास तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
अपाङ्गताका लागि मागमा आधारित सामग्री वितरण	एकमुस्ट	४४	२४७	२९०	५०	२८१	३३०	५७	३२३	३८०	१५०	८५०	१०००	०.०४
लैङ्गिक हिंसा नियन्त्रण संजाल समितिहरूलाई गठन/पुर्नगठन तथा क्षमता विकास तालिम	एकमुस्ट	८७	४९३	५८०	९९	५६१	६६०	११४	६४६	७६०	३००	१७००	२०००	०.०७
मानव अधिकार कर्मीहरू क्षमता विकास तालिम तथा सञ्चार खर्च	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
लैङ्गिक हिंसा पीडित तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई मागमा आधारित जिविको पार्जन सामग्री वितरण	एकमुस्ट	१०९	६१६	७२५	१२४	७०१	८२५	१४३	८०८	९५०	३७५	२१२५	२५००	०.०९
विद्यालय स्तरबाट लैसास न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्यक्रम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पालिका स्तरीय अपांग संजाल समितिलाई क्षमता विकास तालिम	एकमुस्ट	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	०.०५
युवा तथा खेलकुद		१४३०	८२७०	९७००	२३३०	१०३७०	१२७००	४१५५	२३५४५	२७७००	७९१५	४२१८५	५०१००	१.७६
युवा स्थितिपत्र तर्जुमा	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	०	०	०	०	०	०	७५	४२५	५००	०.०२
रोजगारीमूलक तथा युवा अभिमुखीकरण तालिम	सङ्ख्या	७५	४२५	५००	०	०	०	०	०	०	७५	४२५	५००	०.०२
युवा स्वयंसेवक दस्ता तालिम तथा परिचालन	सङ्ख्या	०	०	०	७५	४२५	५००	०	०	०	७५	४२५	५००	०.०२
गाउँपालिकास्तरीय युवा सम्मेलनको आयोजना	एकमुष्ट	०	०	०	०	०	०	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	०.०४
कुलतमा फसेका युवाहरूको वडागत विवरण तयार पारी युवा क्लबको नेतृत्वमा सही मार्गमा डोर्याउन अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन	पटक	३०	१७०	२००	३०	१७०	२००	३०	१७०	२००	९०	५१०	६००	०.०२
वडास्तरीय खेलमैदान निर्माण तथा स्तरोन्नति	सङ्ख्या	०	०		७५०	४२५०	५०००	७५०	४२५०	५०००	१५००	८५००	१००००	०.३५
गाउँपालिकास्तरीय एक सुविधा सम्पन्न रङ्गशाला निर्माण	सङ्ख्या	०	०	०	१५०	८५०	१०००	१५००	८५००	१००००	१६५०	९३५०	११०००	०.३९
गाउँपालिकास्तरीय व्यायामशाला निर्माण	एकमुस्ट	०	०	०	०	०		७५०	४२५०	५०००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
खेलाडीको व्यक्तिगत विवरण तयारी	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	०	०	०	०	०	०	७५	४२५	५००	०.०२
खेलाडी प्रशिक्षण कार्यक्रम	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	३७५	२१२५	२५००	०.०९
अन्तर विद्यालय वार्षिक खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गाउँपालिका अध्यक्ष कप रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन	एकमुस्ट	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	४५०	२५५०	३०००	०.११
राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन	एकमुस्ट	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	४५०	२५५०	३०००	०.११
वनभोज स्थल निर्माण तथा व्यवस्थापन	सङ्ख्या	२२५	१२७५	१५००	३००	१७००	२०००	३७५	२१२५	२५००	९००	५१००	६०००	०.२१
वडास्तरीय पार्क सम्भाव्यता अध्ययन	सङ्ख्या	१५०	८५०	१०००	०	०	०	०	०	०	१५०	८५०	१०००	०.०४

वडास्तरीय बहुउद्देश्यीय सामुदायिक भवन निर्माण सम्भाव्यता अध्ययन	सङ्ख्या	३००	१७००	२०००	०	०		०	०		३००	१७००	२०००	०.०७
युवा तथा खेलकुद विकासका सालबसाली कार्यक्रम	एकमुस्ट	५०	४५०	५००	५००	०	५००	७५	४२५	५००	६२५	८७५	१५००	०.०५

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

३– पूर्वाधार विकास क्षेत्र

तालिका ४९: पूर्वाधार विकास क्षेत्रका मध्यमकालीन योजना तथा कार्यक्रम

पूर्वाधार विकास		८२५५	१४३२२५	१५१४८०	९७०१	१६१६९९	१७१४००	१०५२१	१८५७७९	१९६३००	२८४७७	४९०७०३	५१९१८०	१८.२७
सडक, पुल तथा यातायात व्यवस्था		४७२७	८९८१३	९४५४०	५३७९	१०२२०१	१०७५८०	६१९४	११७६८६	१२३८८०	१६३००	३०९७००	३२६०००	११.४७
गाउँपालिका देखि वडा केन्द्र सम्म जाने मो.वा.	कि.मि.	२१७५	४१३२५	४३५००	२४७५	४७०२५	४९५००	२८५०	५४१५०	५७०००	७५००	१४२५००	१५००००	५.२८
खस्रे रुन्टि मोटरबाटो कालो पत्रे	कि.मि.	४३५	८२६५	८७००	४९५	९४०५	९९००	५७०	१०८३०	११४००	१५००	२८५००	३००००	१.०६
द्वारपानी मेलताकुरा स्तरोन्नति	कि.मि.	७३	१३७८	१४५०	८३	१५६८	१६५०	९५	१८०५	१९००	२५०	४७५०	५०००	०.१८
जवाङ् भोर्ना लखना मोटर बाटो निर्माण	कि.मि.	७३	१३७८	१४५०	८३	१५६८	१६५०	९५	१८०५	१९००	२५०	४७५०	५०००	०.१८
सुर्पाल गोरीनेता तुसार पानी सडक कालोपत्रे	कि.मि.	७३	१३७८	१४५०	८३	१५६८	१६५०	९५	१८०५	१९००	२५०	४७५०	५०००	०.१८
डुब्रिङ उर्जा सडक स्तरोन्नति	कि.मि.	७३	१३७८	१४५०	८३	१५६८	१६५०	९५	१८०५	१९००	२५०	४७५०	५०००	०.१८
३ नं. वडा सालवाङ नौगैरा अरङ्खोला पक्की पुल	सङ्ख्या	४३५	८२६५	८७००	४९५	९४०५	९९००	५७०	१०८३०	११४००	१५००	२८५००	३००००	१.०६
होलेरी डुविडाडा धौलावाङ सडक स्तरोन्नति	एकमुस्ट	७३	१३७८	१४५०	८३	१५६८	१६५०	९५	१८०५	१९००	२५०	४७५०	५०००	०.१८
होलरी डुब्रिङ खुम्वास सडक स्तर उन्नति	एकमुस्ट	७३	१३७८	१४५०	८३	१५६८	१६५०	९५	१८०५	१९००	२५०	४७५०	५०००	०.१८
सुर्पाल मसिना जवाङ सडक स्तर उन्नति	एकमुस्ट	७३	१३७८	१४५०	८३	१५६८	१६५०	९५	१८०५	१९००	२५०	४७५०	५०००	०.१८
गोरीनेटा राम्ली मोटर बाटो राम्ली	एकमुस्ट	७३	१३७८	१४५०	८३	१५६८	१६५०	९५	१८०५	१९००	२५०	४७५०	५०००	०.१८
दाङचोट गैरीगाउँ वडा नं. १ को कार्यालय मोटर बाटो लापल	एकमुस्ट	७३	१३७८	१४५०	८३	१५६८	१६५०	९५	१८०५	१९००	२५०	४७५०	५०००	०.१८
सबै वडाका कृषि सडक स्तरोन्नती	एकमुस्ट	६५३	१२३९८	१३०५०	७४३	१४१०८	१४८५०	८५५	१६२४५	१७१००	२२५०	४२७५०	४५०००	१.५८
झोलुङ्गे पुल निर्माण	सङ्ख्या	२९०	५५१०	५८००	३३०	६२७०	६६००	३८०	७२२०	७६००	१०००	१९०००	२००००	०.७०
ढल तथा नाला व्यवस्थापन	एकमुस्ट	८७	१६५३	१७४०	९९	१८८१	१९८०	११४	२१६६	२२८०	३००	५७००	६०००	०.२१
वस्ति, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण		२४९४	४७३८६	४९८८०	२८३८	५३९२२	५६७६०	३२६८	६२०९२	६५३६०	८६००	१६३४००	१७२०००	६.०५
बस्ती विकास गुरुयोजना तर्जुमा	सङ्ख्या	२९	५५१	५८०	३३	६२७	६६०	३८	७२२	७६०	१००	१९००	२०००	०.०७
एकीकृत आवास निर्माणका लागि वडास्तरमा सम्भावित स्थान पहिचान	एकमुस्ट	२९	५५१	५८०	३३	६२७	६६०	३८	७२२	७६०	१००	१९००	२०००	०.०७
आर्थिक रूपले पिछडिएका वर्गको लागि आवास निर्माण गर्न उपयुक्त संयन्त्र निर्माण	सङ्ख्या	२२	४१३	४३५	२५	४७०	४९५	२९	५४२	५७०	७५	१४२५	१५००	०.०५
भवन निर्माण संहिता कार्यान्वयन गर्न जोखिम क्षेत्र पहिचान	सङ्ख्या	३६	६८९	७२५	४१	७८४	८२५	४८	९०३	९५०	१२५	२३७५	२५००	०.०९
दिगो बस्ती विकास कार्यक्रम	सङ्ख्या	३६	६८९	७२५	४१	७८४	८२५	४८	९०३	९५०	१२५	२३७५	२५००	०.०९
अनुगमन संयन्त्र निर्माण/मापदण्ड निर्माण	सङ्ख्या	२२	४१३	४३५	२५	४७०	४९५	२९	५४२	५७०	७५	१४२५	१५००	०.०५
भवन आचार संहिता तर्जुमा	सङ्ख्या	४४	८२७	८७०	५०	९४१	९९०	५७	१०८३	११४०	१५०	२८५०	३०००	०.११

आवश्यकताअनुसार सरकारी भवन निर्माण	एकमुस्ट	१४५	२७५५	२९००	१६५	३१३५	३३००	१९०	३६१०	३८००	५००	९५००	१००००	०.३५
विपन्न नागरिक आवास कार्यक्रम	एकमुस्ट	१४५	२७५५	२९००	१६५	३१३५	३३००	१९०	३६१०	३८००	५००	९५००	१००००	०.३५
बेसहारा आश्रयस्थान निर्माण	सङ्ख्या	४४	८२७	८७०	५०	९४१	९९०	५७	१०८३	११४०	१५०	२८५०	३०००	०.११
अपाङ्ग मैत्री भवन निर्माण	एकमुस्ट	४४	८२७	८७०	५०	९४१	९९०	५७	१०८३	११४०	१५०	२८५०	३०००	०.११
सुरक्षित आवास निर्माणका लागि क्षमता अभिवृद्धि (डर्कमी तालिम)	सङ्ख्या	२२	४१३	४३५	२५	४७०	४९५	२९	५४२	५७०	७५	१४२५	१५००	०.०५
स्थानीय मौलिक वास्तुकला झल्कने घर तथा संरचना निर्माण गर्दा विशेष सहुलियत	एकमुष्ट	४४	८२७	८७०	५०	९४१	९९०	५७	१०८३	११४०	१५०	२८५०	३०००	०.११
वडा कार्यालयको भवन निर्माण तथा स्तरोन्नती	एकमुष्ट	६५३	१२३९८	१३०५०	७४३	१४१०८	१४८५०	८५५	१६२४५	१७१००	२२५०	४२७५०	४५०००	१.५८
विद्यालय भवन निर्माण तथा मर्मत संभार	एकमुष्ट	५८०	११०२०	११६००	६६०	१२५४०	१३२००	७६०	१४४४०	१५२००	२०००	३८०००	४००००	१.४१
स्वास्थ्य संस्थाको भवन निर्माण तथा मर्मत संभार	एकमुष्ट	२९०	५५१०	५८००	३३०	६२७०	६६००	३८०	७२२०	७६००	१०००	१९०००	२००००	०.७०
बहुउद्देश्यीय सामुदायिक भवन निर्माण	एकमुष्ट	२९०	५५१०	५८००	३३०	६२७०	६६००	३८०	७२२०	७६००	१०००	१९०००	२००००	०.७०
वस्ति, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माणका कार्यक्रम	एकमुस्ट	२२	४१३	४३५	२५	४७०	४९५	२९	५४२	५७०	७५	१४२५	१५००	०.०५
ऊर्जा		५३४	३०२६	३५६०	५३४	३०२६	३५६०	५३४	३०२६	३५६०	१६०२	९०७८	१०६८०	०.३८
प्रत्येक घरधुरीमा विद्युतका प्रसारण लाइन विस्तार	एकमुस्ट	९०	५१०	६००	९०	५१०	६००	९०	५१०	६००	२७०	१५३०	१८००	०.०६
वैकल्पिक ऊर्जा प्रयोग गर्न अनुदान	एकमुस्ट	८३	४६८	५५०	८३	४६८	५५०	८३	४६८	५५०	२४८	१४०३	१६५०	०.०६
विद्युत वितरण प्रणाली सुदृढीकरण	एकमुस्ट	५३	२९८	३५०	५३	२९८	३५०	५३	२९८	३५०	१५८	८९३	१०५०	०.०४
आवश्यकताका आधारमा ट्रान्सफर्मर जडान	एकमुस्ट	६०	३४०	४००	६०	३४०	४००	६०	३४०	४००	१८०	१०२०	१२००	०.०४
विद्युतीकरण हुन नसक्ने घरधुरीमा वैकल्पिक ऊर्जामा अनुदान	एकमुस्ट	९९	५६१	६६०	९९	५६१	६६०	९९	५६१	६६०	२९७	१६८३	१९८०	०.०७
सडक तथा सार्वजनिक स्थानमा सडक बत्ती जडान	एकमुस्ट	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	४५०	२५५०	३०००	०.११
सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि		५००	३०००	३५००	९५०	२५५०	३५००	५२५	२९७५	३५००	१९७५	८५२५	१०५००	०.३७
आवश्यक स्थानमा टावरहरू निर्माण	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा आम सञ्चार पूर्वाधार निर्माण	सङ्ख्या	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सामुदायिक एफएम र स्थानीय पत्रिका प्रकाशनमा सहजीकरण	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विद्युतीय सूचना पूर्वाधार निर्माण	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
स्थानीय स्तरमा सूचना तथा समाचार उत्पादन तथा प्रसारण	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सूचना प्रविधि तालिम सञ्चालन	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि विकासका सालबसाली कार्यक्रम	एकमुस्ट	५०	४५०	५००	५००	०	५००	७५	४२५	५००	६२५	८७५	१५००	०.०५

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

४– वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

तालिका ५०: वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन विकास क्षेत्रका मध्यमकालीन योजना तथा कार्यक्रम

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन		४७२५	२७३७५	३२१००	६०१५	२३८८५	२९९००	४०८८	२३१६३	२७२५०	१४८२८	७४४२३	८९२५०	३.१४
वन तथा जैविक विविधता		११५५	६६४५	७८००	१२००	५१००	६३००	९४५	५३५५	६३००	३३००	१७१००	२०४००	०.७२
दिगो वन व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सार्वजनिक जग्गामा वृक्षारोपण गरी सामुदायिक वनमा विस्तार	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सामुदायिक वनमा सामूहिक जडीबुटी खेती कार्यक्रम	सङ्ख्या	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
Agro forestry कार्यक्रम	सङ्ख्या	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
झाडी बुट्यान क्षेत्र सतप्रतिशत पुनरुत्थान विशेष कार्यक्रम	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
एक वन एक नर्सरी कार्यक्रम	एकमुष्ट	०	०		७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	१५०	८५०	१०००	०.०४
वन उपभोक्ता समितिलाई तालिम	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पानीको मुहान संरक्षण गर्न सहयोगी विरुवा रोपण	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
राष्ट्रिय राजमार्गको दायाँबायाँ वृक्षारोपण	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सार्वजनिक स्थल तथा बजार केन्द्र पहिचान गरी फोहर फ्याक्ने डस्टविन तथा कन्टेनरको व्यवस्था	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गाउँपालिकाद्वारा सम्भाव्य स्थानमा ल्यान्डफिल साइटको निर्माण	एकमुष्ट	४५०	२५५०	३०००	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	७५०	४२५०	५०००	०.१८
वन तथा जैविक विविधता विकासका सालबसाली कार्यक्रम	एकमुस्ट	३०	२७०	३००	३००	०	३००	४५	२५५	३००	३७५	५२५	९००	०.०३
भू संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन		९९५	५८०५	६८००	१३१०	४५९०	५९००	८८५	५०१५	५९००	३१९०	१५४१०	१८६००	०.६५
जलस्रोत तथा जलाधार क्षेत्रको विस्तृत विवरण तर्जुमा	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	०	०	०	०	०	०	७५	४२५	५००	०.०२
विशेष जलाधार क्षेत्र संरक्षण कार्यक्रम	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पोखरीहरू निर्माण कार्यक्रम	एकमुष्ट	९०	५१०	६००	९०	५१०	६००	९०	५१०	६००	२७०	१५३०	१८००	०.०६
वृक्षारोपण कार्यक्रम	पटक	१५०	८५०	१०००	९०	५१०	६००	९०	५१०	६००	३३०	१८७०	२२००	०.०८
निजी क्षेत्रको संलग्नतामा जलाधार क्षेत्र उपयोग गरी आर्थिक दिगो पर्यटन, कृषि र उद्योग क्षेत्रका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अन्तरक्रिया	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गाउँपालिकाको पहिरो तथा कटान ग्रस्त क्षेत्रको नक्साङ्कन तथा विवरण सङ्कलन	सङ्ख्या	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वातावरणीय हिसाबले जोखिम युक्त र अति संवेदनशील क्षेत्र घोषणा	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पहिरो र कटान क्षेत्र विशेष हरित क्षेत्र प्रवर्द्धन कार्यक्रम	एकमुष्ट	९०	५१०	६००	९०	५१०	६००	९०	५१०	६००	२७०	१५३०	१८००	०.०६

पहिरो नियन्त्रण वायोइन्जिनियरिङ् प्रविधि कार्यक्रम	एकमुष्ट	९०	५१०	६००	९०	५१०	६००	९०	५१०	६००	२७०	१५३०	१८००	०.०६
पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
भूसंरक्षण विकासका सालबसाली कार्यक्रम	एकमुस्ट	५०	४५०	५००	५००	०	५००	७५	४२५	५००	६२५	८७५	१५००	०.०५
वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन		१४३०	८२७०	९७००	२०३०	८६७०	१०७००	१२०८	६८४३	८०५०	४६६८	२३७८३	२८४५०	१.००
वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन सचेतना	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
मरेका चौपायाहरू व्यवस्थापन गर्ने स्थान निर्माण	एकमुस्ट	१०५	५९५	७००	१०५	५९५	७००	७५	४२५	५००	२८५	१६१५	१९००	०.०७
एकीकृत वातावरण संरक्षण योजना निर्माण	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
एक वडा एक हरित पार्कहरूको निर्माण	एकमुस्ट	२२५	१२७५	१५००	३००	१७००	२०००	१५०	८५०	१०००	६७५	३८२५	४५००	०.१६
गाउँपालिका भर हाल सुकेका परम्परागत पोखरीको पुनरुत्थान कार्यक्रम	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
वन डढेलो नियन्त्रण कार्ययोजना निर्माण	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	०	०		०	०		७५	४२५	५००	०.०२
सरसफाइ कर्मचारीको व्यवस्था	एकमुस्ट	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	४५०	२५५०	३०००	०.११
फोहोर व्यवस्थापनका लागि टोल विकास संस्था र निजी क्षेत्रसँग सहकार्यका लागी कार्ययोजना निर्माण तथा कार्यन्वयन	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
पानीको मुहान संरक्षण तथा संरचना मर्मत	एकमुष्ट	३००	१७००	२०००	४५०	२५५०	३०००	३००	१७००	२०००	१०५०	५९५०	७०००	०.२५
खानेपानी, सरसफाइ तथा मुहान संरक्षण कोष निर्माण	पटक	१५०	८५०	१०००	१५०	८५०	१०००	७५	४२५	५००	३७५	२१२५	२५००	०.०९
फोहोर पुनःप्रयोग गर्न तालिम	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	८३	४६८	५५०	२३३	१३१८	१५५०	०.०५
फोहरमैला व्यवस्थापनका सालबसाली कार्यक्रम	एकमुस्ट	५०	४५०	५००	५००	०	५००	७५	४२५	५००	६२५	८७५	१५००	०.०५
विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता		११४५	६६५५	७८००	१४७५	५५२५	७०००	१०५०	५९५०	७०००	३६७०	१८१३०	२१८००	०.७७
उच्च जोखिम क्षेत्रहरूको नक्साङ्कन	सङ्ख्या	१२०	६८०	८००	०	०	०	०	०	०	१२०	६८०	८००	०.०३
उच्च जोखिममा रहेका बस्ती तथा परिवारलाई स्थानान्तरण	सङ्ख्या	३००	१७००	२०००	३००	१७००	२०००	३००	१७००	२०००	९००	५१००	६०००	०.२१
विपद् पूर्वानुमान तथा चेतावनी सूचना प्रणालीको विकास र सञ्चालन	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विपद् सम्बन्धी पूर्व सूचना सम्प्रेषण प्रणाली स्थापना	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
खुल्ला स्थान तय गरी पूर्वाधार निर्माण	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
उद्धार सम्बन्धी पूर्वाभ्यास सञ्चालन	एकमुष्ट	२२५	१२७५	१५००	२२५	१२७५	१५००	२२५	१२७५	१५००	६७५	३८२५	४५००	०.१६
विपद् प्रतिकार्य स्वयंसेवक समूहलाई तालिम	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विपद् उद्धार सामाग्री खरिद	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विपद् व्यवस्थापन कोष निर्माण तथा रकम थप	एकमुष्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
विपद् व्यवस्थापनका सालबसाली कार्यक्रम	एकमुस्ट	५०	४५०	५००	५००	०	५००	७५	४२५	५००	६२५	८७५	१५००	०.०५

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

५– संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र

तालिका ५१: संस्थागत विकास तथा सुशासन विकास क्षेत्रका मध्यमकालीन योजना तथा कार्यक्रम

सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकास		१८५०	१०६५०	१२५००	२३३०	१०३७०	१२७००	१९५०	११०५०	१३०००	६१३०	३२०७०	३८२००	१.३४
नियमित नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सर्वेक्षणका आधारमा कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधि अभिमुखीकरण	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
घुम्ती स्थानीय सरकार कार्यक्रम	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	१०५	५९५	७००	१५०	८५०	१०००	३३०	१८७०	२२००	०.०८
Governance Software खरिद	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
IT तालिम (कर्मचारी)	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
गुनासो सम्बोधन पूर्वाधार खरिद	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सूचना प्रविधि पूर्वाधार खरिद	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
इन्टरनेट स्तरवृद्धि र सेवा विस्तार	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सार्वजनिक अभिलेख र पञ्जीकरण डिजिटलाइजेसन	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
न्यायिक समिति क्षमता विकास	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्माण	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
स्थानीय सरकार रेडियो कार्यक्रम	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
उत्कृष्ट कर्मचारी पुरस्कार	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सार्वजनिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली निर्माण	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
निजी क्षेत्र अन्तरक्रिया	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी क्षमता विकास तालिम	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
नागरिक वडापत्र कार्यान्वयन सुधार योजना निर्माण	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सार्वजनिक सुनुवाइ सञ्चालन	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
मानवअधिकार विद्यालय घुम्ती कक्षा सञ्चालन	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
निःशुल्क कानुनी परामर्श सेवा सञ्चालन	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड निर्माण	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
अनुगमन संयन्त्र क्षमता विकास	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
अनुगमन वार्षिक कार्ययोजना तर्जुमा	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५

करदाता शिक्षा कार्यक्रम	एकमुस्ट	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	७५	४२५	५००	२२५	१२७५	१५००	०.०५
संस्थागत विकासका सालबसाली कार्यक्रम	एकमुस्ट	५०	४५०	५००	५००	०	५००	७५	४२५	५००	६२५	८७५	१५००	०.०५

स्रोतः रुन्टीगढी गाउँपालिकाको आवधिक योजना २०७९

परामर्शदाताः

परामर्श विज्ञहरूः

पुरुषोत्तम खतिवडा — टोली नेता

श्रीकृष्ण पौडेल — सामाजिक तथा सुशासन विज्ञ

राजु खनाल — योजना विज्ञ

पवन वली — कार्यक्रम संयोजक